

Begroting 2020

Hendrik-Ido-Ambacht

Inhoudsopgave

Begroting 2020	1
Inhoudsopgave	4
Inleiding	5
Programma's	8
Programma 1 Sociaal, welzijn en educatie	8
Programma 2 Ruimtelijke ordening, economie en wonen	23
Programma 3 Buitenruimte	31
Programma 4 Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	35
Paragrafen	43
1. Weerstandsvermogen en risicoparagraaf	43
2. Financiering	51
3. Lokale heffingen	56
4. Onderhoud kapitaalgoederen	63
5. Grondbeleid	76
6. Verbonden partijen	80
7. Bedrijfsvoering	91
Financiële begroting	94
Bijlagen	104
1. Overzicht baten en lasten op taakveld - programma	104
2. Bestuurlijke structuur	104
3. Gebruikte afkortingen	105
4. Beleidskader begroting	108
5. Verplichte prestatie indicatoren	113
Overige gegevens	114
1. Staat salarissen en formatie	114
2. Staat langlopende leningen	114
3. Staat gewaarborgde leningen	114
4. Staat van Activa - staat C	114

Inleiding

Inleiding

Voor u ligt de begroting 2020-2023. De begroting is een belangrijk sturingsinstrument voor de raad en is het richtinggevend kader voor het college voor de ontwikkeling en uitvoering van beleid in het komende begrotingsjaar. De raad stuurt en autoriseert het college op het niveau van de taakvelden. Het college is met het vaststellen van de begroting gemachtigd tot het uitvoeren van het uitgestippelde beleid en het doen van uitgaven.

Financieel perspectief

Let op: - = voordeel	2020	2021	2022	2023
Saldo meerjarenbegroting 2019	-695	-612	-1.143	-1.173
Kadernota 2020-2023	910	1.317	1.781	1.734
Saldo Kadernota	215	705	638	561
Meicirculaire	-644	-473	-285	-296
Saldo na meicirculaire	-429	232	353	265
Saldo begroting 2020-2023	-904	-339	-195	-195
Incidentele baten	450	93	93	93
Structureel en reëel resultaat	-454	-246	-102	-102

De nieuwe begroting pakt positief uit ten opzichte van de Kadernota. Dit komt door de taakstellende besluiten die de Drechtraad en het Algemeen Bestuur van de Dienst Gezondheid en Jeugd hebben genomen. Deze besluiten hebben wij (deels) in deze meerjarenbegroting verwerkt. Ook vloeien er financieel positieve effecten voort uit het nieuwe beleidsplan Openbare Verlichting. Deze zorgen ervoor dat het financieel meerjarenperspectief gunstiger is dan in de Kadernota werd voorgesteld. De extra jeugdmiddelen van het Rijk van driehonderd miljoen op rijksniveau hebben we ook opgenomen in 2022 en 2023. Dit stond in het raadsmemo over de meicirculaire. Kanttekening hierbij is wel dat het huidige kabinet hier vooralsnog geen bindende afspraken over wil maken.

Onzekerheden

Ondanks de taakstellende besluiten die zijn genomen, blijft er onzekerheid bestaan in het sociaal domein. Allereerst moeten de besluiten nog ingevuld worden met concrete maatregelen. Wordt er met de voorgestelde maatregelen ingestemd, dan moet de gemeente die ook nog uitvoeren. Daarom houden we bij de taakstelling die de Drechtraad de GRD heeft opgelegd, het niveau van 2020 aan. Voor de verder olopende taakstelling die de Drechtraad voor de jaren na 2020 heeft opgelegd, nemen wij in onze begroting een stelpost op. In de eerste burap over het boekjaar 2019 geeft de

Service Organisatie Jeugd in 2019 aan dat ze hogere kosten maken. Ook hiervoor is een stelpost opgenomen in het boekjaar 2020.

Samen zijn we Gewoon Ambacht

We verliezen de ambities uit ons coalitieprogramma niet uit het oog, ondanks de onzekerheden binnen het sociaal domein en de grote opgaven waarvoor we binnen dat domein staan.

Het jaar 2020 wordt het jaar waarin we de plannen uitvoeren die we in de eerste fase van deze collegeperiode hebben opgesteld. En tijdens de uitvoering van die plannen, willen we samenwerken. Samenwerken is niet alleen nodig om onze maatschappelijke taken te realiseren, maar ook om onze eigen ambities te verwezenlijken. We werken samen met uw raad, de gemeenten in onze regio, het Rijk en de provincie, maar bovenal willen we samenwerken met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Daar zit de expertise, en daar maken we graag gebruik van. Samen met hen zorgen we voor een groene, veilige en prettige leefomgeving.

Economie

In 2020 werken we samen verder aan de uitvoering van het Actieplan Lokale Economie. We besteden aandacht aan belangrijke thema's voor ondernemers, ook op het vlak van duurzaamheid en sociaal ondernemen. Daarnaast werken we verder aan het duurzame bedrijventerrein Ambachtsezoom en het verder ontwikkelen van de Antoniapolder aan de Noord, met het Waterbusplein.

Sociaal domein

We stimuleren de zelfredzaamheid van onze inwoners en zetten in op een duurzaam systeem van hulp en ondersteuning. We willen problemen bij onze inwoners eerder signaleren en de inzet van lichte vormen van zorg versterken. Zo kunnen we voorkomen dat inwoners blijvend zwaardere vormen van ondersteuning nodig hebben. Het preventieplan geeft hier richting aan. In 2020 en de daarop opvolgende jaren implementeren we de maatregelen uit dit plan.

Wonen

De balans tussen wonen, werken, milieu en de beschikbare ruimte in ons dorp moet goed zijn. Dat betekent dat we niet volop meer kunnen bouwen. En als we bouwen, doen we dat heel bewust. In de woonvisie hebben we hier kaders, uitgangspunten en een uitvoeringsprogramma voor opgesteld. De komende jaren is deze visie onze richtlijn en voeren we het programma uit.

Duurzaamheid

We moeten nú actie ondernemen om Hendrik-Ido-Ambacht goed achter te laten voor de volgende generaties. In het Actieplan Duurzaamheid hebben we de krachten van inwoners, bedrijven en organisaties gebundeld en hebben we met elkaar duurzame maatregelen geformuleerd. Deze maatregelen gaan we uitvoeren, om zo samen concrete stappen te ondernemen naar duurzame resultaten.

Regio

Natuurlijk blijven we samenwerken in Zuid-Holland Zuid en in de Drechtsteden. Dit heeft voor ons én onze inwoners namelijk nog steeds meerwaarde. In de Drechtsteden hebben we wel besloten de samenwerking op een andere manier vorm te geven. De grootste verandering zit in het ruimtelijk-economisch domein: de realisatie van de Groeiagenda is heel nadrukkelijk onder verantwoordelijkheid van de zeven gemeenten gekomen en zo veel meer 'van onderaf' georganiseerd. Voor ons betekent dit dat wij onze verantwoordelijkheid nemen en aan de slag gaan met de lokale uitvoering van de Groeiagenda. Deze ontwikkelingen krijgen in 2020 verder vorm.

Indicatoren

Na overleg met de auditcommissie presenteren we in deze begroting een nieuwe set van vrijwillige beleidsindicatoren die beter aansluit op de prioriteiten die we in ons coalitieprogramma stellen en de daarbij behorende relevante thema's. Dit is in lijn met de wens van uw raad. De verplichte BBV-indicatoren zijn verschoven naar een aparte bijlage.

Leeswijzer

De begroting is opgebouwd uit programma's, paragrafen en een financiële begroting. Deze indeling is gelijk aan de begroting van vorig jaar.

Per programma geven we kort en helder aan wat de actualiteiten zijn en welke concrete acties u kunt verwachten. U vindt aan het eind van elk programma een infographic waarin de begrote uitgaven overzichtelijk worden samengevat. De programma's worden gevolgd door een zevental paragrafen. Het is een wettelijke eis dat elke gemeente een aantal voorgeschreven paragrafen in de begroting opneemt. Deze paragrafen vormen een dwarsdoorsnede van de begroting op diverse terreinen. De financiële begroting volgt hierop. Hierin schetsten we de financiële positie van de gemeente meer in detail.

Ook in deze begroting vindt u in de digitale versie hyperlinks naar belangrijke documenten. Deze zijn bedoeld als achtergrondinformatie.

Programma's

Programma 1 Sociaal, welzijn en educatie

Wat willen we bereiken?

Programma 1

Hendrik-Ildo-Ambacht heeft een goed voorzieningenniveau. Dat niveau houden we op peil met bereikbare voorzieningen voor jong en oud. Uitgangspunt voor ons beleid is dat we onze inwoners in eigen kracht zetten. We willen hen zo min mogelijk afhankelijk laten zijn van zware zorg en ondersteuning. Ook vinden we het van belang dat iedereen, van jong tot oud, participeert in onze samenleving en daarvoor kansen krijgt. Omdat de wereld in het sociaal domein dynamisch is en budgetten onder druk staan innoveren we ons zorgaanbod, samen met onze inwoners maatschappelijke partners. Daarbij zoeken we balans met een gezond financieel beleid.

Acties programma 1

Vertalingen coalitieprogramma naar collegewerkprogramma

Wat gaan we daar voor doen?

Aanpak sociaal isolement

De aanpak van sociaal isolement benaderen we vanuit verschillende invalshoeken: het signaleren van eenzaamheid onder ouderen (en jongeren) en het stimuleren van laagdrempelige activiteiten waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Deze aanpak betrekken we in het Preventieplan Sociaal Domein.

Een instrument om eenzaamheid/sociaal isolement te signaleren is het signalerend huisbezoek voor ouderen van 75 jaar en ouder. Op basis van de rapportages van het signalerend huisbezoek zetten we interventies in om eenzaamheid te verminderen en/of te voorkomen. Vanuit het ouderenonderzoek hebben we aanbevelingen gekregen om meer aandacht te kunnen geven aan eenzaamheid bij ouderen. Daarnaast hebben leerlingen in het basisonderwijs ideeën naar voren gebracht, die kunnen helpen om eenzame ouderen uit hun isolement te halen. Samen met de kinderen en lokale organisaties werken we deze ideeën verder uit. Tenslotte kunnen projecten als Samen aan Tafel zorgen voor contact tussen eenzame ouderen en andere kwetsbare inwoners. Portefeuillehouder: Die Steven, van

Doorontwikkeling Hi5Ambacht

In het eerste halfjaar van 2020 stellen we aan de hand van de rol die Hi5Ambacht inneemt in het preventieplan, een visiedocument op over de doorontwikkeling van Hi5Ambacht. Wij besteden in dit visiedocument onder meer aandacht aan de organisatievorm voor Hi5Ambacht en doen een voorstel voor de meest passende vorm. Daarnaast wordt onderzocht hoe het facultatief cultuurprogramma dat Hi5Ambacht aanbiedt op de scholen en de kinderopvang, kan worden verbreed en verdiept met als belangrijk onderdeel muziekonderwijs. Hiervoor doen we een voorstel. Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ **Kwaliteit**

Voor de doorontwikkeling van Hi5 Ambacht wordt een visie opgesteld. In deze visie zullen we

aandacht besteden aan de rol die Hi5Ambacht speelt binnen het sociaal domein en de functie voor het preventieplan.

Gezondheidsbeleid

Voor de periode 2020-2023 stellen we een nieuwe Nota Publieke Gezondheid op. Dit is voor gemeenten een verplichting vanuit de Wet Publieke Gezondheid. In het Nationaal Preventieakkoord zijn afspraken gemaakt over roken, overgewicht en overmatig en zwaar alcoholgebruik. Deze onderwerpen komen terug in de nota. Verder wordt de nota afgestemd op het Preventieplan Sociaal Domein. Voor de uitvoering van de Nota Publieke Gezondheid wordt in de begroting van de Dienst Gezondheid en Jeugd ZHZ een inwonerbijdrage beschikbaar gesteld. Hiermee bekostigen we de reguliere regionale taken en de uitvoering van lokale gezondheidsbevordering.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ Kwaliteit

De gemeente is wettelijk verplicht om eens in de vier jaar het beleid rond publieke gezondheid vast te leggen in een nota Gezondheidsbeleid. Voor de periode 2020-2023 wordt in 2019 een lokale Nota Gezondheidsbeleid voorbereid. Hierbij maken we gebruik van de bouwstenen die het Algemeen Bestuur van de Dienst Gezondheid & Jeugd heeft vastgesteld in het document "Bouwstenen voor de lokale nota's publieke gezondheid 2020-2023". Daarnaast stemmen we de nota af op de resultaten vanuit het Preventieplan sociaal domein. Omdat we het gezondheidsbeleid inhoudelijk verbinden aan het Preventieplan, zullen we de nota deels beleidsarm invullen.

In het 4^e kwartaal 2019 zal de nota ter vaststelling worden voorgelegd aan de raad. Het Preventie- en handavingsplan alcohol zal gelijktijdig met de Nota Gezondheidsbeleid worden vastgesteld en preventie van alcohol zal ook onderdeel zijn van het lokale gezondheidsbeleid. Voor het handavingsdeel van dit plan sluiten we aan bij het lokale handavingsbeleid.

Integraal huisvestingsplan scholen

De gemeente is verantwoordelijk voor voldoende huisvesting voor het onderwijs. In de afgelopen jaren hebben we met de schoolbesturen gewerkt aan de nieuwbouw van een aantal scholen in de wijk Centrum/Kruiswiel. In 2019 hebben we in overleg met de schoolbesturen een Integraal Huisvestingsplan (IHP) opgesteld voor de wijken Centrum/Krommeweg.

Portefeuillehouder: Flach André

■ Kwaliteit

Zoals opgenomen in het coalitieakkoord gaat de gemeente voor de wijken Krommeweg en Centrum/Dorp een nieuw Integraal Huisvestingsplan opstellen. Hierbij worden de besturen van de scholen betrokken. Het IHP moet handvatten bieden om te komen tot een planning van nieuwbouw- en renovatieactiviteiten van de scholen in de komende jaren en het moet een basis zijn voor een meerjarenraming van de vereiste investeringen. Het document zal in december 2019 gepresenteerd worden aan de raad. Besluitvorming zal plaatsvinden in het eerste half jaar van 2020.

Kunstgrasvelden

Wanneer we nieuwe velden realiseren kiezen we voor duurzame oplossingen. Bij vervanging van de bestaande kunstgrasvelden stellen we een kredietaanvraag op voor de raad waarin we het best passende alternatief met de bijbehorende kosten toelichten.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ **Kwaliteit**

In de zomer van 2018 zijn de kunstgrasvelden van de voetbalverenigingen gekeurd. Het keuringsrapport geeft weer dat onder andere veld 5 gebreken vertoond. Dit heeft er toe geleid dat veld 5 is afgekeurd en daarom niet meer voor officiële wedstrijden gebruikt kan worden. Uit het keuringsrapport bleek dat het veld drie jaar eerder dan gepland versleten is en aan vervanging toe is. In het coalitieprogramma is aangegeven dat er bij nieuwe velden geen rubberkorrels gebruikt worden. Dit houdt in dat er een veld aangelegd dient te worden met een alternatieve infill. Op dit moment wordt het veld voorbereid/vervangen.

■ **Geld**

Met de kadernota zal het krediet voor de vervanging van veld 5 worden aangevraagd.

Lobby vrijstelling sollicitatieplicht

De gemeente spant zich in om vrijstelling van de sollicitatieplicht te bevorderen. Hiermee willen we de druk verminderen op (aanstaande) ouders met jonge kinderen, mensen die voor een ernstig zieke partner zorgen of mensen die een substantieel deel van hun tijd besteden aan vrijwilligerswerk. Hierbij richten wij ons vooral op het creëren van bestuurlijk draagvlak in de regio. Dat doen we op momenten dat er onderwerpen spelen waarbij ook deze vrijstelling ter sprake kan worden gebracht. De eerste gelegenheid hiervoor is het uitvoeringsplan dat wordt opgesteld in vervolg op de Regionale Sociale Visie. De Drechtstedengemeenten en SDD gaan dat uitvoeringsplan gezamenlijk opstellen.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ **Kwaliteit**

In het coalitieprogramma is opgenomen dat de gemeente zich regionaal gaat inspannen voor het vrijstellen van de sollicitatieplicht van een aantal doelgroepen. Die doelgroepen zijn: alleenstaande ouders met jonge kinderen, mensen die voor een ernstig zieke partner zorgen of mensen die een substantieel deel van hun tijd besteden aan vrijwilligerswerk. Op bestuurlijk niveau stellen wij het thema aan de orde, waarbij voor de agendering zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de planning voor besluitvorming over regionale beleidsdocumenten. Zo werkt de SDD aan een regionale visie op het sociaal domein. Bij het opstellen van dat beleid vragen wij als gemeente daar aandacht voor.

Multifunctionele ontmoetingsplaats Cascade

In het Coalitieprogramma hebben we opgenomen dat we het gebouw Cascade willen versterken tot een multifunctionele ontmoetingsplaats voor alle inwoners. In het gebouw is naast het theater en de bibliotheek, ook het Jeugdteam en het Sociaal Wijkteam gehuisvest. Het gebouw biedt ruimte aan tal van activiteiten van verenigingen en bedrijven. Het vergroten van de zichtbaarheid van deze functies heeft onze aandacht. Samen met het bestuur van Stichting Cascade werken we daarom aan een visie op het gebouw. Het bestuur van Stichting Cascade gaat hiervoor in het najaar 2019 ook input ophalen bij de raadsfracties. Begin 2020 wisselen wij hierover van gedachten met de gemeenteraad en starten een project op.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ **Kwaliteit**

In het coalitieprogramma hebben we opgenomen dat we het gebouw Cascade willen versterken tot een multifunctionele ontmoetingsplaats voor alle inwoners. In het gebouw is naast het theater en de bibliotheek, ook het jeugdteam en het sociaal wijkteam

gehuisvest. Het gebouw biedt ruimte aan tal van activiteiten van verenigingen en bedrijven. Het vergroten van de zichtbaarheid van deze functies heeft onze aandacht en samen met het bestuur van stichting Cascade werken we aan een visie op het gebouw. Het bestuur van stichting Cascade gaat hiervoor in het najaar 2019 ook input ophalen bij de raadsfracties. Begin 2020 wisselen wij hierover van gedachten met de gemeenteraad.

Preventieplan sociaal domein

In deze raadsperiode willen we werken met een lokaal Preventieplan voor het sociaal domein. Met het preventieplan beogen we de eigen kracht en zelfredzaamheid van inwoners te bevorderen en het beroep op (duurdere) zorg te voorkomen en te beperken.

In 2019 zijn we onder begeleiding van een externe procesbegeleider gestart met de voorbereidingen voor het lokaal preventieplan. Bij de ontwikkeling van dit plan werken we samen met maatschappelijke organisaties en inwoners. Tijdens werkbijeenkomsten met deze partners en via een onderzoek onder inwoners hebben we nog beter inzicht verkregen in de thema's die lokaal spelen. De raad heeft medio 2019 de opgestelde foto en analyse hiervan ontvangen en we hebben hen actief betrokken bij de oriëntatie op de kaders voor het preventieplan. In het najaar van 2019 bieden we het plan ter vaststelling aan de raad aan.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ Kwaliteit

In deze raadsperiode willen we werken met een lokaal preventieplan voor het sociaal domein. Met het preventieplan beogen we de eigen kracht en zelfredzaamheid van inwoners te bevorderen en het beroep op (duurdere) zorg te voorkomen en te beperken.

In 2019 is onder begeleiding van een externe procesbegeleider gestart met de voorbereidingen voor het lokaal preventieplan. De ontwikkeling van het plan vindt niet alleen plaats in samenwerking met maatschappelijke organisaties en inwoners. Ook de raad is hierbij actief betrokken. In het najaar van 2019 zal het plan ter vaststelling worden aangeboden aan de raad.

Sociale Kaart

In het Coalitieprogramma staat dat we de zichtbaarheid en vindbaarheid van het lokale voorzieningenaanbod gaan versterken. Lokaal is er binnen het sociaal domein een groot aanbod van voorzieningen en activiteiten, maar niet iedere inwoner weet de weg daarnaartoe te vinden. We willen inwoners daarbij helpen met een app met een digitale, sociale kaart. De digitale sociale kaart moet ook een instrument worden voor professionals in het sociaal domein. We verwachten van hen dat ze algemene voorzieningen meewegen bij de ondersteuning van cliënten. Een goede digitale, sociale kaart is daarbij een hulpmiddel. In 2019 is naar een geschikte aanbieder gezocht om de digitale sociale kaart te ontwikkelen en uit te werken. In het eerste halfjaar van 2020 is de app beschikbaar voor onze inwoners en (zorg)professionals.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ Kwaliteit

In het coalitieprogramma is opgenomen dat we de zichtbaarheid en vindbaarheid van het lokale voorzieningenaanbod gaan versterken. Binnen het sociaal domein zijn er veel voorzieningen en activiteiten, maar niet iedereen weet de weg daarnaartoe te vinden. Een digitale sociale kaart is een nuttig instrument om inwoners daarbij te helpen. Het is ook een instrument voor professionals in het sociaal domein bij de ondersteuning van cliënten. We verwachten van professionals dat ze algemene voorzieningen meewegen bij de ondersteuning van cliënten. Door het bieden van een goede digitale sociale kaart kunnen we

professionals hierin faciliteren. In 2019 wordt gezocht naar een geschikte partner om de digitale sociale kaart op te zetten. Begin 2020 moet de digitale sociale kaart online beschikbaar zijn voor inwoners en (zorg)professionals.

Versterken sociaal wijkteam

Eind 2018 hebben we het Sociaal Wijkteam geëvalueerd, waarin we de focus legden op de formatieve en organisatorische doorontwikkeling van het team. Daarom hebben we eenmalig extra middelen beschikbaar gesteld om GGZ-expertise in te zetten. Om het Sociaal Wijkteam structureel te versterken, hebben we besloten om de uitkomsten van het preventieplan af te wachten. Op basis van het preventieplan bereiden we in 2020 een voorstel voor met als doel een definitief besluit te nemen over de organisatorische doorontwikkeling van het Sociaal Wijkteam en het Jeugdteam.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ Kwaliteit

Eind 2018 heeft de gemeenteraad besloten om het Sociaal Wijkteam opnieuw tijdelijk te versterken. De gemeentelijke afweging om het Sociaal Wijkteam structureel te versterken zal plaatsvinden op basis van de uitkomsten van het preventieplan Sociaal Domein.

Visie op beschermd wonen en beschermd thuis

In 2016 heeft de centrumgemeente Dordrecht opdracht van het Rijk gekregen om samen met de gemeenten in de regio Drechtsteden -Alblasserwaard/Vijfheerenlanden een visie op extramuralisering op te stellen voor Beschermd Wonen en Opvang. De opdracht was mede ingegeven door de plannen van het Rijk om vanaf 2020 drie veranderingen door te voeren in de wijze van bekostiging:

1. bekostiging van Beschermd Wonen vindt niet meer plaats via een bijdrage aan de centrumgemeente maar via een bijdrage per gemeente;
2. de bijdrage wordt gebaseerd op een objectief verdeelmodel in plaats van op het gehanteerde historisch verdeelmodel;
3. de bekostiging van cliënten met de zwaarste indicatie voor Beschermd Wonen zou gaan verlopen via de Wet Langdurige Zorg onder gelijktijdige verlaging van de uitkering voor Beschermd Wonen.

Uitstel van besluitvorming

Op basis van de reacties van de VNG en de afzonderlijke gemeenten heeft het Rijk besloten om invoering van deze wijzigingen uit te stellen tot 2022 en voor de bekostiging een ingroeimodel met een termijn van 10 jaar te hanteren. Ook heeft het Rijk besloten om de bekostiging van Maatschappelijke Opvang voorlopig bij de centrumgemeenten te laten. Het Rijk heeft aan het uitstel wel de voorwaarde verbonden dat eind 2019 alle centrumgemeenten een uitvoeringsplan moeten opstellen, waarin visie, inhoudelijke en financiële samenwerkingsafspraken worden vastgelegd. Op welk bestuurlijk niveau (colleges en/of gemeenteraden) vaststelling van de uitvoeringsplannen moet plaatsvinden heeft het Rijk tot nu toe in het midden gelaten.

In 2017 heeft de centrumgemeente Dordrecht in samenwerking met gemeenten en GGZ-aanbieders de Transformatieagenda Beschermd Wonen en Opvang Dordrecht-Alblasserwaard/Vijfheerenlanden opgesteld. De verwachting is dat deze transformatieagenda en de samenwerkingsafspraken Beschermd Wonen en Opvang de basis voor het uitvoeringsplan gaan vormen, waarbij de transformatieagenda wordt doorontwikkeld op de drie bovengenoemde onderdelen. Daarom schuift besluitvorming over het regionale uitvoeringsplan door naar het eerste kwartaal van 2020. Dit

uitstel geldt ook voor de besluitvorming over het lokale plan Beschermd Wonen. In dit plan worden de gevolgen en de actiepunten van extramuralisering Beschermd Wonen voor casusregie, ondersteuning, wonen en vastgoedzorgaanbieders voor Hendrik-Ido-Ambacht opgenomen. Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ **Kwaliteit**

In de afgelopen twee jaar heeft uitwerking van de Transformatieagenda plaatsgevonden. Belangrijkste punt van uitwerking is de pilot Beschermd Thuis geweest, waarbij een aantal cliënten met een lichte zorgvraag, die op de wachtlijst voor intramuraal Beschermd Wonen stonden, een indicatie hebben gekregen voor zelfstandig begeleid wonen. Met de pilot is gekeken of deze ontwikkeling in de toekomst voor een bredere groep cliënten toepasbaar is en wat dan de aandachtspunten zijn. Geconstateerd is dat het voor een aantal cliënten haalbaar is om mee te gaan in deze ontwikkeling mits er voldoende, betaalbare, maar met name geschikte/passende woonruimte lokaal aanwezig is. Voor zelfstandig wonen met begeleiding zijn verder de beschikbaarheid van 1 aanspreekpunt (casusregisseur), dagbestedings- en inloopmogelijkheden, financiële vaardigheden, een opschaalmogelijkheid en lokale ondersteuning de belangrijkste zaken die goed geregeld moeten zijn.

De komende periode zal mede op verzoek van het Rijk regionaal met name gekeken worden naar het formuleren en vastleggen van de financiële en inhoudelijke samenwerkingsafspraken die gemaakt kunnen worden nadat het nieuwe objectief verdeelmodel Beschermd Wonen en Opvang van start gaat.

Op lokaal niveau wordt met de lokale aanbieders van Beschermd Wonen gekeken naar de gevolgen en effecten van de transformatie Beschermd Wonen voor cliënten en voor het vastgoed van de zorgaanbieders. Tevens wordt op een rij gezet wat de mogelijke gevolgen kunnen zijn van de verwachte wijziging in de bekostiging van Beschermd Wonen vanaf 2022.

Vrijwilligersbeleid

In het vierde kwartaal van 2019 starten we met het opstellen van beleid om vrijwillige inzet te stimuleren en ondersteunen. Dit doen we in samenspraak met de lokale verenigingen en vrijwilligersorganisaties. In dit beleid gaan we specifiek aandacht besteden aan het inzetten van nieuwe instrumenten om vrijwilligers en de vraag naar vrijwilligerswerk bij elkaar te brengen. Met name voor incidentele, projectmatige klussen. We willen dit beleid zoveel mogelijk laten aansluiten bij de app met de digitale, sociale kaart die in ontwikkeling is. Door een aansprekende vorm te kiezen, willen we ook nieuwe en jonge(re) vrijwilligers bereiken. Besluitvorming voor dit beleid staat gepland voor het eerste halfjaar van 2020.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ **Kwaliteit**

In het coalitieprogramma is opgenomen dat de gemeente vrijwilligersbeleid opstelt samen met lokale verenigingen en welzijnsorganisaties. In dit beleid besteden we onder andere specifiek aandacht aan het inzetten van social media om vraag en aanbod van vrijwilligerswerk bij elkaar te brengen. Met name voor de matching van incidentele, projectmatige klussen lijkt de inzet van social media geschikt. Door een aansprekende vorm te kiezen willen we ook nieuwe en jonge(re) vrijwilligers bereiken. In 2019 stellen we dit beleid op en in 2020 starten we met de uitvoering ervan.

Lopende, grote beleidstrajecten

Wat gaan we daar voor doen?

Brede adviesraad sociaal domein

In deze collegeperiode zetten we in op het innoveren en het zo flexibel mogelijk organiseren van de zorg. We willen daarvoor buiten de grenzen van verschillende wetten denken. Ook willen we de kennis en ervaring van onze inwoners en de betrokken organisaties benutten.

In 2019 zijn we gestart met de inrichting en vorming van een brede adviesraad voor het sociaal domein: de Beleidsadviesraad Jeugd/Wmo. De adviesraad bestaat uit acht burgers met kennis van, ervaring en/of affiniteit met het sociaal domein.

Eind 2019 zullen wij een voorstel aan de gemeenteraad voorleggen om een nieuwe verordening vast te stellen. Hierna kan de Beleidsadviesraad Jeugd/Wmo formeel worden opgericht. Hiervoor zal de Beleidsadviesraad al wel betrokken worden bij het Preventieplan Sociaal Domein, het Uitvoeringsprogramma Subsidies en de Nota Lokaal Gezondheidsbeleid.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Collectie Spoor

In 2018 heeft de gemeenteraad besloten om een deel van de collectie Spoor, die nu is opgeslagen bij het depot Hizkia van Kralingen (Den Haag), naar Hendrik-Ido-Ambacht te halen. Op die manier kunnen de Ambachtse inwoners het culturele erfgoed zien van de weduwe van oud-burgemeester Spoor. Met het Historisch Genootschap is afgesproken dat zij de collectie tentoonstellen in het gebouw Den Brommert. Voor de verbouwing van dit pand en de verhuizing heeft de gemeente geld beschikbaar gesteld. Deze verbouwing is naar verwachting begin 2020 voltooid. Na het realiseren van de toonkamers en opslagruimte worden de kunstobjecten overgebracht en in bruikleen gegeven. De voorbereiding voor de overdracht vindt plaats in samenwerking met het Historisch Genootschap. Tijdens de huidige collegeperiode oriënteren wij ons daarnaast op de bestemming van de collectie Spoor op de andere locaties. Volgens het raadsbesluit is verkoop één van de opties. Deze oriëntatie voeren wij uit in samenspraak met onder andere het Historisch Genootschap en het Regionaal Centrum Eindhoven, waar ook een deel van de collectie Spoor te bezichtigen is.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ Kwaliteit

Op 5 maart 2018 heeft de gemeenteraad besloten om een deel van de 'Collectie Spoor' in bruikleen te geven aan het Historisch Genootschap. Samen met het Historisch Genootschap zijn wij gestart met de voorbereidende werkzaamheden en hebben we gesproken over de bruikleenovereenkomst met de stichting en de verhuizing van de collectie. Wanneer het gebouw De Brommert aan de Smidshoef gerenoveerd en uitgebreid is, zullen we de collectie verhuizen naar De Brommert. De verwachting is dat de verhuizing begin 2020 zal plaatsvinden. Het Historisch Genootschap zal met stukken uit de collectie de toonkamers in het gebouw inrichten. In deze raadsperiode zal een richting moeten worden bepaald over de bestemming van de rest van de collectie.

Lokaal plan Meerjarenperspectief Jeugdhulp

Medio 2019 heeft de gemeenteraad de nieuwe Lokale Impuls Jeugd vastgesteld. In 2020 hanteren we deze als lokaal plan in het kader van het Regionale Meerjarenperspectief Jeugdhulp.

Deze Lokale Impuls is een probeervijver om innovatieve initiatieven een kans te geven, waardoor informele netwerken rondom jeugdigen en ouders versterken. Zo wordt gekeken hoe kinderen de beste kans krijgen om probleemloos op te groeien op sociaal, mentaal en fysiek vlak. Deze lokale

impuls richt zich met name op het ontwikkelen van een lokaal versterkte preventieve (zorg)structuur. Op deze manier kunnen we instroom in de geïndiceerde jeugdhulp zo veel mogelijk voorkomen. In afstemming met de lokale partijen wordt er gewerkt aan een programmering voor de Lokale Impuls. De eerste stappen zijn hiervoor gezet. Zo wordt de KIES training al uitgevoerd in samenwerking met het Jeugdteam en ontwikkelt Hi5Ambacht een aanbod gericht op de doelgroep 12 t/m 15 jaar.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ **Kwaliteit**

Het lokaal plan dat we in het kader van het Regionale Meerjarenperspectief Jeugdhulp zullen hanteren, komt tot uitdrukking in de reeds vastgestelde nieuwe Lokale Impuls.

De Lokale Impuls is een probeervijver om innovatieve initiatieven een kans te geven, waardoor informele netwerken rondom jeugdigen en ouders versterkt worden. Zo wordt gekeken hoe kinderen de beste kans krijgen om probleemloos op te groeien op sociaal, mentaal en fysiek vlak. Deze lokale impuls richt zich met name op het ontwikkelen van een lokaal versterkte preventieve (zorg)structuur, zodat instroom in de geïndiceerde jeugdhulp zo goed als mogelijk wordt voorkomen.

Maatschappelijke begeleiding Statushouders

Met een netwerk van professionals en vrijwilligers stimuleren we dat statushouders binnen onze gemeente zo snel mogelijk zelfredzaam en bij voorkeur zelfvoorzienend worden. Het Sociaal Wijkteam, Vluchtelingenwerk en de SDD werken hiervoor intensief samen. De aanpak van deze begeleiding is geëvalueerd. Deze evaluatie en daaruit volgende maatregelen leggen we in het laatste kwartaal van 2019 voor aan de raad. Nieuwe maatregelen richten zich zowel op de toeleiding naar (betaald) werk of een andere dagbesteding, als op taalverwerving en integratie. In hetzelfde kwartaal informeren we de raad over de nieuwe Wet Inburgering, die in 2021 ingaat. In aanloop naar de wetswijziging denken we lokaal en regionaal na en werken we samen om vorm en inhoud te geven aan de nieuwe gemeentelijke taken en verantwoordelijkheden.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ **Kwaliteit**

Met inzet van een netwerk van professionals en vrijwilligers stimuleren we dat statushouders zo snel als mogelijk zelfredzaam en bij voorkeur zelfvoorzienend worden binnen onze gemeente. Het Sociaal Wijkteam heeft in deze aanpak de rol van spin in het web en werkt hiervoor intensief samen met Vluchtelingenwerk en de SDD. Zij maakt daarbij gebruik van een breed netwerk van vrijwilligers en betrokken professionals. Deze inzet wordt in 2019 gecontinueerd en waar nodig, geïntensiveerd.

Momenteel wordt de maatschappelijke begeleiding van statushouders in onze gemeente breed geëvalueerd, waarbij in de aanbevelingen rekening wordt gehouden met de nieuwe Wet inburgering die in 2021 van kracht gaat. Deze evaluatie met bijbehorende aanbevelingen wordt in de tweede helft van 2019 aan de raad aangeboden.

Nota Mantelzorgbeleid

Op 11 juni 2019 heeft de gemeenteraad het mantelzorgbeleid voor de periode 2019-2022 vastgesteld. In deze nota staat beschreven welke acties en voorzieningen we in die periode gaan uitvoeren. Op hoofdlijnen bestaat de nota uit twee onderdelen: (1) het ondersteunen van mantelzorgers en (2) het waarderen van mantelzorgers. Bij het ondersteunen van mantelzorgers ligt de nadruk op het ontlasten van mantelzorgers via verschillende respijtzorgvoorzieningen bij lokale partners zoals De Blijde Borgh, Syndion en Het Gewone Huis. Daarnaast gaan we aan de slag met het

helpen van mantelzorgers bij regel- en administratietaken. Bovendien willen we in 2020 huishoudelijke ondersteuning aanbieden. Het waarderen van mantelzorgers doen we elk jaar met het mantelzorgcompliment (een VVV-cadeaukaart) en het bloemetje op 'De dag van de Mantelzorg'. Dit doen we ook in 2020. Het mantelzorgbeleid evalueren we elk jaar. Op basis daarvan kijken we of we het beleid moeten aanpassen of wijzigen. In het eerste kwartaal van 2020 ontvangt de raad de evaluatie over 2019.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

In 2019 is nieuw mantelzorgbeleid opgesteld mede op basis van input van lokale mantelzorgers. De nota 'waarderen en ondersteunen mantelzorgers 2019-2022' is het beleidskader voor de komende jaren en geeft aan welke acties en voorzieningen we gaan uitvoeren. In de nota ligt de nadruk op het ontlasten van mantelzorgers op het gebied van regel- en administratietaken. Het voornemen is de komende jaren onder andere via een mantelzorgmakelaar de lokale mantelzorgers op dat vlak te ontlasten. Ook gaan we aan de slag met huishoudelijke ondersteuning voor mantelzorgers. Daarnaast zetten we meer in op bewustwording over mantelzorg en communicatie over bestaande voorzieningen. Jaarlijks wordt het mantelzorgbeleid geëvalueerd. Op basis daarvan wordt gekeken of er aanpassingen en/of wijzigingen in het beleid nodig zijn. Ieder eerste kwartaal van het jaar ontvangt de raad de evaluatie.

Overdracht participatieplekken

In 2019 zou worden besloten of de participatieplekken overgedragen worden van de SDD naar de lokale gemeenten. Dit besluit is voorlopig doorgeschoven naar 2020. De SDD heeft in 2019 gewerkt aan de Regionale Visie Sociaal Domein. Daarin staat in algemene termen beschreven dat de regio inwoners die blijvend afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering (zoals de deelnemers aan de participatieplekken), permanente ondersteuning biedt op het gebied van participatie, inkomensondersteuning en sociale stabilisatie. Op de regionale visie volgt later nog een uitvoeringsprogramma. In dat uitvoeringsprogramma komt de nadere invulling van die permanente ondersteuning te staan. Die invulling hangt samen met de toekomst van de participatieplekken. De SDD en de lokale gemeenten gaan samen in gesprek over het uitvoeringsprogramma.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

In de Drechtsteden vinden er gesprekken plaats om de participatieplekken qua verantwoordelijkheid en uitvoering van regionaal niveau (SDD) over te dragen naar de zeven lokale gemeenten. De ambtelijke en bestuurlijke gesprekken hebben nog niet geleid tot overeenstemming over de wijze waarop de overdracht wordt vorm gegeven. In de regionale visie op het sociaal domein zal een eventuele overdracht van de participatieplekken worden meegenomen. Dat zal duidelijkheid moeten geven of de verantwoordelijkheid en uitvoering van participatieplekken een lokale aangelegenheid wordt. Als gemeente volgen we de regionale planning en uitkomsten.

Personen met verward gedrag

De rijksoverheid heeft gemeenten verzocht om in 2019 op lokaal niveau een Plan van Aanpak 'Personen met Verward Gedrag' op te stellen. We kiezen ervoor om het onderwerp 'verward gedrag' aan bod te laten komen in het preventieplan. Belangrijke instrumenten daarbij vinden we het versterken van vroegsignalering en de inzet van GGZ-expertise in het Sociaal Wijkteam voor inwoners met psychosociale en psychische vraagstukken.

Daarnaast stellen we eind 2019 in het college een notitie vast, waarin we ingaan op de onderwerpen die spelen bij de aanpak van personen met verward gedrag, de reeds aanwezige voorzieningen, bestaande afspraken en genomen maatregelen.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

Voor de opvang van personen met verward gedrag bestaan lokaal reeds praktische afspraken waarin politie, corporaties, zorginstellingen, huisartsen en Sociaal Wijkteam nauw samenwerken. We onderzoeken in samenspraak met deze partijen of de huidige pragmatische aanpak voldoet of dat een aanvullende aanpak nodig is.

Verordening Leerlingenvervoer

Eind 2019 leggen wij de raad een voorstel voor om een nieuwe verordening Leerlingenvervoer vast te stellen. Deze verordening is gebaseerd op de nieuwe modelverordening van de VNG en is toegesneden op onze lokale situatie. Dit betekent dat in de verordening ruimte wordt gecreëerd voor lokaal maatwerk, waardoor we kinderen met specifieke zorgbehoeften passend vervoer kunnen aanbieden als dat nodig is. De nieuwe Verordening Leerlingenvervoer gaat in op 1 januari 2020.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

Eind 2019 leggen wij aan de raad een voorstel voor tot vaststelling van een nieuwe verordening Leerlingenvervoer. Deze verordening is gebaseerd op de nieuwe modelverordening van de VNG en is toegesneden op onze lokale situatie. Dit betekent dat in de verordening ruimte wordt gecreëerd voor lokaal maatwerk, waardoor voor kinderen met specifieke zorgbehoeften passend vervoer kan worden aangeboden. De nieuwe verordening Leerlingenvervoer treedt in werking op 1 januari 2020.

Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs

De Wet op het Primair Onderwijs is op onderdelen gewijzigd. Enkele wijzigingen hebben betrekking op onderwijshuisvesting. Eind 2019 leggen wij de nieuwe Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad.

Portefeuillehouder: Flach André

Kwaliteit

In 2015 werd de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) gewijzigd, waardoor de zorgplicht voor gemeenten voor de bekostiging van onderhoud en aanpassingen schoolgebouwen kwam te vervallen. Deze huisvestingsvoorzieningen komen voor rekening van de scholen en kunnen niet meer aangevraagd worden bij de gemeente. De scholen ontvangen de vergoeding rechtstreeks van het Rijk. De Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht is voor het laatst in 2010 gewijzigd. Deze verordening wordt nu aangepast aan de gewijzigde WPO. In het derde kwartaal van 2019 wordt de nieuwe verordening ter vaststelling aangeboden aan de raad. De verordening zal per 1 januari 2020 van kracht zijn.

Werk en inkomen(sondersteuning)

Wij vinden het belangrijk dat iedereen naar vermogen meedoet aan de samenleving en daar kansen voor krijgt. Werk is daarbij een effectief middel: het zorgt zowel voor inkomen als een sociale structuur. Door te zorgen voor voldoende participatie-instrumenten, vergroten we voor onze

inwoners de kansen op een baan. Daarbij trekken we gezamenlijk op met de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD), ons bedrijfsleven en andere partners.

Door de groei van de economie stijgt het aantal vacatures in de regio. Desondanks blijft het lastig een goede match te maken tussen een uitkeringsgerechtigde en een vacature. Regionaal worden daarom extra voorzieningen ingezet, zoals loonkostensubsidie. Vanuit het actieplan lokale economie wordt onder andere ingezet op het versterken van de verbinding tussen ons bedrijfsleven en Baanbrekend Drechtsteden. In het kader van het actieplan economie wordt bezien wat aanvullend op het SDD-instrumentarium nog lokaal gedaan kan worden om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar werk te helpen.

Daling van het aantal bijstandsgerechtigden

Het herstel van de economie werkt door in de omvang van het bijstandsbestand in de Drechtsteden. Al meer dan een jaar daalt regionaal het aantal bijstandsgerechtigden. Op basis van voorspellingen van het Centraal Plan Bureau (CPB) voorziet de SDD, dat deze dalende trend de komende jaren geleidelijk overgaat in een stijging. Lokaal blijft het aantal mensen in de bijstand redelijk stabiel. Relatief gezien is ons bijstandsvolume (aantal bijstandsuitkeringen ten opzichte van de bevolkingsgrootte) echter een van de laagste in de regio. De relatieve bijstand ligt in Hendrik-Ido-Ambacht op 1 procent. Regionaal is dat 2,2 procent en landelijk 2,4 procent. De ontwikkeling in de bijstand staat in onderstaande tabel.

Aantal uitkeringsgerechtigden	1 jan 15	1 jan 16	1 jan 17	1 jan 18	1 jan 19	juli 19
Drechtsteden	6.053	6.293	6.670	6.686	6.453	6.316
Hendrik-Ido-Ambacht	270	290	315	321	320	313

Toename van de kosten

Werk zorgt voor een inkomen en geeft sociale structuur. We willen dat iedereen meedoet naar vermogen en daarvoor kansen krijgt. Door te zorgen voor voldoende werkgelegenheid en met de inzet van participatie-instrumenten, vergroten we voor onze inwoners de kans op een baan. Het aantal bijstandsgerechtigden in de Drechtsteden daalt nog en daarmee ook onze uitkeringslasten. Tegelijkertijd stijgt het aandeel van mensen in de bijstand met een arbeidsbeperking. Het kost meer inspanning deze mensen te plaatsen op de arbeidsmarkt, waarbij Loonkostensubsidie een succesvol instrument blijkt. Helaas worden gemeenten binnen de huidige financieringsystematiek van het rijk financieel niet gestimuleerd om met Loonkostensubsidie mensen met een beperking aan een baan te helpen. Ook valt de Vangnetuitkering (deels) weg, doordat de tekorten bij gemeenten in de regio dalen. Hierdoor nemen per saldo de kosten van inkomensondersteuning toe.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ Kwaliteit

Dankzij de goed draaiende economie daalt het aantal bijstandsgerechtigden in de Drechtsteden al ruim een jaar. Het aantal bijstandsgerechtigden in Hendrik-Ido-Ambacht blijft in absolute zin nog redelijk stabiel. Relatief gezien is het bijstandsvolume (aantal bijstandsuitkeringen t.o.v. omvang bevolking) echter laag in onze gemeente. Dit percentage ligt op 1,0% ten opzichte van 2,2% in de Drechtsteden en 2,4% in Nederland. Het aantal bijstandsgerechtigden blijft met name stabiel door de groei van ons inwoneraantal. De grootste instroom in de bijstand wordt veroorzaakt door een verhuizing vanuit een andere Drechtstedengemeente. In H-I-Ambacht zijn deze verhuizingen goed voor 17% van de instroom, wat het hoogste percentage in de regio is. Over het algemeen betreft dit eenoudergezinnen. Alleenstaande ouders zijn vaak moeilijk te plaatsen door de zorg voor kinderen. Vaak zijn zij ook maximaal parttime beschikbaar en daardoor langdurig

(gedeeltelijk) afhankelijk van uitkering.

Van ons totale bestand bestaat 19% uit statushouders. Dat dit percentage hoger ligt dan het regionaal gemiddelde (11%) komt doordat het totaal aantal bijstandsgerechtigden in H-I-Ambacht relatief laag is.

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van het aantal uitkeringsgerechtigden weergegeven voor de periode van 1 januari 2015 tot 1 april 2019.

Aantal uitkeringsgerechtigden	1-jan-15	1 jan 16	1-jan-17	1 jan 18	1 jan-19	1 april 19
Regio Drechtsteden	6.053	6.293	6.670	6.686	6.453	6.378
H-I-Ambacht	270	290	315	321	320	313

De Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) ziet het aantal vacatures toenemen, maar tegelijkertijd wordt het steeds lastiger een uitkeringsgerechtigde aan een vacature te koppelen. Dit wordt veroorzaakt door een mismatch op de arbeidsmarkt. De uitstroom naar werk bestaat steeds meer uit kandidaten uit het zittende bestand, die alleen met extra voorzieningen zoals loonkostensubsidie naar regulier werk (of een opstap daarnaar) zijn te bemiddelen. In 2019 zet de SDD extra in op de uitstroom van bijstandsgerechtigden van 50 jaar en ouder. Meer dan de helft van de mensen in de bijstand zit in deze leeftijdscategorie. Om hun kansen op werk te vergroten, probeert de SDD bij deze doelgroep per klant inzicht te krijgen in diens situatie en mogelijkheden, zodat doelgericht instrumenten kunnen worden ingezet. Daarbij valt te denken aan inzet van de werkervaringsweg, loonkostensubsidie en empowermenttraject. Ook blijft de SDD extra inzet plegen op de doelgroep statushouders. Door de inburgering te versnellen worden de kans op de arbeidsmarkt vergroot. Deze aanpak blijkt te werken. Daar waar landelijk het aantal statushouders in de bijstand daalt met 11%, ligt dit in onze regio op 14%. De SDD voorziet een toenemende druk op het budget inkomensondersteuning, vooral ten gevolge van de stijgende loonkostensubsidie. Hoewel de uitkeringslasten dalen, op basis van CPB cijfers en extra inzet van de SDD, stijgt de loonkostensubsidie harder omdat steeds meer mensen met een arbeidsbeperking bemiddeld worden. De druk op het budget neemt ook toe doordat gemeenten naar verwachting minder aanspraak kunnen maken op de Vangnetuitkering.

WMO Beleidsplan

De Wet Maatschappelijke Ondersteuning schrijft voor dat elke gemeente iedere vier jaar een Wmo-Beleidsplan opstelt. Voor de periode 2019 - 2023 is in de Drechtsteden net als in de voorgaande periode afgesproken dat er een regionaal beleidsplan komt voor alle Drechtstedengemeenten, dat met lokale Wmo-uitvoeringsplannen wordt uitgewerkt. De SDD heeft hiervoor de start gemaakt met de opstelling van een regionale visie Sociaal Domein Drechtsteden (zoals het nieuwe Wmo-beleidsplan heet). Inmiddels heeft de SDD alle regionale en lokale input voor dit plan opgehaald bij de verantwoordelijk portefeuillehouders, lokale raden, regionale en lokale belanghebbenden en inwoners van de Drechtstedengemeenten.

Het is de bedoeling dat de regionale visie in de tweede helft van 2019 aan Drechtstedenbestuur en Drechtstraad wordt voorgelegd. Ook wordt in die periode een voorstel voor de vormgeving van uitwerkingpiloten tussen SDD en lokale gemeenten, voortvloeiend uit de regionale visie, ter besluitvorming voorgelegd. In het lokaal Preventieplan Sociaal Domein maken we de lokale

vertaalslag van de regionale visie. Belangrijke thema's hierbij zijn integraliteit, communicatie, informatievoorziening en preventie.

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ Kwaliteit

De Sociale Dienst Drechtsteden heeft voor het opstellen van Regionale Beleidsvisie Sociaal Domein Drechtsteden eind 2018/begin 2019 een brede uitvraag gedaan naar input bij Drechtraad, Drechtstedenbestuur, maatschappelijk partners, lokale gemeenteraden en inwoners van de Drechtstedengemeenten. De komende periode wordt gewerkt aan het verwerken van de input.

Vaststelling van het plan staat gepland in de tweede helft van 2019.

Wat mag het kosten ?

Bedragen x €1.000

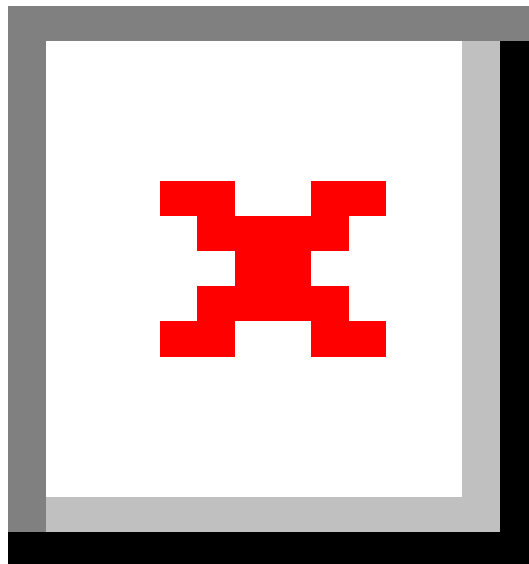

Exploitatie		Prim.begrot.2020	Begrot.wijz.2020	Begrot.totaal 2020	Realisatie 2020	Saldo 2020
Lasten						
TV4.2	4.2 - Onderwijshuisvesting	1.279	0	1.279	0	1.279
TV4.3	4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.423	0	1.423	0	1.423
TV5.1	5.1 - Sportbeleid en activering	1.057	0	1.057	0	1.057
TV5.2	5.2 - Sportaccommodaties	1.117	0	1.117	0	1.117
TV5.3	5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.025	0	1.025	0	1.025
TV5.6	5.6 - Media	534	0	534	0	534
TV5.71	5.71 - (openlucht) recreatie	475	0	475	0	475
TV6.1	6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	1.827	0	1.827	0	1.827
TV6.2	6.2 - Wijkteams	1.754	0	1.754	0	1.754
TV6.3	6.3 - Inkomensregelingen	6.291	0	6.291	0	6.291
TV6.4	6.4 - Begeleide participatie	1.157	0	1.157	0	1.157
TV6.5	6.5 - Arbeidsparticipatie	763	0	763	0	763
TV6.6	6.6 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)	113	0	113	0	113
TV6.71	6.71 - Maatwerkdienstverlening 18+	4.600	0	4.600	0	4.600
TV6.72	6.72 - Maatwerkdienstverlening 18-	5.013	0	5.013	0	5.013
TV6.81	6.81 - Geëscaleerde zorg 18+	-404	0	-404	0	-404
TV6.82	6.82 - Geëscaleerde zorg 18-	948	0	948	0	948
TV7.1	7.1 - Volksgezondheid	1.667	0	1.667	0	1.667
Totaal Lasten		30.640	0	30.640	0	30.640
Baten						
TV4.2	4.2 - Onderwijshuisvesting	-29	0	-29	0	-29
TV4.3	4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-127	0	-127	0	-127
TV5.1	5.1 - Sportbeleid en activering	-540	0	-540	0	-540

TV5.2	5.2 - Sportaccommodaties	-138	0	-138	0	-138
TV5.3	5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-633	0	-633	0	-633
TV6.1	6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	-51	0	-51	0	-51
TV6.2	6.2 - Wijkteams	-60	0	-60	0	-60
TV6.3	6.3 - Inkomensregelingen	-4.874	0	-4.874	0	-4.874
Totaal Baten		-6.451	0	-6.451	0	-6.451
Gerealiseerd saldo van baten en lasten		24.189	0	24.189	0	24.189
Gerealiseerd resultaat		24.189	0	24.189	0	24.189

Indicatoren

Programma 2 Ruimtelijke ordening, economie en wonen

Wat willen we bereiken?

Programma 2

Hendrik-Ido-Ambacht is een rustige, groene gemeente waar het fijn is om te wonen. Onze gemeente ligt tegelijk in een stedelijke omgeving. Daardoor zijn we voortdurend op zoek naar balans tussen wonen, werken en milieu, zodat we de kwaliteit van leven hoog kunnen houden. Duurzaamheid is daarbij een belangrijk begrip en één van de leidende onderdelen in dit programma. Hierbij past ook dat we weloverwogen en bewuste keuzes maken over woningbouw; groen en wonen moeten in balans zijn. Samen met onze ondernemers zorgen we ervoor dat het werkklimaat in onze gemeente aantrekkelijk is.

Acties programma 2

Vertalingen coalitieprogramma naar collegewerkprogramma

Wat gaan we daar voor doen?

Actieplan lokale economie

In 2020 werken we verder aan de uitvoering van het nieuwe Actieplan Lokale Economie, samen met de Vereniging Ambachtse Ondernemers en de Detailhandelsraad. Het actieplan zet in op de brede maatschappelijke uitdagingen voor ondernemers op vier thema's: lokaal ondernemen, sociaal ondernemen, duurzaam ondernemen en leefbaar ondernemen.

We versterken de communicatie en samenwerking met én tussen ondernemers. Dit doen we onder andere door de mogelijkheden voor een ondernemersfonds te onderzoeken. Een ondernemersfonds is een samenwerkingsverband voor en door ondernemers, waarbij ondernemers via een belastingmaatregel financiële middelen krijgen om gezamenlijk projecten uit te voeren, bijvoorbeeld op de thema's van het actieplan.

Ook vergroten we de verbinding van ondernemers met het sociaal domein. Dit doen we door met ondernemers en Baanbrekend Drechtsteden een integrale aanpak te ontwikkelen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan werk te helpen. Zo dragen ook ondernemers bij aan het sociaal welzijn in Hendrik-Ido-Ambacht.

Portefeuillehouder: Flach André

■ Kwaliteit

In 2019 is het tweede Actieplan Lokale Economie, voor de periode 2019-2022, vastgesteld. Deze is als gezamenlijk product van gemeente, de Vereniging Ambachtse Ondernemers en de Detailhandelsraad tot stand gekomen. Het actieplan zet in op de brede maatschappelijke uitdagingen voor ondernemers, op vier thema's: lokaal ondernemen, sociaal ondernemen, duurzaam ondernemen en leefbaar ondernemen. Het omvat 36 actiepunten die in de komende jaren gezamenlijk opgepakt worden. Gemeente en ondernemers voeren in 2020 een groot aantal acties uit en werken verder aan complexere actiepunten die in 2019 zijn gestart.

Zo wordt in 2020 het ondernemersfonds verder ontwikkeld. Een ondernemersfonds is een samenwerkingsverband voor en door ondernemers, waarbij ondernemers via een belastingmaatregel financiële middelen krijgen om gezamenlijk activiteiten te ontwikkelen binnen een bepaald gebied. De gemeente heeft hierbij een faciliterende rol en begeleidt

vooral het intensieve proces tot oprichting van het fonds.

Bomenbeleidsplan

In het Bomenbeleid staat hoe de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht een gezond, veilig en duurzaam bomenbestand realiseert, nu en in de toekomst. De uitgangspunten hierbij zijn: het behoud van bomen in een groene leefomgeving, een kwalitatief goed en passend bomenbestand, een duurzaam bomenbestand en ruimte en aandacht voor inwoners. We werken volgens het vastgestelde beleid, waaronder de Groene Kaart waarop de beschermwaardige bomen staan. In 2020 voeren we een evaluatie uit van het Bomenbeleid. Deze presenteren we samen met de Groene kaart aan de raad. Aan het eind van deze collegeperiode zal het bomenbestand gegroeid zijn met 500 extra bomen. Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ Kwaliteit

Het Bomenbeleidsplan is op 3 december 2018 door de raad vastgesteld. We werken nu conform het vastgestelde beleid, waaronder de groene kaart waarop de beschermwaardige bomen staan. Aan het eind van het jaar voeren we een evaluatie uit. De uitkomsten van de evaluatie bieden we begin 2020 aan de raad aan.

Detailhandelsvisie

We gaan aan de slag met de uitwerking van de Detailhandelsvisie 2019. De aanbevelingen geven richting aan hoe de gemeente en de winkeliers de bestaande structuur kunnen versterken en de verschillende winkelgebieden kwalitatief kunnen verbeteren. Samen met de winkeliers zetten we de aanbevelingen uit de visie om in concrete acties. Met deze acties werken we gezamenlijk aan de toekomstbestendigheid van de winkelvoorzieningen in Hendrik-Ido-Ambacht. Portefeuillehouder: Flach André

■ Kwaliteit

Na een uitvoerig participatietraject is met input van inwoners en winkeliers een nieuwe detailhandelsvisie opgesteld. De visie zet in op het toekomstbestendig houden van het winkelaanbod in Hendrik-Ido-Ambacht. Hiervoor moet het beleidskader op orde zijn. Dit omvat zowel het detailhandelsbeleid als de gewenste detailhandelsstructuur. Er wordt vastgehouden aan de huidige structuur van vier winkelcentra, waarbij wordt ingezet op compactere en levendige centra, elk met een eigen profiel.

In plaats van ruimtelijke ontwikkelingen legt deze detailhandelsvisie meer nadruk op het versterken van samenwerking met en tussen winkeliers, en profilering van de verschillende winkelcentra. In de visie worden aanbevelingen gedaan voor uitvoering. In de tweede helft van 2019 geven gemeente samen met winkeliers en vastgoedeigenaren verdere invulling hieraan. Met de uitvoering van de acties kan in 2020 worden gestart.

Duurzame gemeentelijke gebouwen

We maken duurzame keuzes in het beheer en onderhoud van gemeentelijke gebouwen. Afgelopen jaren hebben we bijvoorbeeld een aantal gebouwen voorzien van ledverlichting. Voor verdergaande duurzaamheidskeuzes is per locatie maatwerk nodig. Deze keuzes worden in aparte voorstellen aan het college of de raad voorgelegd. Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ Kwaliteit

We maken duurzame keuzes in het beheer en onderhoud van gemeentelijke gebouwen. Afgelopen jaren hebben we bijvoorbeeld een aantal gebouwen voorzien van LED verlichting.

Verdergaande duurzaamheidskeuzes kunnen tot kostenverhogende maatregelen leiden. Deze keuzes worden in aparte voorstellen aan college en raad voorgelegd omdat per locatie maatwerk nodig is

Gebiedsvisie centrumgebied

De Gebiedsvisie voor het gebied tegenover De Schoof richt zich op een ruimtelijke en functionele invulling met groen en bebouwing. Deze invulling heeft een nauwe relatie met de lopende projecten of de projecten die in de directe omgeving worden voorbereid, zoals de verbouwing van De Schoof, de herontwikkeling van de oude Margrietschool (huidige fietswinkel) en de toekomst van het oudere woningbezit van Rhiant bij De Schoof. Ook het kleine parkeerterrein bij de apotheek en makelaar Van Spronsen wordt in deze Gebiedsvisie meegenomen. De hoofdopzet voor een herinrichting of profielaanpassing van de Graaf Willemlaan (maar niet in de vorm van een 'knip') nemen we mee. Daarnaast zal de Gebiedsvisie inspelen op de aansluiting van de nieuwe ruimtelijke invulling op de bestaande flatgebouwen aan de Van Godewijckstraat/Tesselschadestraat, in de richting van Cascade. Niet in de laatste plaats geeft de gebiedsvisie inzicht in de financieel-economische uitvoerbaarheid.

Portefeuillehouder: Flach André

■ **Kwaliteit**

De raad heeft de ruimtelijke en functionele gebiedsvisie vastgesteld voor de grond aan de Graaf Willemlaan tegenover De Schoof (waarop nu nog de oude Willem de Zwijgerschool aanwezig is en voorheen een bankgebouw stond met omgeving). De uitvraag aan verschillende marktpartijen is in voorbereiding om een uitwerking van die visie te maken met een financiële paragraaf. Inhoudelijk krijgen deze marktpartijen de ruimte voor extra aandacht voor meer groen in de planuitwerking.

■ **Tijd**

De raad heeft de gebiedsvisie vastgesteld. Na de zomer 2019 zal de uitvraag aan enkele marktpartijen plaatsvinden om de plannen verder uit te werken.

■ **Geld**

Voor de opstelling van de gebiedsvisie is een budget van € 40.000 beschikbaar.

Lokaal actieplan duurzaamheid

Samen met onze partners hebben we in 2019 een nieuw Lokaal Actieplan Duurzaamheid opgesteld en in uw raad behandeld. In het Lokaal Actieplan Duurzaamheid hebben we acties opgenomen die betrekking hebben op de lokale uitwerking van de Energiestrategie Drechtsteden, luchtkwaliteit, biodiversiteit, klimaatadaptatie en duurzame mobiliteit. Ook zijn acties opgenomen over de voorbeeldrol van de gemeente op het gebied van fairtrade, het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed en het werken aan bewustwording door communicatie en educatie. In 2020 werken we aan het realiseren van deze acties. Tegelijkertijd lopen de reguliere, wettelijke milieutaken gewoon door. Dit zijn bijvoorbeeld het toetsen van bodemkwaliteit, geluid en externe veiligheid.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ **Kwaliteit**

Het actieplan duurzaamheid is ter behandeling en vaststelling aan de raad aangeboden in het vierde kwartaal van 2019. In het lokale actieplan duurzaamheid geven we onze visie op duurzaamheid weer. Een visie die past bij Hendrik-Ido-Ambacht. Onder andere het Energieakkoord Drechtsteden dat we samen met de andere Drechtstedengemeenten, de provincie, woningcorporaties, bedrijven en andere partijen hebben opgesteld, krijgt in het actieplan een lokale doorvertaling. Centraal zetten we in op energiebesparing, het

verbeteren van de luchtkwaliteit, klimaatadaptie, biodiversiteit en het verminderen van het restafval. Onze ambitie is dat we samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties Hendrik-Ido-Ambacht duurzamer maken. Ook willen we fairtrade gemeente worden. We moedigen anderen aan om stappen te zetten, we ondersteunen goede voorbeelden en kansen vanuit de samenleving en we geven als gemeente zelf het goede voorbeeld.

Lokaal uitvoeringsprogramma wonen

In 2019 hebben we onze lokale woonvisie vastgesteld. In 2020 gaat onze aandacht uit naar de uitvoering hiervan. Naast het voorgestelde bouwprogramma, focussen wij ons in 2020 op de (beleids-)maatregelen die in de woonvisie staan. Hieronder vallen bijvoorbeeld maatregelen die te maken hebben met het langer thuis wonen van senioren, het stimuleren van de huisvesting voor starters, het opstellen van een woonwagenebeleid en het actief samenwerken met de woningcorporaties.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ Kwaliteit

Met de vaststelling van onze lokale woonvisie in 2019, gaat onze aandacht nu uit naar de uitvoering ervan. Naast het voorgestelde bouwprogramma, focussen wij ons in 2020 op de (beleids-)maatregelen die in de woonvisie genoemd worden. Hieronder bijvoorbeeld maatregelen ten aanzien van het langer thuis wonen van senioren, het stimuleren van de huisvesting voor starters, het opstellen van een woonwagenebeleid en het actief samenwerken met de woningcorporaties.

Omgevingswet

De Omgevingswet is één wet die alle wetten voor de leefomgeving bundelt. Deze wet gaat op 1 januari 2021 in. Eén Omgevingswet moet leiden tot een eenduidige aanpak van het omgevingsrecht en heeft als doel de regels voor ruimtelijke ontwikkeling samen te voegen en te vereenvoudigen. De wet moet lokaal maatwerk beter mogelijk maken en meer ruimte bieden aan nieuwe initiatieven uit de samenleving. Centraal staat de balans tussen het beschermen en het benutten van de fysieke leefomgeving. In het Koersdocument dat de raad begin 2019 heeft vastgesteld, zijn onze ambities voor de Omgevingswet benoemd.

Wij moeten goed voorbereid zijn op de komst van de Omgevingswet, zodat we klaar zijn als de wet in werking treedt. Het is daarom belangrijk dat we weten welke activiteiten we moeten uitvoeren om effectief te kunnen werken met deze wet. Deze hebben we inmiddels vastgelegd in een Plan van Aanpak. In dat plan staan de noodzakelijke acties en benodigde middelen benoemd. In 2020 werken we verder aan de Omgevingsvisie, de aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet en het opleiden van de organisatie

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Startdatum: 09-02-2017

Nog niet gestart

■ Kwaliteit

De Omgevingswet wordt op 1 januari 2021 van kracht. Deze wet heeft tot doel de regels voor ruimtelijke ontwikkeling samen te voegen en te vereenvoudigen, ruimte te geven aan nieuwe initiatieven en lokaal maatwerk mogelijk te maken. Het is een beweging naar eenvoudiger regels en meer ruimte om samen met inwoners en bedrijven integrale keuzes te maken over de inrichting van onze fysieke leefomgeving. Het gaat om de balans tussen beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving.

In Hendrik-Ido-Ambacht zijn we al even aan de slag met de voorbereidingen op de nieuwe

Omgevingswet. Op 14 januari heeft de raad het Koersdocument vastgesteld. In dat document staan onze ambities voor de volgende stappen op weg naar de invoering van de Omgevingswet. De volgende stap is het Plan van Aanpak: een plan waar we ingaan op alle noodzakelijke activiteiten voor een geslaagde invoering van de Omgevingswet en de middelen die daarvoor nodig zijn. In het plan van aanpak staat welke projecten en producten nodig zijn om ervoor te zorgen dat we op 1 januari 2021 in staat zijn te werken met en naar de Omgevingswet. Belangrijke vervolgacties die nog in 2019 starten, zijn het Plan van Aanpak voor de Omgevingsvisie, opleidingen en de digitalisering. Het Plan van Aanpak is inmiddels aangeboden aan de raad.

■ Tijd

De verwachting is dat eind 2017 een ambitiedocument kan worden vastgesteld in de raad en in 2018 kan worden gestart met het opstellen van een omgevingsvisie.

Winkeltijdenverordening

De nieuwe winkeltijdenverordening is in de openbare raadsvergadering van 8 november 2018 vastgesteld.

Portefeuillehouder: Flach André

■ Kwaliteit

De nieuwe winkeltijdenverordening is vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 8 november 2018.

Grote beleidstrajecten niet voortvloeiend uit het Coalitieprogramma

Wat gaan we daar voor doen?

Landschapstafel IJsselmonde / NRIJ

De Landschapstafel IJsselmonde is een samenwerkingsverband van de zes gemeenten op het eiland IJsselmonde (Hendrik-Ido-Ambacht, Zwijndrecht, Ridderkerk, Rotterdam, Albrandswaard en Barendrecht). Met deze samenwerking willen we recreatie, natuur en verbrede landbouw bevorderen. Hiervoor had de provincie Zuid-Holland in de periode tot 2019 een subsidie beschikbaar gesteld. Deze subsidie heeft de Landschapstafel over particuliere en gemeentelijke initiatieven verdeeld. Een voorbeeld van zo'n project is het bezoekerspunt op de Sophiapolder. Voor de periode 2020 en daarna is nog onduidelijk of deze manier van cofinanciering blijft bestaan.

De gemeenten leveren ieder personele inzet, onder andere voor het uitvoeren van de Waalvisie. Daarnaast betaalt elke gemeente een contributie van vijftig eurocent per inwoner per jaar, waarvan de gebiedspromotie, websites (www.ontdekiijsselmonde.nl, www.mooijsselmonde.nl, www.groenijsselmonde.nl) en de programmamanager worden betaald. Voor de Visie Landschapspark eiland IJsselmonde die we in 2019 hebben opgesteld, schrijven we in 2020 een uitvoeringsplan. In de Waalvisie (2016, vastgesteld door Ridderkerk, Barendrecht, Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht) staan verschillende sleutelprojecten genoemd. Een van de sleutelplekken is het Havenhoofd. Doel is het zichtbaar maken van de voormalige verbinding tussen de Noord en de Waal. Dit project loopt door in 2020.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ Kwaliteit

Het meerjarenprogramma van de Landschapstafel is opgesteld voor de periode 2016-2019. Dit is ook de periode waarvoor de provincie Zuid-Holland subsidie heeft toegekend. Dit jaar

stelt de Landschapstafel de visie op Groen IJsselmonde vast. Hierop volgt een uitvoeringsprogramma dat als 'bod' voor een nieuwe subsidie wordt ingediend bij de provincie. Zodra het uitvoeringsprogramma gereed is ontvangt de raad een voorstel voor het beschikbaar stellen van (co-)financiering.

Verbonden partijen - ontwikkelingen

Wat gaan we daar voor doen?

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ)

De OZHZ voert in mandaat omgevingstaken voor de provincie Zuid-Holland en de gemeenten in Zuid-Holland Zuid uit. De OZHZ verleent vergunningen, houdt toezicht en handhaaft waar nodig. Dit noemen we de VTH-taken. Naast de VTH-taken biedt de OZHZ advies over onderwerpen zoals geluid, bodem, lucht en energie. De maatwerkafspraken tussen de gemeente en de OZHZ zijn per opdrachtgever opgenomen in individuele jaarprogramma's. In de komende periode ziet de OZHZ een aantal belangrijke ontwikkelingen:

1. De Omgevingswet

De Omgevingswet gaat per 1 januari 2021 in. De OZHZ zet zich de komende periode in om de gemeenten en de provincie hierbij goed van dienst te zijn. De OZHZ ondersteunt gemeenten bij het opstellen van omgevingsvisies, omgevingsplannen en de verordening. Hiervoor ontwikkelt de OZHZ samen met de VRZHZ en de DG&J een aantal adviesproducten. De ervaringen uit 2019 zorgen ervoor dat we de producten vanaf 2020 kunnen inzetten.

2. Informatieplicht energiebesparing

Vanaf 1 juli 2019 zijn bedrijven verplicht om energiebesparende maatregelen te melden. De OZHZ gaat met ondernemers in gesprek over de verplichtingen en de mogelijkheden. Ondernemers krijgen zo meer handvatten voor maatregelen en worden gestimuleerd om te voldoen aan de wetgeving. Vanaf 1 juli 2019 zijn de toezichthouders gestart met het aanschrijven van bedrijven die nog niets hebben aangeleverd. Dit is een nieuwe taak voor de OZHZ die de dienst voor de komende jaren in haar werkprocessen moet opnemen.

3. Contract met het SCD

De huidige overeenkomst tussen het SCD en de OZHZ loopt per 1 april 2021 af. Deze overeenkomst gaat over de dienstverlening voor onder andere ICT, juridische en personele zaken. In het tweede kwartaal van 2019 heeft de OZHZ besloten deze overeenkomst voort te zetten. In 2019 en 2020 bereidt de OZHZ de vormgeving hiervan voor.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Startdatum: 14-02-2017

Nog niet gestart

■ **Kwaliteit**

In 2019 werkt de OZHZ verder aan drie centrale veranderopgaven: de Omgevingswet, informatiegestuurd werken en opgavegericht werken. Voor de omgevingswet wordt gewerkt aan de 'technische' implementatie van de wet in werkprocessen (o.a. ICT). Daarnaast start de OZHZ met de implementatie van een vernieuwd zaakstelsel. Binnen het 'opgavegericht werken' worden werkzaamheden uit het programma Veiligheid overgedragen naar reguliere taakuitvoering. Voorbeelden hiervan zijn onder meer de Omgevingswet, energiebesparing en waterveiligheid. De werkzaamheden voor 'informatiegestuurd werken' richten zich vooral op de IT-infrastructuur en de gegevenshuishouding. Ten aanzien van de voortgang van de

bestedingen kan gemeld worden dat deze in het eerste kwartaal circa 2% hoger liggen dan de gewenste ontwikkeling. Belangrijk aandeel daarin hebben de bodemtaken (61%), maar ook het toetsen van klachten, meldingen en Toezicht Sloofase dragen daaraan bij. Daarnaast vindt er overschrijding plaats op specifieke taken vanwege specifieke bezwaar- en beroepzaken, en advisering op projecten bij ruimtelijke ontwikkelingen. De overschrijdingen worden met de OZHZ nader afgestemd.

Tijd

Zienswijze begroting juni 2017

Wat mag het kosten ?

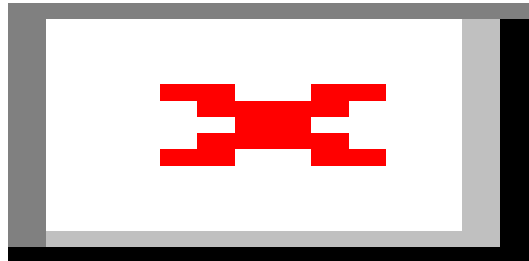
Bedragen x €1.000

Exploitatie		Prim.begrot.2020	Begrot.wijz.2020	Begrot.totaal 2020	Realisatie 2020	Saldo 2020
Lasten						
TV0.3	0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	283	0	283	0	283
TV3.1	3.1 - Economische ontwikkeling	311	0	311	0	311
TV3.2	3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	6.108	0	6.108	0	6.108
TV3.3	3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	80	0	80	0	80
TV5.5	5.5 - Cultureel erfgoed	18	0	18	0	18
TV7.4	7.4 - Milieubeheer	749	0	749	0	749
TV8.1	8.1 - Ruimtelijke ordening	317	0	317	0	317
TV8.2	8.2 - Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	19.420	0	19.420	0	19.420
TV8.3	8.3 - Wonen en bouwen	967	0	967	0	967
Totaal Lasten		28.252	0	28.252	0	28.252
Baten						
TV0.3	0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	-102	0	-102	0	-102
TV3.2	3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-6.108	0	-6.108	0	-6.108
TV3.3	3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-50	0	-50	0	-50
TV8.1	8.1 - Ruimtelijke ordening	-22	0	-22	0	-22
TV8.2	8.2 - Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-19.391	0	-19.391	0	-19.391
TV8.3	8.3 - Wonen en bouwen	-578	0	-578	0	-578
Totaal Baten		-26.252	0	-26.252	0	-26.252
Resultaat		2.000	0	2.000	0	2.000

Indicatoren

Programma 3 Buitenruimte

Wat willen we bereiken?

Programma 3

De groene openbare ruimte vervult een centrale rol in Hendrik-Ido-Ambacht. Het groen heeft een positieve invloed op de gezondheid en het welbevinden van onze inwoners. Wij vinden het belangrijk dat ons dorp schoon, veilig en aantrekkelijk is om in te verblijven. Inwoners, bedrijven en gemeente leveren daaraan elk een bijdrage. Duurzaamheid is daarbij een belangrijk principe. Of het nu gaat om de inrichting en onderhoud van ons groen, afvalscheiding of mobiliteit. We zoeken steeds naar de optimale balans tussen mens, economie en milieu.

Acties programma 3

Vertalingen coalitieprogramma naar collegewerkprogramma

Wat gaan we daar voor doen?

Actieplan zwerfafval

Vanuit het Coalitieprogramma wordt meer aandacht besteed aan zwerfafval. Hiervoor heeft Nedvang een landelijke subsidie beschikbaar gesteld. Het actieplan Zwerfafval wil met deze subsidie zwerfafval binnen de gemeente bestrijden, met name op de hotspots. Zo wil de gemeente voorlichting en educatie geven tijdens evenementen, en gedragsverandering stimuleren met ludieke acties.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Gestart

■ **Kwaliteit**

Op 9 juli 2019 heeft het college het Zwerfafval-uitvoeringsplan 2019-2023 vastgesteld. Dit uitvoeringsplan volgt het zwerfafvalbeleidsplan 2008 -2018 op. In de praktijk is het beleid voornamelijk gebaseerd op uitvoeringsmaatregelen om het zwerfafval tegen te gaan.

Gekozen is om geen nieuw beleidsplan op te stellen maar een nieuw uitvoeringsplan. Eind

2018 is vanuit Nedvang een zwerfafvalvergoeding ontvangen. Deze vergoeding wordt besteed aan de maatregelen die in het uitvoeringsplan zijn opgenomen.

- **Tijd**
  - Actieplan opgesteld
  - 1 augustus verzonden naar Nedvang ter goedkeuring
  - Binnen 4 weken respons
- **Geld**
  - In afwachting van goedkeuring van subsidie

Grondstoffenbeleidsplan

In 2019 heeft het college het Grondstoffenbeleidsplan 2019-2023 ter vaststelling aangeboden aan de raad. In 2020 begint de gemeente met het voorbereiden en nemen van een aantal flankerende maatregelen uit dit Grondstoffenbeleidsplan. De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht zet in op het stimuleren van het scheiden van grondstoffen, het verminderen van de hoeveelheid restafval en kostenreductie. De gemeente heeft voor de komende jaren de volgende visie:

"Een duurzame gemeente waarin er goed afval wordt gescheiden en zoveel mogelijk waardevolle grondstoffen hergebruikt kunnen worden."

De gemeente heeft als doel om ingezamelde grondstoffen hoogwaardig te recyclen. Ook streven we op termijn naar het behalen van de VANG-doelstellingen. Deze doelstellingen moeten de hoeveelheid restafval terugdringen naar 30 kilogram per inwoner per jaar. In 2018 produceerde onze gemeente 274 kilogram restafval per inwoner. We zijn ons ervan bewust dat deze VANG-doelstelling een grote opgave is en dat deze niet op korte termijn behaald kan worden. We zullen geen koploper in Nederland zijn met betrekking tot het verminderen van het aantal kilogram restafval per inwoner per jaar. Stapje voor stapje werken we toe naar betere resultaten door het huidige systeem te optimaliseren. We sorteren voor op een diftar-scenario, waarbij we inwoners met een financiële prikkel stimuleren om beter afval te scheiden. Op deze manier groeien we door naar een situatie waarin de vervuiler betaalt en de niet-vervuiler wordt beloond.
Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

- **Kwaliteit**
  - Op 9 september heeft de raad het grondstoffenbeleidsplan vastgesteld.

Notitie effecten Sandelingenknoop en Noordeinde

Door de reconstructies van de Sandelingen Knoop en het Noordeinde in 2018, is de verkeersdoorstroming vanuit de gemeente naar de rijkswegen A15 en A16 verbeterd. In de komende collegeperiode wordt gemonitord of en wanneer er nog aanvullende maatregelen nodig zijn.
Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

- **Kwaliteit**
  - De uitgevoerde infrastructurele maatregelen aan het noordoostelijke kruispunt van de Sandelingen Knoop heeft als doel om de bereikbaarheid van Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht te verbeteren. Het verkeer stroomde vooral in de spits niet goed door. Om dit knelpunt voor de korte termijn te ontlasten was aanpassing van het kruispunt Hendrik Ydenweg bij de noordelijke toe- en afrit nodig. Door de reconstructie kan nu met twee rijstroken de gemeente worden ingereeden en kan men vanuit Zwijndrecht sneller met behulp van een vrije rechtsafer (zonder verkeerslichten) naar de rijksweg A-16.

De maatregelen kwamen tot stand door nauwe samenwerking met de Provincie, Rijkswaterstaat, regio Drechtsteden, Waterschap Hollandse Delta en gemeenten). Om de verkeersstructuur in Hendrik-Ido-Ambacht te verbeteren is in 2018 een aantal projecten binnen de Antoniapolder uitgevoerd. De verbeteringen waren gericht op het bieden van een duidelijke hoofdwegenstructuur om zo het verkeer op een goede en veilige manier door Hendrik-Ido-Ambacht te leiden. En om de verkeersafwikkeling naar het brugtracé N915/A-15 te verbeteren.

De projecten die de afgelopen periode zijn gerealiseerd:

- verbinding Antoniuslaan met Noordeinde (Teunis Stooplaan);
- reconstructie Nijverheidsweg;
- herinrichten Veersedijk.

Het project Noordeinde was de laatste van een serie maatregelen ter verbetering van de hoofdwegenstructuur in de Antoniapolder. Ter afronding zullen in 2019 nog nieuwe routeringsborden (ANWB-borden) worden aangebracht om de route naar de bestemmingen binnen de gemeente en naar het brugtracé en de rijksweg A-15 te verduidelijken.

Speel- en groengebieden inrichten

Bij de invulling van de buitenruimte houden we rekening met de behoeften en wensen van onze inwoners. Voor het inrichten van speel- en groengebieden zetten we participatietrajecten op. In hoeverre we omwonenden betrekken bij de plannen, is flexibel in te vullen en afhankelijk van het onderwerp en het belang.

Om de overlast van hondenpoep terug te dringen, blijven we de meldingen monitoren. De Stichting Adviesraad Gehandicaptenbeleid betrekken we bij plannen in de openbare ruimte, om zo de integrale toegankelijkheid te verbeteren.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ Kwaliteit

Bij de invulling en herinrichting van de speel- en groengebieden worden bewoners, waaronder ouders en kinderen, gevraagd wat hun behoeften en wensen zijn. Dit wordt gedaan doormiddel van participatietrajecten. Het speelruimteplan wordt dit jaar geactualiseerd. Onderwerpen zoals duurzaamheid, natuur & milieu en toegankelijkheid worden meegenomen in het nieuwe speelruimteplan.

Grote beleidstrajecten niet voortvloeiend uit het Coalitieprogramma

Wat gaan we daar voor doen?

Beleidsplan begraafplaatsen

In het Beleidsplan Begraafplaatsen staat hoe de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht gaat voorzien in voldoende begraafcapaciteit, een kostendekkende exploitatie en de manier waarop omgegaan wordt met trends en ontwikkelingen in de lijkbezorging. Het nieuwe beleidsplan leggen we in 2020 voor aan de raad.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ Kwaliteit

De actualisatie van het beleidsplan begraven is in voorbereiding. In de tweede helft van 2019 wordt deze in procedure gebracht en de planning is om het beleidsplan begin 2020 aan

de raad aan te bieden.

Beleidsplan Openbare Verlichting

Ontwikkelingen in de openbare verlichting (OVL) gaan snel. Led is inmiddels de nieuwe standaard. Verlichting wordt steeds 'slimmer' en straks mogelijk ook de drager van tal van sensoren en communicatiemiddelen die gebruikt worden in de openbare ruimte. Daarnaast spelen vanzelfsprekend de dagelijkse vraagstukken op het gebied van verkeersveiligheid en sociale veiligheid waar de OVL aan bijdraagt: zo moet er voldoende licht zijn waar nodig en moeten storingen snel worden opgelost. Het nieuwe Beleidsplan Openbare Verlichting is in 2019 vastgesteld. Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ Kwaliteit

Het beleidsplan Openbare Verlichting wordt een toekomstbestendig plan wat rekeninghoudt met de ontwikkelingen op het gebied van 'slimme' toepassingen, zoals Smart City. Met deze 'slimme' toepassingen moet het mogelijk worden de openbare verlichting op den duur op afstand te kunnen besturen en beheren. Daarnaast wordt ingezet op duurzaamheid door het toepassen van LED verlichting de standaard in onze gemeente te maken. LED verlichting verbruikt minder energie en gaat tot vier keer langer mee dan 'conventionele' verlichting. Hiermee verlagen we ons energieverbruik en ons grondstofgebruik. Dit toekomstbestendig beleidsplan wordt in het tweede kwartaal van 2019 ter besluitvorming aangeboden aan de raad.

Gemeentelijk rioleringsplan

In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) worden de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater, grondwater uitgewerkt. Ook staat in dit plan welke middelen de gemeente hiervoor nodig heeft.

De Wet Milieubeheer stelt gemeenten verantwoordelijk voor de inzameling en het transport van afvalwater binnen hun grondgebied. Onderhoud zorgt ervoor dat de riolering goed functioneert. We voeren het beheer en onderhoud zo planmatig mogelijk uit. Ook stemmen we dit af op andere werkzaamheden in de openbare ruimte. Hiervoor kunnen we ons beleid zo effectief mogelijk uitvoeren. De verbrede rioolheffing dekt alle kosten voor onze zorgplicht voor het afvalwater, hemelwater en grondwater met een kostendekkend tarief.

Duidelijk is dat het klimaat verandert. De zomers worden heter, en de kans op extreme neerslag wordt steeds groter. Daarom zal de aanpak van klimaatadaptatie verder vorm moeten krijgen. Om de kansen te benutten, willen we klimaatadaptatie verder uitwerken bij stedelijke ontwikkeling, herstructurering van bestaande gebieden en het slim koppelen van beheersplannen.

Stedelijk waterbeheer

Het baggeren is een belangrijke schakel in de gemeentelijke waterketen. Het baggerplan geeft inzicht in de beheeractiviteiten op het gebied van baggeren die nodig zijn om de watergangen op de gewenste diepte te houden. Vanwege de Keur moeten wateren periodiek uitgebaggerd worden om ze op de juiste breedte en diepte te houden. Het feitelijke baggerwerk wordt zowel door onze gemeente als door het waterschap Hollandse Delta uitgevoerd, afhankelijk van de onderhoudsverplichting van de watergangen. Daarnaast zijn we verplicht deze wateren voor een schouw vrij te maken van los vuil en waterplanten. Sinds 2018 hebben wij een Beheer- en Onderhoudsplan Oeverbescherming 2018-2026. Hierdoor kan onze gemeente het beheer en onderhoud aan de oeverbescherming op een structurele wijze uitvoeren.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Doorlopend

■ **Kwaliteit**

In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) worden de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater uitgewerkt, met de daarvoor benodigde middelen. De verbrede rioolheffing dekt alle kosten die te maken hebben met onze zorgplicht voor het afvalwater, hemelwater en grondwater met een kostendekkend tarief. Vanaf 2019 kan de baggeropgave voor maximaal 33 procent vanuit de rioolheffing worden bekostigd.

■ **Tijd**

■ **Geld**

Wat mag het kosten ?

Bedragen x €1.000

Exploitatie		Prim.begrot.2020	Begrot.wijz.2020	Begrot.totaal 2020	Realisatie 2020	Saldo 2020
Lasten						
TV2.1	2.1 - Verkeer en vervoer	3.792	0	3.792	0	3.792
TV2.5	2.5 - Openbaar vervoer	131	0	131	0	131
TV5.73	5.73 - Groen en waterhuishouding	1.960	0	1.960	0	1.960
TV7.2	7.2 - Riolering	2.080	0	2.080	0	2.080
TV7.3	7.3 - Afval	3.852	0	3.852	0	3.852
TV7.5	7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	443	0	443	0	443
TV8.13	8.13 - RO Vastgoedregistratie	196	0	196	0	196
Totaal Lasten		12.452	0	12.452	0	12.452
Baten						
TV2.1	2.1 - Verkeer en vervoer	-234	0	-234	0	-234
TV7.2	7.2 - Riolering	-2.404	0	-2.404	0	-2.404
TV7.3	7.3 - Afval	-3.992	0	-3.992	0	-3.992
TV7.5	7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	-520	0	-520	0	-520
Totaal Baten		-7.149	0	-7.149	0	-7.149
Resultaat		5.303	0	5.303	0	5.303

Programma 4 Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen

Wat willen we bereiken?

Programma 4

De Ambachtse samenleving vormen we samen met onze inwoners, verenigingen en bedrijven. Met elkaar werken we aan de toekomst van onze gemeente. Dat gaat niet vanzelf: we moeten ervoor zorgen dat onze gemeente veilig is, we een solide en financieel beleid kunnen voeren en op een

goede, effectieve manier samenwerken in de regio. Daarbij zijn wij verantwoordelijk voor allerlei wettelijke taken die ons zijn opgelegd. Als transparant en daadkrachtig gemeentebestuur voeren wij deze taken met onze ervaring en kennis uit.

Acties programma 4

Vertalingen coalitieprogramma naar collegewerkprogramma

Wat gaan we daar voor doen?

Beleidsplan Integrale Veiligheid

Een van de doelstellingen uit het Coalitieprogramma is dat het veiligheidsniveau in onze gemeente op het huidige niveau blijft. Hiervoor moeten we de thema's die specifiek aandacht nodig hebben, kunnen uitvoeren. Met zowel interne als externe partners hebben we geïnventariseerd welke thema's dat de komende vier jaar zijn. Hierbij is rekening gehouden met nieuwe ontwikkelingen en de groei van onze gemeente. In 2019 zijn we al gestart met de uitvoering van een aantal thema's. In 2020 gaan we hiermee verder. Zo hebben we het Beleidsplan Integrale Veiligheid aan het einde van de collegeperiode afgerond.

Portefeuillehouder: Heijkoop Jan

■ Kwaliteit

De meerjarig beleidsplan integrale veiligheid kent een uitvoeringstermijn van 2018 tot en met 2021. Inmiddels wordt er aan een groot aantal thema's gewerkt. Een aantal thema's naderen de afrondende fase of zijn afgerond, terwijl andere net zijn gestart. We volgen hierbij steeds de jaarschijven uit het beleidsplan.

Bestedingsplan CAI gelden

We hebben met de stichting CAI afgesproken dat we de middelen die de CAI beschikbaar heeft, gebruiken voor voorzieningen voor inwoners van onze gemeente. Dit hebben we in samenspraak met het college besloten. In de statuten van de CAI is de rol van de gemeente helder vastgelegd: als gemeente dragen wij projectvoorstellen aan bij het CAI-bestuur. Samen met het bestuur van de CAI én de inwoners maken we een bestedingsplan voor de beschikbare middelen.

Portefeuillehouder: Flach André

■ Kwaliteit

Met de stichting CAI is een afspraken document opgesteld waarmee de bijdrage van de stichting CAI is bevestigd, de onderlinge werkafspraken zijn vastgelegd, informatie over projecten is gedeeld en de rechtmatigheid ten behoeve van de accountantscontrole is geborgd. Voor 2019 lopen 8 projecten (exclusief het nieuwe zwembad), waarvan momenteel al 1 is afgerond. De eerste voortgangsrapportage CAI projecten 2019 is in voorbereiding voor de raadsvergadering van 8 juli 2019.

Dienstverleningsconcept

De *roadmap* van Dienstverlening speelt in op de toename van de digitalisering, aangescherpte privacywetgeving en het voorkomen van identiteits- en adresfraude. De *roadmap* voorziet ook in de behoefte van onze inwoners om eenvoudig hun weg te vinden in onze complexe organisatie met vele producten en diensten. Daarbij is het streven om waar mogelijk in één contactmoment naar tevredenheid een antwoord te kunnen geven.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ Kwaliteit

De verbetering en uitbreiding van de online dienstverlening is en blijft een belangrijk speerpunt op het gebied van dienstverlening. Zo gaat er veel aandacht naar klantreizen. Met online klantreizen helpen wij onze inwoners in één keer alle relevante producten en diensten te regelen waar zij voor komen te staan. Gaat hij/zij verhuizen, dan wordt onze inwoner gevraagd of hij/zij een huisdier heeft en zich soms ook moet aanmelden voor hondenbelasting.

Er wordt gezocht naar nieuwe digitale mogelijkheden zoals een chatbot - een robot die ingezet kan worden bij chatberichten en nieuwe identiteitsmiddelen. Mogelijk dat ook blockchain, de technologie gebruikt voor de bitcoin, de online dienstverlening verder kan verbeteren.

Het streven is in 2021 80% van alle aanvragen digitaal te kunnen afhandelen.

De klanttevredenheid wordt continu gemonitord om deze op hoog niveau te houden.

Ook al kan de inwoner steeds meer digitaal aanvragen, in de backoffice moet nog steeds veel handmatig verwerkt worden. De ontwikkeling die voor verdere efficiëntie gaat zorgen heeft enige vertraging opgelopen, maar gaat de komende jaren gerealiseerd worden.

Dat verregaande digitalisering effect heeft op het baliebezoek is duidelijk. Ook neemt de klantstroom aan de balie tot 2024 significant af door de aanpassing van de geldigheid van reisdocumenten in 2014 van 5 naar 10 jaar.

Naast alle nieuwe, digitale, mogelijkheden worden onze inwoners die moeite hebben met deze vorm van dienstverlening, niet vergeten. Daarom wordt gezocht naar een nieuw concept, waarbij digitale aanvragen gestimuleerd worden, maar inwoners die hierbij ondersteuning nodig hebben, gastvrij en adequaat geholpen worden. Zowel in het gemeentehuis als op locatie als dit nodig of gewenst is. Een mogelijke aanpassing van de (functie van de) publiekshal behoort tot de mogelijkheden.

Dienstverlening Drechtsteden houdt een roadmap bij om al deze ontwikkelingen te volgen. Niet alleen voor onze inwoners, maar ook voor de organisatie. De inzet van personeel wordt geleidelijk aangepast, zowel kwalitatief als kwantitatief.

Drugsnota actualiseren

De Drugsnota geeft invulling aan de wijze waarop de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht omgaat met de handel in, en het gebruik van soft- en harddrugs. Preventie, voorlichting, hulpverlening en het verminderen van druggerelateerde overlast vormen de kern van de Drugsnota. De Drugsnota wordt in 2020 uitgevoerd.

Portefeuillehouder: Heijkoop Jan

■ Kwaliteit

Eind 2019 wordt er gestart met het actualiseren van de drugsnota. De nieuwe drugsnota bieden we in de eerste helft van 2020 aan de raad aan.

Handhavingsplan

De beschikbare capaciteit van Handhaving is ontoereikend geworden. Dit komt door de groei van onze gemeente, het toenemende aantal taken van de gemeente, maar ook het groeiende aantal

meldingen van inwoners. De doorlooptijden in de afhandeling van meldingen zijn hierdoor alleen maar toegenomen, en daarmee vaak ook de irritaties bij inwoners. Dit betekent daarnaast dat onze handhavers alleen nog maar onderdrukkend bezig zijn en niet meer preventief door hun aanwezigheid. Daarnaast zijn ontwikkelingen zichtbaar waarbij de gemeente nog meer taken op zich krijgt. In 2019 hebben we daarom een nieuw Handhavingsplan opgesteld. In 2020 starten we met de implementatie daarvan.

Portefeuillehouder: Heijkoop Jan

■ **Kwaliteit**

Inmiddels wordt er druk gewerkt aan een plan om handhaving te versterken. Hiervoor lopen verschillende onderzoeken en interviews. De verwachting is dat dit plan in het vierde kwartaal door het College wordt behandeld.

Nota Verbonden Partijen

In de Nota Verbonden Partijen staat welke kaders wij stellen om deel te nemen aan het sturen op verbonden partijen. Samen met de Visie op Regionale Samenwerking geeft deze nota aan hoe wij kijken naar de samenwerking in de regio en onze positie hierin. De Nota Verbonden partijen uit 2014 actualiseren we in 2020. Met name de onderdelen die gaan over risicoprofielen van de verbonden partijen en de inhoud van de sturingsarrangementen. In deze arrangementen geven we per verbonden partij aan hoe we daar sturing aan geven. De Nota Verbonden Partijen hangt nauw samen met onze Visie op Regionale Samenwerking. Deze actualiseren we in 2020 ook.

Portefeuillehouder: Flach André

■ **Kwaliteit**

De Nota Verbonden Partijen hangt nauw samen met onze visie op regionale samenwerking; samen geven deze nota's aan hoe wij tegen de regionale samenwerking aankijken en welke positie wij innemen in de regio. In de Nota Verbonden partijen geven we kaders voor deelname aan en het sturen op verbonden partijen. De Nota Verbonden Partijen actualiseren we. Dit doen we met name op de risicoprofielen van de verbonden partijen en de sturingsarrangementen. Omdat de Nota Verbonden Partijen een logisch vervolg is op onze visie op de regionale samenwerking, bieden wij deze nota (kort) na de visie op regionale samenwerking aan.

Participatienota

We vinden het belangrijk om betekenisvolle verbindingen met onze inwoners aan te gaan en hun inzet, kennis en creativiteit te combineren met onze eigen expertise. Het is daarbij belangrijk om een heldere beleidslijn te hebben over participatie: een werkwijze die handvatten biedt om de samenwerking tussen inwoners, ondernemers, verenigingen, organisaties, het college en de raad vorm te geven. In 2019 zijn we een traject gestart om tot een nieuwe participatienota te komen. Vanaf 2020 kunnen we hiermee gaan werken.

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ **Kwaliteit**

De Ambachtse samenleving vormen we met elkaar: samen met onze inwoners, bedrijven en instellingen. Wij vinden het belangrijk betekenisvolle verbindingen met onze inwoners aan te gaan. Inwoners kennen hun eigen omgeving immers het beste en kunnen als geen ander inbrengen wat ertoe doet in die omgeving. Hun kennis, creativiteit en ervaring gebruiken we, in combinatie met onze eigen expertise, graag voor de toekomst van onze gemeente. In 2019 leveren we een herziene participatienota op waarin we onze uitgangspunten vastleggen

en we ook aangeven hoe we omgaan met initiatieven uit de samenleving. Zo wordt duidelijk wat wij verstaan onder participatie en wat participatie voor ons betekent. We maken een participatienota die past bij de Ambachtse samenleving. Deze participatienota maken we samen met uw raad. Ook betrekken we onze inwoners hierbij.

Bij de resultaatbestemming 2018 zijn financiële middelen opgenomen voor het opstellen van deze nota én de uitvoering hiervan. Het belangrijkste onderdeel is immers niet het opstellen van de participatienota, maar het werken ermee.

Visie op regionale samenwerking

Samenwerking in de regio levert ons (schaal)voordelen op. In de Drechtstedenregio en op het niveau van Zuid-Holland Zuid heeft dit ons in de afgelopen jaren duidelijk meerwaarde opgeleverd. De dienstverlening aan onze inwoners is beter geworden door onze ondersteunende diensten. En lobby's werken in regionaal verband beter dan een lokale aanpak. De voordelen van het samenwerken in de regio willen we graag blijven benutten en combineren met onze lokale kracht. We blijven dan ook openstaan voor regionale samenwerking, maar doen dit wel altijd vanuit onze eigen identiteit én met het oog op de meerwaarde voor onze inwoners.

De actualisering van beleid in het sociaal domein maken het noodzakelijk om gesprekken te voeren over de gezamenlijke financiering. De kosten van het sociale domein en alle voorspellingen daarover zijn voor een groot deel het gevolg van een zorgelijk financieel beeld op dit gebied. We verwachten dat de effecten van de actualisering van het begrotingsjaar 2021 zichtbaar worden. Deze ontwikkelingen en de ontwikkelingen die zijn ingezet na de rapporten van Berenschot en van Deetman, zijn voor ons aanleiding om onze Visie op Regionale Samenwerking te actualiseren. In 2020 bieden wij een geactualiseerde visie aan, die nauw zal samenhangen met de geactualiseerde Nota Verbonden Partijen.

Portefeuillehouder: Flach André

■ **Kwaliteit**

Vanuit onze eigen kracht, zelfstandigheid en identiteit werken wij samen in de regio. We hebben de afgelopen jaren gezien dat samenwerking in de regio ons ook echt meerwaarde heeft gebracht. Samenwerking levert (schaal)voordelen op, maar moet wél aantoonbare meerwaarde bieden voor onze inwoners. We laten onze eigen zelfstandigheid, identiteit en de meerwaarde voor onze inwoners steeds zwaar wegen als wij een afweging maken over de regionale samenwerking. Als zelfstandige gemeente willen wij zichtbaar zijn naar de Ambachtse samenleving en de voordelen van samenwerking combineren met de kracht van ons lokaal bestuur en onze eigen ambtelijke organisatie.

In het voorjaar van 2017 is, op initiatief van de gemeente Dordrecht, een onderzoeksvraag geformuleerd naar een strategische heroriëntatie op de regionale samenwerking. Uit een onderzoek van Berenschot bleek dat samenwerking waarde oplevert binnen het sociaal-economisch domein en op het gebied van bedrijfsvoering, maar dat er onvoldoende slagkracht is binnen het ruimtelijk economisch domein. Onder leiding van de heer Deetman is een voorbereidingscommissie met de zeven burgemeesters en zeven wethouders ingesteld. Op 8 februari 2019 is het eindrapport van deze commissie opgeleverd. Vervolgens is het rapport in de zeven gemeenten vastgesteld, met een aantal amendementen en moties. Deze nieuwe ontwikkelingen over hoe we aankijken tegen de regionale samenwerkingen, zullen een plek krijgen in onze visie op regionale samenwerking.

De resultaten uit het traject over de toekomst van de regionale samenwerking en de bovengenoemde uitgangspunten gebruiken wij als basis voor de actualisatie van onze visie op regionale samenwerking. Deze visie bieden wij in de tweede helft van 2019 aan de raad aan.

Grote beleidstrajecten niet voortvloeiend uit het coalitieprogramma

Wat gaan we daar voor doen?

Informatieveiligheid

Informatieveiligheid is en wordt steeds belangrijker. We realiseren dat een waterdichte informatiebeveiliging niet mogelijk is. Door risico-gestuurd te werken, kennen we onze risico's, weten we deze te beperken en zijn we in staat gerichte maatregelen te nemen. De menselijke factor speelt een belangrijke rol. Er is dan ook continu aandacht voor het risicobewustzijn van onze medewerkers op dit gebied.

Portefeuillehouder: Heijkoop Jan

■ Kwaliteit

Informatieveiligheid is een groot goed. Tegelijkertijd weten we dat we niet alles voor 100% kunnen beveiligen. Het is daarom belangrijk dat we risico-gestuurd werken. Dat houdt in dat we risico's die we mogelijk lopen op dit terrein in beeld krijgen en houden. We zetten ons maximaal in om die risico's te elimineren of te beheersen. Omdat het grootste risico het menselijk handelen is, blijft het inzetten op risicobewustzijn van medewerkers een belangrijk onderdeel. Dit is een blijvend proces.

Via de Ensia zelfevaluatie rapporteren wij aan het einde van het jaar over de stand van de informatiebeveiliging op vele gebieden, zoals op de systemen die gebruikt worden voor de persoonsgegevens bij burgerzaken, sociale dienst en belastingdienst. Deze gegevens worden aangeleverd bij de daarvoor toezichthoudende instanties. Ook bevat de Ensia een deel waarop een zelfevaluatie wordt uitgevoerd op allerlei andere gebieden als organisatie, facilitaire zaken, inkoop, privacy, e.d.

Wat mag het kosten ?

Bedragen x €1.000

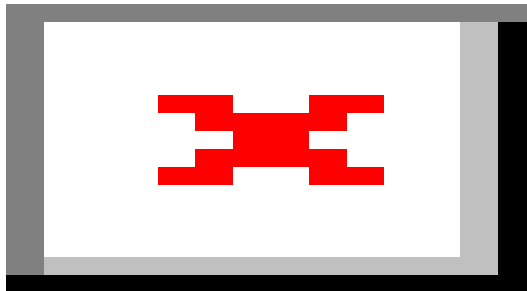

Exploitatie		Prim.begrot.2020	Begrot.wijz.2020	Begrot.totaal 2020	Realisatie 2020	Saldo 2020
Lasten						
TV0.1	0.1 - Bestuur	2.267	0	2.267	0	2.267
TV0.10	0.10 - Mutaties reserves	178	0	178	0	178
TV0.11	0.11 - Resultaat van de rekening van baten en lasten	903	0	903	0	903
TV0.2	0.2 - Burgerzaken	1.060	0	1.060	0	1.060
TV0.4	0.4 - Overhead	6.242	0	6.242	0	6.242
TV0.5	0.5 - Treasury	-266	0	-266	0	-266
TV0.61	0.61 - OZB woningen	40	0	40	0	40
TV0.62	0.62 - OZB niet-woningen	162	0	162	0	162
TV0.64	0.64 - Belastingen overig	10	0	10	0	10
TV0.7	0.7 - Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-23	0	-23	0	-23
TV0.8	0.8 - Overige baten en lasten	540	0	540	0	540
TV1.1	1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	2.010	0	2.010	0	2.010
TV1.2	1.2 - Openbare orde en veiligheid	431	0	431	0	431
Totaal Lasten		13.554	0	13.554	0	13.554
Baten						
TV0.10	0.10 - Mutaties reserves	-338	0	-338	0	-338
TV0.2	0.2 - Burgerzaken	-419	0	-419	0	-419
TV0.4	0.4 - Overhead	-23	0	-23	0	-23
TV0.5	0.5 - Treasury	-605	0	-605	0	-605
TV0.61	0.61 - OZB woningen	-3.770	0	-3.770	0	-3.770
TV0.62	0.62 - OZB niet-woningen	-1.583	0	-1.583	0	-1.583
TV0.64	0.64 - Belastingen overig	-698	0	-698	0	-698
TV0.7	0.7 - Algemene	-37.578	0	-37.578	0	-37.578

	uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds					
TV0.8	0.8 - Overige baten en lasten	-12	0	-12	0	-12
TV1.2	1.2 - Openbare orde en veiligheid	-20	0	-20	0	-20
Totaal Baten		-45.046	0	-45.046	0	-45.046
Gerealiseerd saldo van baten en lasten		-31.492	0	-31.492	0	-31.492
Gerealiseerd resultaat		-31.492	0	-31.492	0	-31.492

Indicatoren

Paragrafen

1. Weerstandsvermogen en risicoparaagraaf

Inleiding

Om de financiële positie van de gemeente te kunnen beoordelen, zijn niet alleen de cijfermatige gegevens van belang die in deze begroting worden gepresenteerd. Ook de risico's die niet in cijfers kunnen worden uitgedrukt moeten we in kaart brengen. Deze paragraaf geeft inzicht in (mogelijke) risico's voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht en de weerstandscapaciteit om die risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen is het vermogen om financiële risico's op te vangen. De weerstandsratio is de weerstandscapaciteit gedeeld door de omvang van de risico's.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit algemene reserves en onbenutte belastingcapaciteit. Bestemmingsreserves en voorzieningen zijn in feite niet vrij beschikbaar. Vanwege deze beperkingen zetten we de algemene reserves slechts in als component van de weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit richt zich op de gemeentelijke heffingen: de OZB, de afvalstoffen-heffing, het reinigingsrecht en het rioolrecht. Er is sprake van onbenutte belastingcapaciteit wanneer het gemeentelijke OZB-tarief lager is dan het normtarief voor artikel 12-gemeenten en/of wanneer de andere genoemde tarieven niet kostendekkend zijn. Voor een toelichting op de kostendekking verwijzen we naar de paragraaf Lokale Heffingen.

Weerstandscapaciteit (x 1.000)	1-1-2019	1-1-2020	Per inwoner
Algemene reserves	19.653	20.559	1
Incidenteel beschikbaar	19.653	20.559	1
Beschikbaar voor "Onvoorzien"	25	25	1
<u>Onbenutte belastingcapaciteit</u>			
Afvalstoffenheffing	785	750	24
Riolering	0	23	1
<u>OZB</u>			
Opbrengst volgens art. 12 norm	6.747	6.563	210
Opbrengst volgens tarief HIA	5.271	5.352	172
Vrije ruimte	2.262	1.984	64
Marktgelden	20	20	1
Begraafplaatsen	0	1	0
Wabo	1.255	1.024	33
Burgerzaken	578	582	19

overige leges	181	201	6
Totaal vrije ruimte belastingen	4.295	3.812	122
Totaal weerstandsvermogen	23.973	24.396	124
(Incidenteel + Structureel)			

Risicobeleid

In de Nota Reserves en Voorzieningen 2011 is het beleid voor het gewenste weerstandsvermogen vastgesteld. Om het gewenste niveau van het weerstandsvermogen te kunnen bepalen, is inzicht nodig in de weerstandscapaciteit die we als gevolg van de risico's nodig hebben.

De doelstellingen voor het risicomanagement van de gemeente zijn:

- Tijdig inzicht krijgen in de risico's en het beheersen van deze risico's.
- Het beperken van de gevolgen van risico's.
- Het risicobewust maken, ter voorkoming van risico's of het beperken van de gevolgschade.
- De beoordeling van het weerstandsvermogen in het kader van de BBV.

Definitie: in dit kader gaat het om financiële risico's. Dat wil zeggen: de mogelijkheid dat zich een gebeurtenis voordoet die de middelen voor het realiseren van onze doelen positief of negatief beïnvloedt. Het risico wordt daarbij geconcretiseerd met de formule 'kans x impact'.

Risico's met een regulier of structureel karakter hebben structurele maatregelen nodig. Denk bijvoorbeeld aan het afsluiten van verzekeringen, het treffen van voorzieningen, het inrichten van de administratieve organisatie en het aanpassen van beleid en de begroting. Tegenvallers met een structureel karakter kunnen we incidenteel opvangen met het weerstandsvermogen, maar ook daar hebben we structurele maatregelen voor nodig. Exploitatierisico's die samenhangen met de recessie worden daarom (incidenteel) gerekend tot de risico's die aanspraak maken op het weerstandsvermogen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het risico op lagere rijksbijdragen, bijstandsverlening of bouwleges. Het bepalen een risico is altijd een momentopname. Daarom moeten risico's regelmatig worden herijkt - liefst binnen de P&C-cyclus.

Bij de inventarisatie van de risico's in deze paragraaf betreft het de actuele risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen. Dit zijn risico's:

- die niet op een andere manier zijn te ondervangen;
- die een financieel nadelig gevolg kunnen hebben;
- die relevant zijn (lees: risico van materieel belang);
- die met redelijke zekerheid zich gaan voordoen en
- niet direct beïnvloedbaar zijn.

Voor de inventarisatie van de risico's gelden de volgende criteria:

- In het kader van het weerstandsvermogen zijn in principe alleen de financiële risico's van toepassing waarvoor vooralsnog geen of onvoldoende beheersmaatregelen aanwezig zijn.
- Voor invulling van het begrip 'risico van materiële betekenis' is gekozen voor een norm van 0,5% van de totale uitgaven van de gemeente, t.w. € 0,3 mln. Dus richten we ons op risico's die redelijkerwijs een financiële impact kunnen hebben van € 0,3 miljoen of meer. Door

clustering van een aantal kleinere risico's binnen een programma, kan eventueel al te rigide hantering van het materialiteitsbegrip worden ondervangen.

- Voor de beschouwing van de risico's wordt een tijdshorizon gehanteerd van 4 jaar.

De risicoberekening

Per risico lichten we op hoofdlijnen toe wat het risico inhoudt. Vervolgens maken we op basis van de beschikbare informatie een inschatting over de omvang van het risico en de mate van zekerheid dat het risico zich gaat voordoen. De mate van zekerheid duiden we als volgt: zeer laag (10 procent), laag (30 procent), gemiddeld (50 procent) en hoog (80 procent). Daarnaast kijken we of het risico structurele of incidentele gevolgen heeft. Daar waar er structurele gevolgen zijn, moeten structurele beheersmaatregelen genomen worden als dit risico zich voordoet. Eventuele incidentele gevolgen kunnen we afzetten tegen incidentele beheersmaatregelen, zoals onder andere de reserves.

Risico verbonden partijen

Wij zijn gedeeld eigenaar van een aantal verbonden partijen. Daardoor lopen wij indirect ook risico's. Voor onze grote verbonden partijen maken we een inschatting welk risico wij als eigenaar in onze eigen risicoparagraaf moeten opnemen. Dit zijn:

- De GRD: onze bijdrage is circa € 16 miljoen (5,5 procent) en 11 miljoen na aftrek doeluitkering inkomensvoorziening.
- De OZHZ: onze bijdrage is circa € 400.000 (2 procent).
- De VRZH: onze bijdrage is circa € 1,9 miljoen (5,1 procent).
- De Dienst Gezondheid & Jeugd: onze inwonerbijdrage DGJ is zo'n € 1,7 miljoen (6,6 procent) en SOJ: onze bijdrage is circa € 6,1 miljoen (5,7 procent).
- Drechtwerk, onze (verlies)bijdrage is circa € 200.000 (4 procent van de inwonerbijdragen).

In de begrotingen van deze partijen zijn de risico's niet altijd in cijfers uitgedrukt en zeker niet opgeteld tot een gewogen gemiddelde. Inhoudelijk zijn veel risico's gerelateerd aan rijksmaatregelen en/of decentralisaties, vooral die op het gebied van sociale zekerheid en werkvoorziening. Hierbij moet we rekening houden met de drie decentralisaties waarvoor wij een risicovoorziening van € 1,5 miljoen hebben gevormd.

Specifiek risico

We moeten extra rekening houden met de (grote) tekorten die verwacht worden bij de SDD en de Serviceorganisatie van de DG&J. Met beide organisaties is afgesproken dat ze flink moeten bijsturen om de groeiende kosten in de hand te houden, uiterlijk in 2023. Het gaat daarbij om grote bedragen. Voor de GRD/SDD circa € 17 miljoen en de SOJ circa € 14 miljoen. Ons aandeel bedraagt circa € 1,7 miljoen. Maar in onze cijfers hebben we voor de GRD alleen de taakstelling 2020 verwerkt. Ook hebben we nog de eerdergenoemde risicovoorziening sociaal domein van € 1,5 miljoen. Voor dit onderdeel hoeven we daarom geen extra risicopost op te nemen, bovenop de al eerder meegetelde 10 procent van onze totale bijdrage.

Conclusie verbonden partijen

Wanneer we uitgaan van een maximaal structureel risico van 10 procent van onze (netto)bijdrage van € 21,3 miljoen met een hoge kans van optreden (80 procent), komen we op een risicopost van

€ 3,4 miljoen. De beheersmaatregel die we hierbij moeten nemen is: het actief bewaken van de ambtelijke en bestuurlijke overlevingsvormen.

Risico Grondexploitaties

Voor de grondbedrijfcomplexen geldt dat het niet alleen om negatieve, maar ook om positieve risico's gaat. De begrote eindwaarde kan door marktrisico's tenslotte zowel nadeliger als voordeliger uitvallen dan de prognose. Daarnaast zijn er verschillende mogelijkheden tot bijsturing, bijvoorbeeld in tempo en programmering. Ook eventuele subsidies kunnen een positief risico met zich meebrengen. Jaarlijks leggen we de risico's van de lopende grondexploitaties aan de raad voor in de geactualiseerde GREX'en. In geval van een voorzien verlies wordt een 'voorziening' gevormd. Voor de algemene en specifieke risico's zijn een Algemene Reserve Grondbedrijf gevormd, en een voorziening voor ons aandeel in het voorziene verlies De Volgerlanden. Grondexploitaties kennen algemene risico's, zoals rente- en prijsmutaties, tijdsplanningen en afzetrisico's. Ook zijn er specifieke projectrisico's. Bovendien geldt dat de risico's in zo'n GREX op basis van onderzoek zo goed mogelijk, maar enigszins voorzichtig worden geraamd. Hierdoor kunnen zowel voor- als nadelen optreden. Voor een uitgebreide toelichting op de GREX'en en risico's verwijzen we naar de paragraaf Grondbeleid en de GREX'en zelf.

Volgerlanden

De GREX 2019 kent een klein negatief verwacht saldo op eindwaarde dat door een voorziening is afgedekt. Voor de komende drie jaar is een risicobuffer van € 3,7 miljoen met 90 procent zekerheid afdoende. Dit hebben we berekend op basis van de laatste actualisatie van de risico's en de risicobeheersingsmethode die we gebruiken. Daarnaast hebben we in de gemaakte afspraken met de gemeente Zwijndrecht opgenomen dat van het eventuele exploitatietekort tot € 20 miljoen, beide partijen ieder de helft hiervan voor hun rekening nemen. Van bedrag dat boven de € 20 miljoen uitkomt, komt twee derde voor rekening van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht en een derde voor rekening van de gemeente Zwijndrecht. Ons risicodeel is dus € 1,85 miljoen.

Ambachtsezoom

De GREX 2019 fase 1 kent met 90 procent zekerheid een verwacht positief resultaat van € 2,2 miljoen op contante waarde en een maximale risicobuffer van 2,3 miljoen. Voor fase 1a geldt een verwacht positief resultaat van € 0,5 miljoen en een risico van € 0,06 miljoen.

Conclusie grondexploitaties

Om het gecombineerde risico te bepalen, moet ook rekening worden gehouden met het positieve resultaat van de Ambachtsezoom. Dat is nog niet in de boeken opgenomen. Ons aandeel in het risico Volgerlanden plus het risico Ambachtsezoom, min het positieve resultaat Ambachtsezoom, resulteert in een gecombineerd risico van € 1,5 miljoen met een gemiddelde kans van optreden, oftewel 50 procent.

Risico Algemene uitkering en doeluitkering / decentralisaties

De effecten van rijksmaatregelen zijn voor de middellange termijn allerm minst zeker. De macro-economische ontwikkelingen zijn moeilijk te voorspellen, laat staan de bestuurlijke vertaling van het Rijk naar de uitkeringen voor gemeenten en/of verdeelmodellen. Dat geldt in het bijzonder voor het sociale domein. Sinds 2015 zijn de drie decentralisaties Jeugdhulp (inclusief Passend Onderwijs), WMO en Participatiewet doorgevoerd.

Voor de decentralisaties met hun kortingen zijn de effecten zorgwekkend. Ook de herverdelingen kunnen voor een individuele gemeente zowel positief als negatief uitpakken - het zogeheten objectieve verdeelmodel. We zullen dit de komende periode actief monitoren.

Voor deze onderdelen geldt dat ze op basis van solidariteit worden opgepakt, zodat we voor- en nadelen in eerste instantie op regionaal niveau kunnen vereffenen. Bovendien worden de risico's van Verbonden Partijen ook al hiervoor meegenomen. En de gemeente heeft een algemene risicoreservering ingesteld voor deze taken, met een huidig saldo van € 1,5 miljoen. Daarnaast staat een grote herijking van het rekenmodel Algemene Uitkering, inclusief sociaal domein, op de planning die in 2021 van kracht moet worden. Deze zal ongetwijfeld tot een herverdeling leiden.

Specifiek risico

In de meicirculaire 2019 heeft het Rijk extra middelen voor Jeugdzorg ter beschikking gesteld tot het jaar 2021. Voor onze gemeente gaat het om € 0,5 miljoen. De middelen voor het jaar 2022 en daarna zijn nog onderwerp van nader onderzoek, maar de gemeenten mogen deze vooralsnog wel in hun meerjarenramingen meenemen. Een flinke onzekerheid dus.

Conclusie algemene uitkeringen en doeluitkeringen

In onze Kadernota anticiperen we zo goed mogelijk geanticipeerd op de plannen van Het Rijk, waaronder de taalstellingen. Dit geldt ook voor eventuele herverdelingseffecten. Voor deze risicoparaagraaf houden we rekening met een nadelig structureel restrisico ter grootte van 4 procent van ons taakveld Algemene Uitkering. Dit is een bedrag van € 1,5 miljoen, met een gemiddelde kans van optreden, oftewel 50 procent. Voor het specifieke, structurele risico gaan we uit van € 0,5 miljoen met een grote kans, oftewel 80 procent. De beheersmaatregelen die we moeten nemen, zijn: het actief volgen van de Kadernota en de begroting, en deze bijsturen als dat nodig is.

Incidentele, algemene risico's

Naast de specifieke risico's kennen we ook incidentele, algemene risico's, zoals een beroep op onze achtergestelde garantieverstrekkings. Deze bedragen in totaal circa € 110 miljoen. Ook een hogere loon- of prijsstijging dan geraamd valt hieronder: een omzet van circa € 75 miljoen, inclusief GREX'en en verbonden partijen. De kans hierop wordt ingeschat op extreem laag, oftewel 1 procent.

Recapitulatie

De risico's van verbonden partijen en rijksuitkeringen zijn semi-structureel. Daarom hebben we deze tweemaal meegeteld in de totaaltelling.

SAMENVATTING (x €1.000)	Begroting 2019	Begroting 2020
Programma 1 - Sociaal, Welzijn en Educatie	3.040	3.400
Verbonden partijen		
Programma 2 - Ruimtelijke Ordening, Economie en Wonen	900	750
Grondexploitaties		
Programma 4. Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	1.040	2.300
Algemene uitkering en overige rijksbijdragen		1.850
Algemeen		
Totaal risico's	4.980	8.300

Weerstandscapaciteit	23.973	24.396
Weerstandratio	4,8	2,9

Financiële kengetallen in relatie tot de financiële positie

Hierna wordt een overzicht gegeven van de (verplichte) financiële kengetallen. Zoals bekend is onze schuldquote en ons aandeel "grondexploitatie" door onze relatief grote grondexploitatie Volgerlanden hoog (> 130% schuld). Maar in dit soort getallen komt de deelname in het risico door gemeente Zwijndrecht niet tot uitdrukking (n.b. voor onze gemeentegrootte is het aandeel 'grondexploitatie' gemiddeld 16%). Tegelijkertijd is zichtbaar dat door ons voorzichtige, solide financieel beleid de trend van alle financiële kengetallen positief is, dat geldt ook voor ons hiervoor berekende weerstandratio.

Wanneer we de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie bekijken, kunnen we concluderen dat de gemeente financieel gezond is.

<u>KENGETALLEN (x € 1.000)</u>	2020	2021	2022	2023
Recapitulatie				
Netto schuldquote	162%	147	151%	122%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	156%	142%	144%	116%
Solvabiliteitsratio	17%	19%	20%	21%
Grondexploitatie	95%	80%	74%	57%
Structurele exploitatieruimte	1%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	112%	112%	112%	112%
1A. Netto schuldquote				
Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	131.625	101.750	76.875	73.667
Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	9.402	25.236	35.619	31.795
Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	6.000	6.000	6.000	6.000
Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e, f en g)	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	6.000	6.000	6.000	6.000

Liquide middelen (cf art. 40 BBV)	1.000	1.000	1.000	1.000
Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	3.000	3.000	3.000	3.000
Totale baten (excl. mutaties reserves)	74.560	83.524	71.912	83.266
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	162%	147%	151%	122%
Minus vaste geldleningen Volgerlanden netto	91%	87%	92%	86%
1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen				
Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	131.625	101.750	76.875	73.667
Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	9.402	25.236	35.619	31.795
Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	6.000	6.000	6.000	6.000
Financiële activa (cf. art. 36 lid b, c, d, e, f en g)	4.846	4.767	4.686	4.603
Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	6.000	6.000	6.000	6.000
Liquide middelen (cf art. 40 BBV)	1.000	1.000	1.000	1.000
Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	3.000	3.000	3.000	3.000
Totale baten (excl. mutaties reserves)	84.560	83.524	71.912	83.266
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	156%	142%	144%	116%
2. Solvabiliteitsratio				
Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	31.673	31.513	31.120	30.724
Balanstotaal	183.806	170.246	155.991	148.687
Solvabiliteitsratio (A/B) x 100%	17%	19%	20%	21%

3. Kengetal grondexploitatie				
Niet in exploitatie genomen bouwgronden (art. 38a)	0	0	0	0
Bouwgronden in exploitatie (cf. art.38 lid b BBV)	80.242	66.782	52.978	47.686
Totale baten (excl. mutaties reserves)	84.560	83.524	71.912	83.266
Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	95%	80%	74%	57%
4. Structurele exploitatieruimte				
Totale structurele lasten excl reserves en incidenteel	84.267	83.578	72.112	83.254
Totale structurele baten excl reserves en incidenteel	84.560	83.431	71.819	83.173
Totale structurele toevoegingen aan reserves (tabel 7)	65	65	65	65
Totale structurele onttrekkingen van reserves (tabel 7)	347	365	367	154
Totale baten excl mutaties reserves	84.560	83.524	71.912	83.266
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E	0,7%	0,2%	0,0%	0,0%
5. Belastingcapaciteit				
OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	311	311	311	311
Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	184	184	184	184
Afvalstoffenheffing voor een gezin	335	335	335	335
Eventuele heffingskorting	0	0	0	0
Totale woonlasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	829	829	829	829
Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	740	740	740	740
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor	112%	112%	112%	112%

Beleidsindicatoren programma 4				
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	2,70	2,66	2,63	2,60
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	2,48	2,45	2,42	2,39
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	347	348	344	339
Externe inhuur excl. VP ( van totale loonkosten + totale inhuur)	11,4%			
Overhead (%van totale lasten exclusief toev. reserves)	7,4%	7,6%	8,9%	7,7%

2. Financiering

Inleiding

De financieringsfunctie van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht dient uitsluitend de publieke taak. Het prudente beleid valt binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Centraal in deze wet staan transparantie en risicobeheersing. Om inzicht te geven in de wijze waarop de gemeente dit doet en beeld te geven van de stand van zaken wordt in deze paragraaf ingegaan op het risicobeheer (met name rente- en kredietrisico), de financierings- en schuldpositie, het kasbeheer en de informatievoorziening.

Algemeen

Het op 8 december 2015 in werking getreden Financieringsstatuut, vormt het kader voor beleid en uitvoering van de treasuryfunctie. Afhankelijk van de hoogte en de verwachte duur van het liquiditeitstekort of -overschot, wordt vermogen tijdelijk of langdurig aangetrokken of uitgezet (Schatkist). Het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen is dat de kasgeldlimiet optimaal benut wordt en zoveel mogelijk kort vermogen wordt aangetrokken. Benadrukt wordt dat de financieringsfunctie van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht uitsluitend de publieke taak dient en dat een prudent beleid gevoerd wordt binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido).

Binnen de financiële functie van de gemeente is het van belang om onderscheid te maken tussen treasury- en de controlfunctie. Treasury zorgt voor de beschikbaarheid van geldmiddelen; de controlfunctie is belast met het toezicht en de bewaking van de aanwending ervan. Vanuit deze rollen is de focus bij treasury gericht op feitelijke in- en uitgaande kasstromen, terwijl de controlfunctie veelal redeneert in termen van baten en lasten. In deze paragraaf staan de kas- en financieringsstromen centraal.

Rente ontwikkelingen

De rente op de geld- en kapitaalmarkten heeft nog steeds een laag niveau. De rente voor 1-maandskasgeldleningen is al meerdere jaren negatief. In maart 2019 heeft de Europese Centrale Bank (ECB) besloten dat vanaf september 2019 een nieuwe reeks gerichte langlopende herfinancieringstransacties met een looptijd van twee jaar zal worden ingevoerd. Dit betekent voornamelijk een voortzetting van de lage (negatieve) rentetarieven.

De kapitaalmarktrente is eveneens zeer laag. Het rendement op tienjarige Nederlandse staatsleningen is ten tijde van het opstellen van deze financieringsparagraaf naar het laagste gemiddelde niveau ooit gedaald. De rente voor 10-jarige staatsleningen bedraagt medio juli 0,21%. De verwachting is dat deze rente het komend jaar zal stijgen tot ongeveer 0,68% medio 2020. Vanuit Treasury SCD vindt monitoring van de renteontwikkelingen plaats en waar nodig in samenspraak met de gemeente gehandeld. Het afgelopen jaar heeft de renteontwikkeling het volgende beeld laten zien:

In onderstaande tabel wordt de renteverwachting van een aantal grootbanken voor het komend jaar weergegeven.

Tabel 1 Renteverwachting

Renteverwachtingen komend jaar (renteverwachting)			
Omschrijving	tijde van opstelling begroting 2020	verwachting grootbanken van stand over 1 jaar	Toe-/afname
Korte rente (3-maands Euribor), ca.	-0,34%	-0,22%	0,12%
Lange rente (10-jaars IRS), ca.	0,21%	0,68%	0,47%
Spread	0,55%	0,90%	0,35%

Banken zullen bij het verstrekken van langjarige financiering liquiditeitsopslagen berekenen bovenop de in voorgaande tabellen genoemde IRS-niveaus. Voor bijvoorbeeld een 10-jaars lening bedraagt deze opslag thans circa 0,10% (10 basispunten).

Renterisico's

Renterisico's worden vanuit de Wet fido beoordeeld op de korte en op de langere termijn.

Renterisico op de korte schuld: de kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet is in de Wet fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de gemeente met kortlopende middelen (korter dan 1 jaar) mag financieren. Deze norm bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. Voor 2019 kan de kasgeldlimiet voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht als volgt worden bepaald:

Berekening kasgeldlimiet 2020:	Bedragen x € 1.000				
		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Begrotingstotaal 2020	€ 83,995 miljoen				
Relevant percentage	8,5%				
Kasgeldlimiet	€ 7,140 miljoen				
Gemiddeld, netto vlottende schuld (+) of gemiddeld netto vlottend overschot (-)		€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000

Overschrijding kasgeldlimiet		-	-	-	-
Ruimte onder de kasgeldlimiet		€ 2.140	€ 2.140	€ 2.140	€ 2.140

De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht verwacht in 2020 binnen de kasgeldlimietruimte te opereren. Oogmerk van het door het SCD uit te voeren gemeentelijke saldobehoor is om de limietruimte optimaal te benutten.

De te betalen rente voor de korte financiering is in de begroting 2020-2023 geraamd op 0,10% in 2020, 0,25% in 2021, 0,25% in 2022 en 0,50% in 2023 .

Het interne rente-omslagpercentage zal voor de jaren 2020 tot en met 2023 1,20% bedragen.

Renterisico op de langlopende schuld: de renterisiconorm

De Wet fido definieert vaste schuld als opgenomen geldleningen met een rentetypische looptijd groter of gelijk aan 1 jaar. Met de renterisiconorm biedt de Wet fido een richtsnoer om renteaanpassingen van financieringen en beleggingen goed in de tijd te spreiden. Het doel van deze norm is het voorkomen van een overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar. Om dat te bereiken mag het totaal aan renteherzieningen en aflossingen op grond van deze norm per jaar niet meer zijn dan 20% van het begrotingstotaal.

Conform voorschrift van de geactualiseerde Wet fido wordt het renterisico in onderstaande tabel voor de komende vier jaren bepaald, terwijl de renterisiconorm alleen betrekking heeft op het totaal van de begroting van het komende jaar.

Berekening renterisiconorm				
Begrotingstotaal 2020-2023	€ 83.995	€ 83.642	€ 72.178	€ 83.319
Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	€ 16.799	€ 16.728	€ 14.436	€ 16.664
Toetsing renterisico aan norm:				
Renterisico	€ 29.875			
Renterisiconorm	€ 16.799			
Overschrijding	€ 13.076			

Uit deze tabel blijkt dat de gemeente in 2020 de renterisiconorm zal overschrijden.

Deze overschrijding wordt veroorzaakt door een aflossing van de in 2019 afgesloten fixe-lening van € 15 miljoen. Deze lening is eind juni 2019 aangetrokken als verplichte consolidatie van de

gedurende enkele kwartalen (toegestane) overschreden kasgeldlimiet. Daarbij is bewust een keuze gemaakt voor twee kortlopende leningen van één en twee jaar van respectievelijk € 15 en € 12 miljoen. Dit omdat in deze periode de opbrengst van de verkochte Eneco-aandelen wordt verwacht. Wanneer dan binnen de normen van de renterisiconorm zou worden geopereerd, dan ontstaat er een forse overliquiditeit hetgeen niet gewenst is.

Financieringspositie

De totale gemeentelijke langlopende leningenportefeuille valt in twee delen uiteen, te weten een deel voor de Algemene Dienst en een deel voor De Volgerlanden. Mede op grond van de liquiditeitsplanning wordt voor 2020 het volgende verloop van de leningenportefeuilles voorzien:

Verwacht verloop leningenportefeuilles 2020				
		BIJ:	AF:	
Portefeuille	Stand per 1-1-20	Nieuwe lening 2020	Aflossing 2020	Stand per 31-12-2020
Algemene Dienst	€ 71.625	-	€ 19.875	€ 51.750
De Volgerlanden	€ 60.000	-	€ 10.000	€ 50.000
Totaal	€ 131.625	-	€ 29.875	€ 101.750

Door de aandelenverkoop wordt naar verwachting in 2020 geen nieuwe lening aangetrokken waardoor er ook feitelijk geen renterisico optreedt.

De aflossing van de leningen voor De Volgerlanden kunnen volgens de meest recente grondexploitatie opgebracht worden door de grondverkoop in 2020.

Kredietrisico's

Kredietrisicobeheersing richt zich op de kredietwaardigheid (en dus risicoprofiel) van de tegenpartijen bij financiële transacties. Kredietrisico's kunnen worden gelopen vanuit uitzettingen of vanuit verleende garanties.

Uitzettingen

Onder uitzettingen worden verstaan verstrekte leningen en beleggingen. Naar verwachting zullen per eind 2020 de standen hiervan als volgt bedragen:

Leningen aan woningcorporaties	€ 0,05 mln
Woningfinancieringen gemeentepersoneel	€ 2,9 mln
Startersleningen	€ 0,5 mln
Lening aan ROM-D	€ 0, mln
Lening aan VR ZHZ	€ 1,3 mln
Totaal	€ 4,75 mln

In 2003 heeft de gemeenteraad besloten dat het verstrekken van geldleningen aan plaatselijke instellingen geen gemeentelijke taak is. Voor zover passend binnen de vastgestelde kaders kunnen dergelijke instellingen gebruik maken van het gemeentelijke garantiebeleid voor een zo gunstig mogelijke financiering van maatschappelijke activiteiten, waardoor de besparing in de rentekosten ten gunste van die activiteiten kan worden ingezet.

Garantstellingen

De gemeente loopt niet alleen kredietrisico op uitzettingen, maar ook op de geldleningen waarover een garantstelling is verstrekt. Naar verwachting zal de totale restantschuld van de gegarandeerde geldleningen per eind 2020 € 87,0 miljoen bedragen. Dit kan als volgt worden gespecificeerd:

Woningbouw (direct)	€ 2,1 mln
Woningbouw (vanuit WSW-achtervang)	€ 76,2 mln
Overig	€ 8,7 mln
Totaal	€ 87,0 mln

De borgstellingspositie die voortvloeit uit de achtervang in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) bedraagt circa 90% van het totaal geborgde volume. Aan deze achtervangpositie, ook wel aangeduid als indirect kredietrisico, is een relatief laag risicoprofiel verbonden.

De achtervangafspraken tussen WSW en de gemeenten bepalen dat WSW de gemeenten zodanig informeert dat zij vanuit hun achtervangpositie redelijkerwijs hun financiële belangen kunnen bewaken. Daartoe verstrekt het WSW jaarlijks de volgende informatie:

1. **Overzicht Borgingsplafonds** - Het overzicht vermeldt de vastgestelde borgingsplafonds van alle corporaties waarvoor de gemeente is vermeld in geborgde leningovereenkomsten (stand per ultimo vorig verslagjaar, lopend jaar en volgend jaar). Het borgingsplafond is het bedrag dat een corporatie in de aangegeven periode maximaal mag lenen onder WSW-borging voor financiering van de door haar geplande activiteiten.
2. **Overzicht financiële ratio's** - Het overzicht financiële ratio's vermeldt de gewogen financiële ratio's ICR, DSCR, LTV, solvabiliteit en dekkingsratio van alle corporaties waarvoor de gemeente is vermeld in geborgde leningovereenkomsten (stand per ultimo vorig verslagjaar). De vermelde ratio's zijn gebaseerd op de door de corporatie aangeleverde cijfers die WSW gebruikte voor de bepaling van de risicoclassificatie van de corporatie.
3. **Leningenoverzicht** - Het leningenoverzicht bevat detailinformatie per corporatie voor alle afzonderlijke geborgde leningovereenkomsten waarin de gemeente is vermeld.
4. **Het Schuld/WOZ-overzicht** - Dit overzicht bevat per corporatie informatie over de geborgde schuld en de WOZ-waarde van het bij WSW ingezette onderpand. Het overzicht geeft informatie over de gehele corporatie. Maar het overzicht geeft ook informatie over het onderpand dat zich in de gemeente bevindt en de geborgde schuld van de corporatie waarvoor de gemeente is vermeld in de leningovereenkomsten. Uit het Schuld/WOZ-overzicht is onder andere afleesbaar of de corporatie op dit moment voldoet aan de dekkingsratio van WSW en de limiet achtervang gemeenten.

De overige borgstellingen zijn te kenmerken als directe gemeentelijke kredietrisico's. De grootste hiervan betreft een aansprakelijkheid voor de financieringsportefeuille van HVC waaraan een bedrag van € 8,7 miljoen verbonden is.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat de gemeente vanwege een tekort aan geldmiddelen niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen. Voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht is dit risico beperkt, onder meer vanwege een met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) per 1 januari 2019 herziene kredietlimiet van € 8 miljoen.

Debiteurenrisico

Het debiteurenbeleid is gericht op het beperken van de uitstaande debiteurenomvang. Door middel van reguliere aanmaningsrondes, invorderingsacties en inning door middel van automatische incasso worden de risico's beperkt gehouden.

Kas- en saldobeleer

De inrichting van het betalingsverkeer (het beheer van het gemeentelijke rekeningstelsel, het coördineren van bevoegdheden en het verrichten van feitelijke betalingen) alsmede de saldogeregulatie wordt verzorgd vanuit Servicecentrum Drechtsteden. De gemeente was, is en blijft daarbij overigens eigenaar van de betreffende bankrekeningen. De gemeente onderhoudt contacten met de BNG en Rabobank.

Een hulpmiddel bij de saldogeregulatie en voor het eventueel opnemen van langjarige financiering is de meerjarige liquiditeitenplanning, welke door het SCD in nauw overleg met de gemeente is opgezet. Deze planning wordt periodiek geactualiseerd op grond van nieuwe informatie of inzichten rond bijvoorbeeld investeringen en grondexploitaties. Op basis van de meest actuele planning wordt voor 2020 geen nieuwe lening verwacht (zie ook onderdeel financieringspositie).

Schatkistbankieren

Bij het gemeentelijk saldobeleer dienen de nieuwe voorschriften rond Schatkistbankieren in acht te worden genomen. Onder deze regeling dienen gemeenten tijdelijk overtollige geldmiddelen bij het Ministerie van Financiën te stallen, rekening houdend met een drempelbedrag. Het drempelbedrag voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht voor 2020 kan als volgt worden berekend:

Berekening drempelbedrag SKB 2020	
Begrotingstotaal	€ 83,995 miljoen
Relevant percentage	0,75%
Drempelbedrag (afgerond)	€ 627.713

Wanneer de gemeente het drempelbedrag overschrijdt moet het meerdere afgestort worden in de Schatkist van het Rijk. Over dit saldo wordt op dit moment geen rente vergoed.

Wanneer de gemeente het drempelbedrag overschrijdt dient het meerdere afgestort te worden in 's Rijks Schatkist. Over dit saldo wordt op dit moment geen rente vergoed.

Begin juli 2019 heeft de Minister van Financiën de toegezegde beleidsdoorlichting van artikel 12 schatkistbankieren en betalingsverkeer Rijk aan de Tweede Kamer gezonden. Deze doorlichting fungeerde ook als basis voor de evaluatie van de wijziging van de Wet fido uit 2013, het verplichte schatkistbankieren. Om decentrale overheden met structurele schulden en slechts incidentele middelen tegemoet te komen, denkt het kabinet aan een eventuele verhoging dan wel andere berekening van het drempelbedrag. Het tijdstip van eventuele aanpassing van het drempelbedrag is nog niet bekend.

Informatievoorziening

Met het Servicecentrum Drechtsteden vindt regelmatig overleg plaats over de voortgang en uitvoering van de treasuryzaken, met name over de liquiditeitenplanning en eventuele financieringsmogelijkheden. Vanwege de grote rol van De Volgerlanden in de gemeentelijke kastromen wordt ook de planeconoom daarbij betrokken.

Rentetoerekening

3. Lokale heffingen

Inleiding

Lokale heffingen kunnen we onderscheiden in gebonden en ongebonden heffingen. Gebonden wil zeggen dat de besteding gerelateerd is aan een direct aanwijsbare tegenprestatie van de gemeente. Dit zijn retributies (bijvoorbeeld leges, marktgeld) of bestemmingsheffingen (bijvoorbeeld

afvalstoffenheffing, rioolheffing). Deze heffingen worden verantwoord op de desbetreffende gemeentelijke programma's en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Ongebonden lokale heffingen zijn zogenaamde zuivere belastingen. De opbrengsten hieruit kunnen door de gemeenteraad vrijelijk binnen het werkterrein van de gemeente worden ingezet. Het gaat hierbij om de onroerende-zaakbelastingen (OZB), hondenbelasting en precariobelasting. Deze heffingen zijn niet verbonden aan een inhoudelijk programma en behoren tot de algemene dekkingsmiddelen.

Deze paragraaf heeft betrekking op beide heffingen. In het vervolg gaan wij achtereenvolgens in op:

- Ontwikkelingen en rijksbeleid
- Overzicht opbrengst gemeentelijke heffingen
- Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)
- Overige lokale heffingen
- Kwijtscheldingen

Ontwikkelingen en rijksbeleid

Verruiming gemeentelijk belastinggebied

Al enige tijd wordt in deze paragraaf lokale heffingen in zowel de begroting als jaarrekening aandacht besteed aan de verruiming van het gemeentelijk belastinggebied.

Ook nu wordt weer een laatste stand van zaken gegeven.

Diverse studies (2015) die pleitten voor een herziening van het gemeentelijke belastinggebied, gevolgd door een eerste aanzet (2016) van de minister aan de Tweede Kamer over de hervorming van de gemeentebelastingen, hebben de vorige kabinetsperiode niet geleid tot een verdere invulling. Staatssecretaris Snel van Financiën heeft de Kamers inmiddels, zoals eerder toegezegd, via een brief geïnformeerd over het proces om te komen tot de bouwstenen voor een beter belastingstelsel waarin hij ten aanzien van gemeentebelastingen aangeeft dat een verschuiving naar een ruimer gemeentelijk belastinggebied tot de mogelijkheden behoort. De eerder uitgewerkte plannen voor een herziening van het gemeentelijke belastinggebied worden hiertoe opnieuw doordacht. De staatssecretaris heeft zich ten doel gesteld begin 2020 de concrete bouwstenen en voorstellen voor verbetering en vereenvoudigingen van het stelsel op te leveren, met daarin duiding van de knelpunten en perspectief op de oplossingen.

Vervangen macronorm OZB door benchmark lokale lasten

Tot en met 2019 gold de zogenoemde 'macronorm'. Dit was een afspraak tussen de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Rijksoverheid over de maximale stijging van de landelijke opbrengst onroerende-zaakbelastingen (OZB).

In 2020 komt er een benchmark, waarin naast de OZB ook de riool- en afvalstoffenheffing worden vergeleken. Door een vergelijking van de gemeentelijke woonlasten en de tariefontwikkeling met landelijke en provinciale gemiddelden, moeten de onderlinge verschillen tussen gemeenten nog inzichtelijker worden. Ook moet de benchmark het lokale debat over de keuzes voor ontwikkelingen, zoals stijging van de lasten, bevorderen.

De huidige macronorm bepaalt de maximale jaarlijkse stijging van de ozb-opbrengsten van alle gemeenten samen en stamt uit 2007. Sinds die tijd is de vergelijking van de lokale lasten tussen gemeenten volgens het Rijk beter mogelijk geworden. Onder meer door de jaarlijkse Atlas van de lokale lasten van het COELO en de wettelijke verplichting om in de gemeentebegroting de ontwikkelingen toe te lichten.

Ook bleek al in 2014 dat de macronorm geen effectief instrument is. 'Het heeft niet bijgedragen aan de gematigde lastenontwikkeling. De besluitvorming over tarieven in gemeenten is namelijk in de eerste plaats geënt op lokale afwegingen,' schrijft minister Ollongren in haar brief aan de

Tweede Kamer over de invoering van de benchmark lokale lasten. Volgens haar zullen gemeenten door de benchmark nog scherper worden op een deugdelijke onderbouwing van de lastenontwikkelingen.

Overzicht gemeentelijke belastingopbrengsten

Onderstaande tabel geeft een overzicht, ingedeeld naar algemene dekkingsmiddelen en gebonden heffingen, met de geraamde opbrengst voor 2020 en 2019, evenals de verantwoorde opbrengsten over 2018. Wij merken op dat de verschillen tussen 2020 ten opzichte van 2019 geen indicatie geven van de stijging of daling van de tarieven, maar van de totale opbrengst. Factoren zoals ontwikkelingen in de WOZ-waarde en areaaluitbreiding spelen hierbij een belangrijke rol.

Bedragen x €1.000	Rekening 2018	Begroting na wijziging 2019	Begroting 2020	Mutatie 2020 t.o.v. 2019
Algemene dekkingsmiddelen (ongebonden heffingen)				
Onroerendezaakbelasting	5.166	5.193	5.353	160
Hondenbelasting	165	155	175	20
Precariobelasting	541	522	523	1
Subtotaal	5.872	5.870	6.051	181
Gebonden heffingen				
Afvalstoffenheffing	3.553	3.604	3.764	160
Rioolheffing	2.180	2.209	2.297	88
Lijkbezorgingsrechten	559	509	520	11
Bouwleges	488	426	564	138
Overige leges	619	471	501	30
Marktgeld	42	45	46	1
Subtotaal	7.441	7.264	7.692	428
TOTAAL	13.313	13.134	13.743	609

In het begrotingsjaar is circa 16 % van de inkomsten afkomstig uit lokale heffingen. De lokale heffingen vormen daarom een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente.

Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)

Tot de lokale woonlasten worden gerekend de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Deze heffingen bepalen het leeuwendeel van de gemeentelijke opbrengsten en bepalen daarmee ook grotendeels de lokale lastendruk.

In onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van gemiddelde WOZ-waarde (de basis voor het berekenen van de OZB-aanslag) en de woonlasten voor meerpersoonshuis-houders in euro's weergegeven over de laatste vier jaren. Hier zijn voor de afvalstoffen- en de rioolheffing de voor dat jaar geldende tarieven opgenomen. De gemiddelde woonlast OZB is berekend door de gemiddelde WOZ-waarde te vermenigvuldigen met het geldende tariefpercentage. In de kolom 2020 zijn de gevolgen van de belastingvoorstellen verwerkt.

	2016	2017	2018	2019	2020
Gemiddelde WOZ-waarde	215.000	221.000	234.000	252.000	--
OZB-eigenaar	309,17	306,75	302,33	302,90	310,77
Afvalstoffenheffing	315,12	315,12	321,36	326,16	334,56
Rioolheffing eigenaar	120,84	120,84	120,84	122,64	125,76
Rioolheffing gebruiker	56,16	56,16	56,16	56,88	58,32
Ontwikkeling lastendruk	801	799	801	809	829
% stijging t.o.v. vorig jaar		-0,3%	0,2%	1,0%	2,6%

Bij de berekening van de woonlasten voor 2020 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

Onroerendezaakbelasting	+2,6%
Afvalstoffenheffing	+2,6%

Rioolheffing	+2,6%
--------------	-------

Deze verhogingen zijn conform de Kadernota.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de gemiddelde woonlasten in 2020 met 2,6 % zullen stijgen ten opzichte van het jaar ervoor.

Hieronder treft u per heffing een toelichting aan.

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De onroerende-zaakbelastingen (OZB) genereren veruit het grootste deel van de gemeentelijke belastingopbrengst. De OZB bestaat uit drie verschillende belastingen: een eigenarenbelasting voor woningen en niet-woningen en een gebruikersbelasting voor niet-woningen. De opbrengst vloeit naar de algemene middelen van de gemeente. De raad bepaalt met het vaststellen van de begroting de totale opbrengst van deze heffing.

De heffingsgrondslag voor de OZB is de totale WOZ-waarde van de onroerende zaken, oftewel de WOZ-capaciteit. Deze wordt vastgesteld volgens de regels van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Voor 2020 gelden de WOZ-waarden met als waardepeildatum 1 januari 2019. Door de geraamde opbrengst te delen door de WOZ-capaciteit ontstaat het tarief en daarmee het bedrag dat de belastingplichtigen moeten betalen.

De OZB wordt berekend naar een percentage van de WOZ-waarde van de onroerende zaak.

De percentages voor 2020 kunnen pas worden berekend wanneer de stijging of daling van de WOZ-waarden bekend zijn. Deze zijn op dit moment onvoldoende bekend. De verwachte stijging van de waarde van de woningen, leidt tot aanpassing van het tarief. Hierdoor geeft een stijging van de waarde, geen stijging van de belastingen.

Met de jaarlijkse voorstellen tot wijziging van de belastingverordeningen, worden de nieuwe tarieven voorgelegd. Op dat moment zijn de stijgingen van de WOZ-waarden bekend en kan het nieuwe tarief berekend worden. Om de ontwikkeling van de tarieven te laten zien, zijn hieronder de tarieven van afgelopen jaren opgenomen.

-

	2016	2017	2018	2019	2020
Eigenaar woning	0,1438	0,1338	0,1292	0,1202	
Eigenaar niet-woning	0,2773	0,2661	0,2579	0,2507	
Gebruiker niet-woning	0,2227	0,2136	0,2073	0,1985	

-

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven ter dekking van de kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. Wettelijk uitgangspunt is dat de opbrengst niet hoger mag zijn dan de kosten terzake.

Uit onderstaande berekening blijkt dat de heffing niet voldoende is om de kosten te dekken.

De tarieven hebben zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld (x € 1):

	2016	2017	2018	2019	2020
Meerpersoons	315,12	315,12	321,36	326,16	334,56
Eenpersoons	221,76	221,76	226,20	229,56	235,44
Stijging		0,0%	2,0%	1,5%	2,6%

-

Rioolheffing

Met ingang van 2010 hebben gemeenten de mogelijkheid gekregen om de kosten voor het hemel- en grondwater en het afvalwater te verhalen via de rioolheffing. Welke kosten via de rioolheffing worden verhaald wordt in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vastgesteld.

Dit gebeurt kostendekkend, zoals blijkt uit onderstaande berekening.

	2016	2017	2018	2019	2020
Eigendom	120,84	120,84	120,84	122,64	125,76
Gebruik meerpersoons	56,16	56,16	56,16	56,88	58,32
Gebruik eenpersoons	28,08	28,08	28,08	28,44	29,16
Stijging		0,0%	0,0%	1,4%	2,5%

Hendrik-Ido-Ambacht heft van eigenaren van panden een vast bedrag per jaar. Hierbij is 1 januari bepalend. Ook van gebruikers van panden wordt rioolheffing geheven. Eenpersoonshuishoudens betalen de helft van een meerpersoonshuishouden.

Vergelijking andere gemeenten

Om inzicht te krijgen in het algemene verloop van de hoogte van de woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) is het goed een vergelijking met andere gemeenten te maken. Ook het landelijk gemiddelde is hierin opgenomen.

Vergelijking van woonlasten kan worden gemaakt met de Drechtstedengemeenten. Deze is gebaseerd op de actuele gegevens van de Digitale Atlas van de lokale lasten 2018 op www.coelo.nl en geeft de woonlasten van een meerpersoonshuishouden weer. De woonlasten in 2019 in Alblasterdam, Dordrecht, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht laten zich samenvatten in onderstaand schema (x € 1).

Gemeente	Gemiddelde WOZ-waarde	Tarief OZB	OZB eigenaar	Rioolheffing eig/gebr	Afvalstoffen heffing	Totaal	Rangnr. meerp. huish.
Sliedrecht	199.000	0,0933	184	234	210	628	25
Papendrecht	218.000	0,1201	262	138	282	682	73
Dordrecht	188.000	0,1165	218	187	283	688	80
Alblasterdam	216.000	0,1172	253	173	339	765	204
Hardinxveld-G'dam	239.000	0,1247	298	227	287	812	273
Hendrik-Ido-Ambacht	253.000	0,1202	304	180	326	810	270
Zwijndrecht*	198.000	0,1210	239	298	354	869	331
Landelijk gemiddelde	266.000	0,1115	281	196	263	740	

De indicatie in de laatste kolom betekent hoe lager het rangnummer hoe lager de woonlasten

*Voor Zwijndrecht is het totaalbedrag verlaagd met €22 wegens een tegemoetkoming in de woonlasten.

Overige lokale heffingen

Hondenbelasting

De Gemeentewet regelt dat gemeenten een belasting mogen heffen op het houden van honden. De hondenbelasting is een zuivere belasting die, net als de onroerende-zaak-belastingen, naar de algemene middelen van de gemeente vloeit. In onze gemeente is een relatie met het hondenbeleid gelegd.

Voor 2020 zijn de tarieven verhoogd met 2,6 %, zoals vastgesteld in de Kadernota.

Precariobelasting

Precariobelasting wordt geheven over kabels, buizen en leidingen van nutsbedrijven die in gemeentegrond liggen.

1 juli 2017 is wetgeving in werking is getreden die bepaald dat gemeenten geen precariobelasting meer kunnen heffen over netwerken van nutsbedrijven.

Er is wel een overgangsregeling. Gemeenten die op 10 februari 2016 een tarief hadden voor nutsnetwerken kunnen tot 2022 precariobelasting hiervan blijven heffen. Hierbij geldt wel dat die gemeenten over de resterende jaren maximaal het tarief in rekening kunnen brengen dat gold op 10 februari 2016.

Begraven

De tarieven zijn verhoogd in 2020 met 2,6% en zijn vrijwel kostendekkend.

Leges

De leges zijn verhoogd met 2,6% zoals vastgesteld in de Kadernota 2020. De inkomsten uit leges zijn niet voldoende om de kosten te dekken.

8.3 bouwleges	
Berekening kostendekkendheid	
Kosten taakveld	835.108
Inkomsten excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	835.108
Overige toe te rekenen kosten	
Overhead	845.443
b. t. w.	
Totale kosten (a)	1.680.551
Opbrengst heffingen (b)	425.986
Dekking (b/a*100)	25%

Marktgeld

De marktgeldten zijn voor 2020 met 2,6% verhoogd.

De inkomsten uit marktgeldten dekken de kosten niet.

Kwijtschelding

Als een belastingplichtige als gevolg van financiële omstandigheden niet in staat is een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, kan gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. De regels voor het toekennen worden bepaald door de rijksoverheid. Deze regels komen erop neer dat kwijtschelding mag worden verleend aan belastingplichtigen die een inkomen hebben dat niet hoger ligt dan 90% van de bijstandsnorm. Gemeenten mogen hier in die zin van afwijken, dat deze inkomensgrens wordt verruimd naar 100% van de bijstandsnorm. Onze gemeente hanteert de zogeheten 100%-norm, wat betekent dat inwoners met een inkomen op bijstandsniveau in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking komen. Er vindt ook een vermogenstoets plaats. Een groot deel van de kwijtscheldingen wordt geautomatiseerd getoetst. Het doel hiervan is om zo de administratieve lasten voor de burger te verminderen.

Gemeenten mogen zelf bepalen voor welke belastingen kwijtschelding wordt verleend.

Naar verwachting wordt in 2020 voor de volgende bedragen kwijtschelding verleend:

x € 1.000	Werkelijk 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Afvalstoffenheffing	127	131	134
Rioolheffing	20	22	23
Totaal	147	153	157

4. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Wegen, riolering, water, openbaar groen, gebouwen en afvalinzamelvoorzieningen vormen niet alleen belangrijke schakels in de gemeentelijke infrastructuur, maar leveren ook een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid van de gemeente. Ze hebben daarmee waarde voor de bereikbaarheid, de economie, de omgevingskwaliteit en de veiligheid. Om die waarde duurzaam en efficiënt in stand te houden, is een systematisch en planmatig beheer noodzakelijk. Het beheer is dan ook gericht op het duurzaam in stand houden van de gemeentelijke voorzieningen. Dit houdt in dat we kapitaalgoederen op een zodanige manier onderhouden dat tegen zo beperkt mogelijke kosten de voorzieningen voortdurend goed functioneren en er geen kapitaalvernietiging plaatsvindt. Met het beheren van de kapitaalgoederen (wegen, riolering, water, openbaar groen, sportfaciliteiten, gebouwen enz.) is een substantieel deel van de begroting gemoeid. Mede om die reden worden beleid- en beheerplannen voor de openbare ruimte in de komende jaren telkens kritisch beschouwd op kosten in relatie met het gewenste kwaliteitsniveau van de gemeentelijke voorzieningen. Uitgangspunt voor het gewenste kwaliteitsniveau is dat de veiligheid en begaanbaarheid van de openbare ruimte op voldoende wijze gewaarborgd blijven en daar waar mogelijk een vorm van burgerparticipatie wordt ingebouwd.

Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), artikel 12, lid 2, moet in de begroting over het onderhoud van kapitaalgoederen worden aangegeven:

1. het actueel beleidskader (met betrekking tot beheerplannen: wanneer vastgesteld of geactualiseerd);
2. het van toepassing zijnde kwaliteitsniveau;
3. de vertaling van de financiële consequenties van het vastgestelde kwaliteitsniveau in de begroting.

Er wordt al gedurende een reeks van jaren aan beheer van kapitaalgoederen gedaan en er zijn de nodige instrumenten, zoals beheersystemen, beschikbaar om de beheertaak te ondersteunen en om goede financiële ramingen te maken. De beheersystemen hebben als doel het beheer binnen de

door de raad vastgestelde kwalitatieve normen zo effectief en efficiënt mogelijk in te richten. Dat betekent: op het aan te houden kwaliteitsniveau gerichte maatregelen op de juiste plaats en op de juiste momenten tegen de laagst mogelijke kosten. Maar effectief en efficiënt beheren lukt alleen als voldoende financiële middelen beschikbaar zijn. Het is belangrijk de juiste afwegingen te maken en in dit kader consequenties nader te beschouwen. Bij het bepalen van prioriteiten worden risico's afgewogen. In de beleidsplannen worden alle afwegingen en de consequenties daarvan inzichtelijk gemaakt. Op deze wijze komen wij tot effectief en efficiënt beheer.

Groot onderhoud

Om ervoor te zorgen dat de veiligheid en begaanbaarheid van de openbare ruimte gewaarborgd blijft, is het noodzakelijk om voor de diverse disciplines grootschalig onderhoud uit te voeren. De uitvoering van deze projecten moet jaarlijks binnen de beschikbare onderhouds- en investeringsbudgetten plaatsvinden. Voor de geplande werkzaamheden wordt uitgegaan van het vastgestelde Beleidsplan Wegen en GRP. Leidend voor het onderhoudsprogramma zijn de resultaten van de jaarlijkse inspecties van kapitaalgoederen.

Kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen worden zoveel mogelijk planmatig beheerd en onderhouden en omvatten dan ook een aantal specifieke beleidsplannen. In beleidsnota's komt de methodiek van beheer aan de orde en wordt de vraag beantwoord op welke wijze het areaal in een verantwoorde staat blijft tegen zo laag mogelijke kosten. Verder wordt hierin het beleidskader voor het kwaliteitsniveau van het onderhoud van kapitaalgoederen gegeven. Om de kosten voor het onderhoud te bepalen zijn normkosten berekend op basis van een gekozen kwaliteitsniveau. Dit gewenste onderhoudsniveau wordt bepaald aan de hand van de optimale kwaliteit.

Onderdeel openbare ruimte	Beleid- en beheerplan	Vastgesteld	Planning/actualisering
1. Wegen	Beleidsplan wegenbeheer 2013-2023	13-05-2013	2023
	Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan 2009-2020 inclusief parkeernota	07-12-2009	2020
	Beleidsplan openbare verlichting 2020-2024	2019	2024
	Beheerplan openbare verlichting 2015-2019	07-09-2015	2020
	Beleidsplan infrastructurele kunstwerken 2015-2023	12-01-2017	2023
	Beleidsplan verkeersvoorzieningen 2015-2023	25-08-2015	2023
	Beheerplan verkeersvoorzieningen 2015-2019	25-08-2015	2020
	Beleidsplan straatmeubilair 2015-2023	25-08-2015	2023
	Beheerplan straatmeubilair 2013-2019	25-08-2015	2020
	2. Riolering	Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2019-2023	30-10-2018

	Rioolbeheerplan	2019	2023
3. Water	Baggerplan 2019	07-07-2019	2024
4. Openbaar groen	Beeldkwaliteitsplan Groen 2015-2019	2016	2020
	Beleidsplan bomen 2019-2033	2019	2033
	Groenstructuurplan 2013- 2023	21-05-2013	2023
	Beleidsplan begraafplaatsen 2008-2018	06-10-2008	2020
	Beheerplan begraafplaatsen 2009-2014	17-03-2008	2020
	Speelruimteplan 2013-2023	10-03-2014	2020
	Beheerplan speelvoorzieningen 2015-2019	24-11-2015	2020
5. Gebouwen	Gebouwenbeheerplan 2012-2021	27-05-2014	2021
6. Afvalinzameling	Grondstoffenbeleidsplan 2019-2023	2019	2023
	Zwerfafval- uitvoeringsplan 2019-2023	2019	2023

Voor de kapitaalgoederen worden specifieke meerjarige beleidsplannen en onderhoudsplannen opgesteld. De beleidsplannen worden voor een periode van 6 tot 10 jaar opgesteld en vastgesteld door de raad. Beheerplannen hebben over het algemeen een cyclus van 4 jaar en worden vastgesteld door het college. Beheerplannen kunnen actualisatie van het beleidsplan tot gevolg hebben. De beheerplannen vinden hun vertaling in jaarlijkse uitvoeringsplannen. Op basis van een gekozen kwaliteitsniveau worden de onderhoud- en vervangingskosten berekend met behulp van genormeerde kosten.

Kerncijfers

Onderwerp	Kerncijfers
Wegen	Totaal areaal 1.383.047 m ²
	Asfalt 382.782 m ²
	Elementen 994.774 m ²

	Half verharding (wandelpaden) 5.491 m ²
Kunstwerken	Bruggen en onderdoorgangen (tunnels) 93
	Overige kunstwerken 196
Riolering	Vrijval riolering <ul style="list-style-type: none"> • gemengd riool: 57,22 km • vuilwaterriool: 51,09 km • regenwaterriool: 66,41 km • drainage: 13,28 km • totaal: 188 km
	Rioolgemalen <ul style="list-style-type: none"> • rioolgemalen: 22 • in beheer van het waterschap: 2
	Drukrioleringen <ul style="list-style-type: none"> • pompunits: 145 • drukriolering: 26 km
	Peilbuizen 56
	Lengte watergangen 31 km
	Aantal bomen 11.956
	Gazon 752.538 m ² (incl. bermen)

	Plantsoen 223.509 m2
Gebouwen	Aantal gebouwen in onderhoud 17
	Aantal molssystemen (ondergrondse afval inzamelsysteem) 704
	Aantal afvalbakken 510

Budgetten

(x1.000)	2020	2021	2022	2023
Riolering: onderhoud	715	774	844	730
Infrastructurele werken: onderhoud	111	112	112	114
Openbare Verlichting: onderhoud	179	184	185	191
Wegen, straten en pleinen: onderhoud	2.251	2.276	2.284	2.313
Waterwegen: onderhoud	251	312	383	268
Openbaar groen: onderhoud	1.308	1.323	1.328	1.346
<u>Reserves & voorzieningen (per 1 jan.)</u>				
Egalisatiereserve wegbeheer	650	520	390	390
Voorziening riolering	5.616	6.259	6.393	6.602

1. Wegen

1.A Wegenbeheer

Beleidskader

De algemene doelstelling voor het wegbeheer is het voeren van een duurzaam wegbeheer waarbij de veiligheid voor de verkeersdeelnemers in stand wordt gehouden. Comfort en aanzien van de weg spelen hierbij een beperkte rol. Het uitgangspunt van het wegbeheer is het in 2013 vastgestelde 'Beleidsplan Wegen 2013-2023'.

Om kapitaalvernietiging van asfaltverhardingen te voorkomen, moet onderhoud op B(asis)niveau worden uitgevoerd. Dit niveau komt overeen met de richtlijnen die worden beschreven in publicaties van de CROW, het nationale kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte. Onder het begrip basisniveau wordt verstaan: "Instandhouding op langere termijn, uitgaand van een gemiddelde levensduur. Er wordt geen achterstand opgebouwd. Incidenteel zijn kleine achterstanden in onderhoud mogelijk. Onveilige situaties worden onmiddellijk aangepakt." Elementenverhardingen worden veilig en begaanbaar in stand gehouden. Welke beeldkwaliteit daar uit volgt, is van ondergeschikt belang. Hierbij is als prioriteit in begaanbaarheid en uit te voeren onderhoud aangehouden: het trottoir of het voetpad, het fietspad en vervolgens de straat en parkeervakken. Met dit uitgangspunt worden onderhoudswerkzaamheden aan elementenverhardingen van straten en parkeervakken met ruimere tussenpozen uitgevoerd dan van trottoirs en fietspaden.

Financieel kader

De financiële uitkomsten van het wegbeheersplan zijn in de meerjarenramingen vertaald en opgenomen onder het taakveld 'verkeer en vervoer' van het Programma Buitenruimte. De recente wijzigingen in het BBV hebben voor het wegbeheersplan gevolgen. Op wegen hebben we in het verleden meestal niet afgeschreven, voor groot onderhoud blijft dat onveranderd. Op nieuwe wegen ofwel renovatie (incl. fundering) van wegen zullen we in de toekomst wel gaan afschrijven. Het huidige onderhoudsbudget wegen plus de verrekening met de reserve wordt opgesplitst in een (groot) onderhoudsdeel en een renovatiedeel.

Egalisatiereserve wegbeheer

Op 1 januari 2019 heeft de reserve wegbeheer een saldo van circa € 0,9 mln. Conform het vastgestelde 'Beleidsplan Wegen 2013-2023', zal jaarlijks een bedrag uit de egalisatiereserve worden onttrokken en worden besteed als gedeeltelijke dekking voor het tekort op wegonderhoud.

Ontwikkelingen

Vanuit de VINEX-locatie De Volgerlanden zal in de komende jaren een aantal wegvakken voor overdracht naar de Algemene Dienst in aanmerking gaan komen, dit in samenhang met de voortgaande ontwikkeling van deze uitbreidingslocatie. Binnen de reservering voor areaaluitbreiding is hiermee rekening gehouden.

1.B Verkeer en vervoer

Beleidskader

In 2009 zijn in het kader van Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan (GVVP) voorkeursstructuren vastgesteld voor gemotoriseerd verkeer, openbaar vervoer en langzaam verkeer. Voor gemotoriseerd verkeer heeft dit geleid tot een nieuw wegencategoriseringsplan (voorkeursstructuur voor de hoofdwegen). Hierin zijn de kaders voor een goede bereikbaarheid, verkeersdoorstroming

en veiligheid op de gemeentelijke wegen in het kader van Duurzaam Veilig vastgesteld. Doordat het GVVP een looptijd heeft tot 2020 wordt het GVVP binnen de nieuwe collegeperiode geactualiseerd. Bij deze actualisatie betrekken we ook het huidige parkeerbeleid.

1.C Openbare verlichting

Beleidskader

Eind 2019 wordt het nieuwe beleidsplan Openbare Verlichting 2020-2024 ter vaststelling aangeboden aan de raad.

Financieel kader

Met de actualisatie van het beleidsplan leggen we de nieuwe financiële kaders voor aan de raad.

Egalisatiereserve openbare verlichting

Op 1 januari 2019 heeft de reserve openbare verlichting een saldo van circa € 0,6 mln. Deze egalisatiereserve heeft als doel het gelijkmatig verdelen van kosten in de tijd.

Ontwikkelingen

Het nieuwe beleidsplan gaat in op het verduurzamen van de openbare verlichting door het toepassen van LED verlichting en het dimmen van verlichting op tijdstippen waarop weinig verkeer is. Ook wordt bij vervanging van masten en armaturen de infrastructuur voorbereid om toekomstige ontwikkelingen op het gebied van slim beheer en nieuwe functionaliteiten mogelijk te maken.

1.D Infrastructurele kunstwerken

Beleidskader

Binnen de openbare ruimte bevinden zich infrastructurele kunstwerken, die de kruising van (water)wegen of andere natuurlijke barrières mogelijk maken. Dit zijn onder andere bruggen, duikers, keermuren, trappen, tunnels en viaducten. Vanuit het oogpunt van veiligheid en aanzien moeten we deze onderdelen beheren en onderhouden. In het beleidsplan zijn de hoofdpunten van het beleid beschreven. Het huidige beleid is erop gericht de kunstwerken op het kwaliteitsniveau 'basis' te onderhouden. De uitgangspunten van het vastgestelde beleids- en beheerplan zijn vervolgens vertaald naar een plan van aanpak voor het onderhoud. Op basis van de uit de inspectie verkregen informatie is inzichtelijk gemaakt in welke jaren onderhouds- c.q. vervangingskosten voorzien worden. Hierbij is ook onderzocht of de voorziene werkzaamheden efficiënter kunnen worden uitgevoerd, zodat bezuiniging op o.a. arbeidskosten, maatregelen en materiaalkosten gerealiseerd kan worden. Uitgangspunt is een zodanig kwaliteitsniveau dat de kunstwerken en bruggen naar behoren functioneren en er dus geen sprake is van achterstallig onderhoud of gevaarlijke situaties. Bij het beheer heeft het voorkomen van gevaarlijke situaties eerste prioriteit. Tweede prioriteit is zorg dragen voor het goed functioneren van de voorzieningen, gevolgd door het wegwerken van eventueel achterstallig onderhoud.

Financieel kader

Voor het onderhouden van kunstwerken (bruggen, duikers, viaducten, verwijderen graffiti) is binnen het taakveld "Verkeer en wegen" van het Programma Buitenruimte jaarlijks een budget beschikbaar.

1.E Verkeersvoorzieningen

Beleidskader

Verkeersvoorzieningen zoals verkeersborden, straatnaamborden, ANWB-bebording, schrikhekken en verkeerspalen zijn onderdeel van de openbare ruimte. Vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid, bruikbaarheid en aanzien worden deze onderdelen beheerd en onderhouden.

Periodiek worden de beleids- en beheerplannen 'verkeersvoorzieningen' geactualiseerd. In de plannen zijn nieuwe beleidsuitgangspunten vertaald naar een geactualiseerd plan van aanpak voor het onderhoud aan de verschillende items en zijn de verschillende consequenties nader aangegeven.

De verkeersvoorzieningen worden op het basisniveau onderhouden, waarbij niet meer wordt uitgegaan van een kwaliteitsdifferentiatie per gebied. Reden hiervoor is dat verkeersvoorzieningen qua plaatsing, beheer en onderhoud moeten voldoen aan wettelijke bepalingen en landelijke richtlijnen. In het beheerplan zijn uitgangspunten voor de verkeersvoorzieningen geformuleerd.

Financieel kader

Voor het onderhoud van verkeersvoorzieningen is structureel een budget beschikbaar binnen het taakveld "Verkeer en wegen" van het Programma Buitenruimte.

1.F Straatmeubilair

Beleidskader

Straatmeubilair, zoals banken, afvalbakken, fietsenstallingen enabri's, is een wezenlijk onderdeel van de openbare ruimte. Vanuit het oogpunt van veiligheid, bruikbaarheid en aanzien worden deze onderdelen beheerd en onderhouden. Periodiek worden de beleids- en beheerplannen 'straatmeubilair' geactualiseerd. In de plannen zijn nieuwe beleidsuitgangspunten vertaald naar een geactualiseerd plan van aanpak voor het onderhoud aan de verschillende items en zijn de verschillende consequenties nader aangegeven.

Essentieel bij het beheer/onderhoud is het te hanteren kwaliteitsniveau voor het onderhoud. Op basis van de landelijke wetgeving en richtlijnen worden de betreffende voorzieningen in de openbare ruimte onderhouden op het kwaliteitsniveau 'basis'.

Financieel kader

Voor het onderhoud van straatmeubilair is een budget beschikbaar binnen het taakveld "Verkeer en wegen" van het Programma Buitenruimte.

2. Riolering

Beleidskader

In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) worden de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater met de daarvoor benodigde middelen uitgewerkt,.

Vanuit de Wet Milieubeheer zijn gemeenten verantwoordelijk voor de inzameling en het transport van afvalwater binnen hun grondgebied. Ook is elke gemeente wettelijk verplicht om volgens deze wet (artikel 4.22) een GRP op te stellen.

Het functioneren van de riolering wordt onder andere gewaarborgd door het plegen van onderhoud. Door het beheer en onderhoud planmatig uit te voeren en af te stemmen met andere werken in de openbare ruimte, wordt dit zo efficiënt mogelijk uitgevoerd.

De planmatige aanpak en afstemming zijn uitgewerkt in het rioolbeheerplan. In het rioolbeheerplan zijn daarnaast de benodigde vervangingsinvesteringen op lange termijn in beeld gebracht.

In het basisrioleringsplan is onder meer aandacht besteed aan wijzigingen in het stelsel door onder andere afkoppeling van verhard oppervlak en geplande uitbreiding, als ook de wijziging in de neerslaghoeveelheden als gevolg van klimaatveranderingen.

Voor het grondwater is onze belangrijkste taak een goed inzicht verkrijgen in het grondwaterpeil met als doel het voorkomen en beperken van grondwateroverlast in kwantitatieve zin. Dit is verankerd in ons GRP.

Financieel kader

In het GRP zijn de kosten en beheermaatregelen die verband houden met de bovengenoemde zorgplichten uitgewerkt. De verbrede rioolheffing dekt alle kosten die te maken hebben met onze zorgplicht voor het afvalwater, hemelwater en grondwater met een kostendekkend tarief.

Voor het uitvoeren van (verbeter)maatregelen, om aan de doelstellingen te kunnen voldoen, worden jaarlijks conform het gemeentelijk rioleringsplan in de investeringsplanning bedragen opgenomen.

Voor het beheer en onderhoud van rioleringen met toebehoren zijn budgetten beschikbaar onder het taakveld “riolering” van het Programma Buitenruimte.

Ontwikkelingen

Onze gemeente werkt in het kader van het Bestuursakkoord Water binnen de Drechtsteden samen met de gemeenten Dordrecht en Zwijndrecht en het waterschap Hollandse Delta. In 2014 is Alblisserdam hierbij aangehaakt. De onderlinge samenwerking van de gemeenten met het waterschap door een intensivering van de bundeling van kennis en capaciteit, heeft tot doel het vergroten van de kwaliteit, het behalen van kostenbesparingen en het verminderen van kwetsbaarheid.

De samenwerking in de waterketen richt zich op de (afval)waterketen voor afvalwater, hemelwater en grondwater en voor zover noodzakelijk op het oppervlaktewater en zal verder kunnen worden geïntensiveerd en gestructureerd op basis van haalbaarheidsonderzoek. Bij actualisatie van beleid zal de samenwerking in de waterketen worden verankerd en waar mogelijk en gewenst gezamenlijk beleid worden nagestreefd.

Klimaatadaptatie

Duidelijk is dat het klimaat verandert. De zomers worden heter, en de kans op extreme neerslag wordt steeds groter. Daarom zal de aanpak van klimaatadaptatie verder vorm moeten krijgen. Om de kansen te benutten willen we klimaatadaptatie verder gaan uitwerken bij stedelijke ontwikkeling, herstructurering van bestaande gebieden en het slim koppelen van beheersplannen. Het gaat daarbij om 4 thema's: droogte, hittestress, wateroverlast en waterveiligheid. We starten met een analyse van de klimaatatlas om de knelpunten en kansen op alle vlakken te identificeren. Vervolgens gaan we het gesprek aan over concrete toepassingen van klimaat adaptieve mogelijkheden met bewoners, projectontwikkelaars, woningbouwcoöperaties, etc. Bij dit alles wordt bekeken in hoeverre onderwerpen in Drechtstedenverband kunnen worden opgepakt en vindt afstemming plaats met het Actieplan Duurzaamheid.

Voorziening riolering

Vanaf 1 januari 2015 is de reserve riolering omgezet naar een voorziening met een saldo van circa € 3,3 miljoen. Deze voorziening heeft als doel het gelijkmatig verdelen van kosten in de tijd om tariefschommelingen te voorkomen. De voorziening wordt gevoed met het verschil tussen de jaarlijkse exploitatiekosten van de riolering en de inkomsten uit rioolheffing. De omvang van de voorziening per 1 januari 2019 is € 4,5 miljoen.

Conform het beleidsplan Wegen 2013-2023 komt het wegherstel van de bovenliggende verharding bij vervanging van het rioolstelsel ten laste van de jaarlijkse exploitatiekosten van de riolering. Dit bedrag (jaarlijks € 270.000) wordt gebruikt als gedeeltelijke dekking voor de onderhoudskosten van verhardingen.

3. Water

3.A Stedelijk waterbeheer

Op het gebied van waterbeheer hebben wij diverse plannen zoals het baggerplan en het beschoeiingenplan. In het nieuwe gemeentelijk rioleringsplan (GRP) is de koppeling met waterbeheer opgenomen.

3.B Baggerplan

Beleidskader

Het baggeren en het daaraan ten grondslag liggende baggerplan is een belangrijke schakel in de gemeentelijke waterketen. Het baggerplan geeft inzicht in de beheeractiviteiten op het gebied van baggeren die benodigd zijn om de watergangen op diepte te houden.

Kwaliteitsniveau

Vanwege de Keur moeten wateren periodiek uitgebaggerd worden om ze op de juiste breedte en diepte te houden. Het feitelijke baggerwerk wordt zowel door onze gemeente als door het waterschap Hollandse Delta uitgevoerd, afhankelijk van de onderhoudsverplichting van de watergangen. Daarnaast bestaat de verplichting om deze wateren voor een schouw vrij te maken van los vuil en waterplanten.

Financieel kader

De kosten voor het baggeren van watergangen zijn opgenomen onder het taakveld 'openbaar groen en waterhuishouding' van het Programma Buitenruimte.

3.C Beheer en onderhoudsplan oeverbeschermingen

Sinds 2018 hebben wij een Beheer- en onderhoudsplan oeverbescherming 2018-2026. Hierdoor kan onze gemeente het beheer en onderhoud aan de oeverbescherming op een structurele wijze uitvoeren.

4. Groen

4.A Groenstructuurplan

Beleidskader

De Groenstructuurvisie voor de gemeente is vastgesteld in het Groenstructuurplan (2013). In het Groenstructuurplan is onze gemeente in drie onderhoudszones verdeeld. Het Groenstructuurplan vormt het beleidsmatige kader om te komen tot een gestructureerd groenbeleid. Het groenbeleid richt zich op het creëren van een balans tussen de kwaliteit en de beschikbare middelen. Daarnaast biedt het Groenstructuurplan ook een kader voor ontwerp, (her)inrichting en het onderhoud van het openbaar groen.

De visie op de gewenste visuele kwaliteit van de groenvoorzieningen in de openbare ruimte is vastgesteld in het Beeldkwaliteitsplan Groen. Het Beeldkwaliteitsplan geeft weer wat het onderhoudsniveau is van het groen; met andere woorden welke kwaliteit er wordt nagestreefd.

Bomenbestand

Het actuele bomenbestand bestaat op 1 april 2019 uit 11.956 exemplaren. Naar aanleiding van een uitgevoerde reconstructies en regulier onderhoud worden nog 706 bomen herplant.

Financieel kader

De budgetten voor het onderhoud van openbare groenvoorzieningen zijn opgenomen onder het taakveld "Openbaar groen en waterhuishouding" van het Programma Buitenruimte. Bij uitbreiding en andere mutaties van het areaal wordt het onderhoudsbudget aangepast.

Ontwikkelingen

Onkruidbestrijding op verharding is noodzakelijk, het houdt de weg toegankelijk, het gebruik van de weg veilig, de woonomgeving leefbaar en het verlengt de levensduur van de verharding. Het gebruik van chemische middelen is echter niet langer toegestaan.

Om deze reden wordt sinds 1 mei 2016 het onkruid op de verhardingen bestreden door toepassing van heet water- en hete luchttechniek. Deze toepassingen zijn arbeidsintensiever dan de voorheen toegepaste DOB-methode waarbij chemische middelen werden ingezet. Er moeten nu meer behandelingen plaatsvinden om hetzelfde beeld te houden. In perioden van "groei" is het moeilijk het beeld op orde te houden met de beschikbare middelen.

4.B Begraafplaatsen

Beleidskader

In het Beeldkwaliteitsplan Groen is aangegeven dat door de bijzondere functie van de begraafplaatsen deze binnen de representatieve zone vallen en daarom worden de begraafplaatsen op kwaliteitsniveau A onderhouden. Het beleidsplan begraafplaatsen geeft naast deze uitgangspunten ook inzicht in de benodigde capaciteit voor begraven en bijzetten van urnen voor de komende jaren. Op deze manier kan worden aangegeven op welk moment graven geruimd moeten worden om voldoende capaciteit te behouden.

Financieel kader

In de exploitatie begraafplaatsen zijn de kosten opgenomen voor het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen en het uitvaartcentrum. De leges van de verschillende begraafplaatsactiviteiten zijn mede op deze kosten afgestemd en leiden tot een kostendekkende exploitatie.

Egalisatiereserve begraafplaatsen

Deze egalisatiereserve heeft als doel de kosten en inkomsten voor het onderhoud van graven op begraafplaatsen, waarvoor het meerjarig onderhoud eenmalig door nabestaanden is afgekocht, gelijkmatig over de tijd te spreiden. Op 1 januari 2019 heeft de reserve begraafplaatsen een saldo van circa € 0,5 mln.

Ontwikkelingen

De begraafplaatsen en het uitvaartcentrum worden op verantwoorde wijze geëxploiteerd met een beheerder binnen onze eigen organisatie en inzet van aannemers voor het groenonderhoud van de begraafplaatsen en voor het delven van graven. Dit met extra aandacht voor representatie en onderhoud tegen aanvaardbare en kostendekkende tarieven voor alle begraaf- en uitvaartactiviteiten. Na een periode van ruimen van graven wordt een nieuw passend beeld op de begraafplaats Achterambachtseweg opgesteld.

4.C Speelvoorzieningen

Beleidskader

De kaders in het Speelruimteplan uit 2013 zijn grotendeels met participatie van ouders en kinderen tot stand gekomen. Samen met bewoners en kinderen zijn de wensen, ideeën, uitvoeringskaders en randvoorwaarden bepaald voor de herinrichting van speelplekken voor de komende tien jaar. Eveneens is voor de komende 5 jaar opgenomen welke plekken op welk moment worden aangepakt en de beschikbare bedragen die hierbij horen. Het speelruimteplan wordt in 2020 geactualiseerd. In het Beheerplan speelvoorzieningen zijn de technische uitgangspunten voor het onderhoud uitgewerkt zoals eisen aan materiaalgebruik en valondergronden. Het Beheerplan speelvoorzieningen wordt na vaststelling van het speelruimteplan geactualiseerd. Speelplekken en speelvoorzieningen moeten volgens het speelruimteplan voldoen aan de eisen die de doelgroep (leeftijdscategorie) stelt. Verder moeten ze voldoen aan de wettelijke veiligheidseisen. Door inspecties, vastgelegd in inspectierapporten, worden periodiek alle speelplekken en speelwerktuigen gekeurd op veiligheid en onderhoudstoestand. Waar nodig vindt reparatie en/of vervanging plaats.

Financieel kader

De jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten van de speelplaatsen zijn vertaald in het taakveld 'Openbaar groen en (openlucht) recreatie' binnen het Programma Sociaal, Welzijn en Educatie.

5. Gebouwenbeheer

Beleidskaders

In het Meerjarig Onderhoudsplan (MOP) 2017-2026 wordt voor de middellange termijn richting gegeven aan een effectief en efficiënt beheer en onderhoud van de gemeentelijke gebouwen. In dit meerjarige plan is aangegeven welke onderhoudswerkzaamheden noodzakelijk zijn voor de gemeentelijke gebouwen in de komende periode. Het MOP is in 2017 geactualiseerd en vastgesteld. Met het instellen van een egalisatiefonds voor beheer en onderhoud van gemeentelijke gebouwen zijn middelen beschikbaar voor beheer en onderhoud van de gebouwen. Zo kan tussen gebouwen en over de jaren geschoven worden met middelen.

Financieel kader

Bij de jaarlijks vast te stellen Kadernota zal op basis van het vastgestelde MOP 2017-2026 steeds de afweging tussen de gewenste en de beschikbare middelen plaatsvinden. Per gebouw vindt de afweging plaats of het beheer en onderhoud uitstel kan vergen als beschikbare financiële middelen in dat jaar te kort schieten.

Ontwikkelingen

De voormalige gemeentewerf aan de Grotenoord 2, Den Brommert aan de Smidshoef 24-30 en de woning aan de Onderdijk 142 zijn verkocht. Het voormalige ABN-AMRO gebouw aan de Graaf Willemlaan is gesloopt in afwachting van de ontwikkelingen aan de Graaf Willemlaan/Van Godewijkstraat. De Willem de Zwijgerschool wordt gesloopt zodra de nieuwe school aan de Ydenhove in gebruik kan worden genomen. De Margrietschool aan de Willem de Zwijgerstraat wordt binnenkort gesloopt en verkocht om plaats te maken voor nieuwe appartementen. De terreinen aan de Steenbakkersstraat en de Geard Alewijnstraat liggen al enkele jaren klaar voor herontwikkeling. De voormalige gymzaal aan de Weteringsingel wordt gebruikt voor opslag. Op termijn komt hier invulling met maatschappelijke bebouwing. De school aan de P.C. Hoofdsingel 7 wordt gebruikt voor tijdelijke huisvesting scholen, op termijn ontwikkelen we een visie voor dit gebied. Voor alle schoolgebouwen wordt gewerkt aan een Integraal Huisvestingsplan. Aan de hand van de uitkomst van dit plan kunnen we bepalen hoe we in de komende 10-15 jaar het beste met onze onderwijsgebouwen om moeten gaan.

Duurzaamheid

Vanuit het Actieplan Duurzaamheid treffen wij duurzame maatregelen bij gemeentelijke gebouwen. De conventionele verlichting van o.a. het Baxhuis en centrum Bekestein zijn vorig jaar vervangen door LED verlichting. Het gemeentehuis is voorzien van een nieuwe klimaatregel installatie en de radiatoren worden bekleed met warmte reflecterende folie. Dit jaar gaan we het Baxhuis voorzien van zonnepanelen. Bij het vervangen van gasgestookte C.V. installaties onderzoeken we of het mogelijk is om over te gaan op elektrisch aangedreven warmtepompen. Bij aanpassingen van gebouwen maken we zoveel mogelijk gebruik van circulaire en herbruikbare materialen, Daarnaast kopen we stroom voor openbare verlichting en voor onze gebouwen 100% groen in via Greenchoice. Bij de bouw van het nieuwe binnenbad van zwembad De Louwert worden naast gasloos waar mogelijk energiebesparende maatregelen getroffen. Denk aan warmtepompen, hybride verwarming, PV panelen, zonnecollectoren, LED verlichting met daglichtreductie en aanwezigheidsdetectie, slim waterverbruik.

Bij scholen en de gebouwen in beheer van Cascade hebben we slechts een stimulerende rol. In 2018 wordt de zaalverlichting van de Sophiahal voorzien van LED. Voor scholen is een energiebesparingstraject opgezet in de Drechtsteden, waaraan ook scholen uit Hendrik-Ido-Ambacht kunnen meedoen.

6. Afval

6.A Afvalinzameling

Beleidskader

De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht voor de inzameling van (gescheiden) huishoudelijk afval binnen haar grondgebied. Deze zorgplicht staat omschreven in de afvalstoffenverordening en vloeit voort uit de Wet Milieubeheer.

In 2019 is het grondstoffenbeleidsplan geactualiseerd. In dit plan zijn de beleidskaders uitgewerkt voor de periode 2019 -2023. De gemeente heeft als doel een hoogwaardige recycling van de ingezamelde grondstoffen mogelijk te maken. We zijn ons er van bewust dat het behalen van de VANG doelstellingen een grote opgave is en niet op korte termijn gerealiseerd kan worden. Stapje voor stapje werken we toe naar betere resultaten door het huidige systeem te optimaliseren.

Financieel kader

De kosten van het gescheiden inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval moeten worden gedekt uit de afvalstoffenheffing. In 2020 worden niet alle kosten voor de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval gedekt door de inkomsten uit de afvalstoffenheffing. Door de aangescherpte doelstellingen vanuit het Rijk nemen de kosten op het gebied van afvalverwerking toe. Ons uitgangspunt is dat deze taak op termijn kostendekkend moet zijn. Door de invoering van de afvalstoffenbelasting voor Nederlands afval dat in de Afval Verwerkings Installaties (AVI's) wordt verbrand, zijn de kosten voor afvalverwerking flink gestegen. Deze belasting is ingevoerd om bedrijven en gemeenten te stimuleren meer te recyclen en zodoende de hoeveelheid te verbranden afval te reduceren. Hierdoor loopt de kostendekkendheid in 2020 verder terug.

In het nieuwe Grondstoffenbeleidsplan 2019 -2023 wordt voorgesorteerd om op termijn het invoeren van diftar mogelijk te maken. Diftar is het principe dat het tarief voor de afvalstoffenheffing wordt opgesplitst in een vast en een variabel tarief. De hoogte van het variabele deel wordt bepaald op basis van het aantal malen dat restafval is aangeboden. Dit gaat uit van het principe 'de vervuiler betaalt'. Bij de verdere uitwerking hiervan zal ook het uitgangspunt van volledig kostendekkende tarieven worden meegenomen.

Ontwikkelingen

In het landelijke programma Van Afval naar Grondstoffen (VANG) werken het Ministerie van I&M, (Rijkswaterstaat), VNG en brancheorganisatie NVRD (Koninklijke Vereniging voor Afval- en Reinigingsmanagement) samen om zoveel mogelijk grondstoffen in te zamelen voor recycling en zo een vermindering van het restafval te realiseren. Het programma kent concrete doelstellingen: vanaf 2020 is er 100 kg restafval per inwoner per jaar en wordt huishoudelijk afval voor 75% gescheiden. En in 2025 is de 100 kilo teruggebracht naar 30 kilo restafval per inwoner. In Hendrik-Ido-Ambacht was er in 2018 sprake van 274 kg restafval (fijn en grof) per inwoner per jaar en wordt het huishoudelijk afval voor ongeveer 50% gescheiden.

Communicatie

In het nieuwe Grondstoffenbeleidsplan 2019 - 2023 is opgenomen dat actief ingezet wordt op gedragsbeïnvloeding door voorlichting, educatie, communicatie en inzet van afvalcoaches. Communicatie kan vooral bijdragen aan bewustwording, en dat is de eerste stap voor gedragsverandering.

Bij afvalcommunicatie wordt de link gelegd met het thema duurzaamheid. We maken voornamelijk gebruik van eigen communicatiemiddelen zoals het gemeentenieuws, de website en social media. Waar mogelijk zoeken we samenwerking met maatschappelijke partners (inclusief bewoners).

6.B Zwerfafval

Beleidskader

In het coalitieprogramma 2018-2022 is opgenomen dat er extra aandacht besteed wordt aan afval dat bewust of onbewust wordt achtergelaten op plekken waar het niet hoort. In 2008 is het Zwerfafvalbeleid 2008-2018 vastgesteld. In de praktijk is het beleid voornamelijk gebaseerd op maatregelen voor een schonere buitenruimte. Deze maatregelen zijn voornamelijk vertaald in concrete uitvoeringsopdrachten. Om een betere aansluiting te vinden tussen het Zwerfafvalbeleid 2008-2018 en de praktijk is gekozen om een zwerfafval-uitvoeringsplan 2019-2023 op te stellen. Deze sluit één op één aan met de extra inzet op zwerfafval en de doorlooptijd van de zwerfafvalvergoeding van Nedvang (Nederland van afval naar grondstof). Dit uitvoeringsplan komt in de plaats van een nieuw Zwerfafvalbeleidsplan. Dit uitvoeringsplan zet in op tegengaan van zwerfafval in de gemeente, met name op de hotspots.

Financieel kader

De gemeente komt tot en met 2023 jaarlijks in aanmerking voor een zwerfafvalvergoeding vanuit Nedvang. Deze vergoeding is bedoeld om extra maatregelen in te zetten om (preventief) afval tegen te gaan. Deze maatregelen zijn opgenomen in het Zwerfafval-uitvoeringsplan 2019-2023. Uitsluitend incidentele kosten kunnen uit de zwerfafvalvergoeding gedekt worden.

De kosten van het opruimen van zwerfafval zijn vertaald in het taakveld 'Verkeer en vervoer' binnen het Programma Buitenruimte.

5. Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht is vastgelegd in de Nota "Grond voor Beleid" (2009). Met het grondbeleid wordt uitvoering gegeven aan de ruimtelijke visie die met name in de Structuurvisie "Waar de Waal Stroomt" (2009) is vastgelegd. In dit beleidsdocument worden de ruimtelijke ambities van de gemeente voor de komende tien tot vijftien jaar uiteengezet.

In de Nota grondbeleid is vastgelegd dat de gemeente zoveel mogelijk een actief grondbeleid zal voeren wanneer er sprake is van grootschalige ontwikkelingen of ontwikkelingen welke invloed kunnen hebben op de ruimtelijke of stedenbouwkundige structuur van de gemeente. Met dit actieve grondbeleid wil de gemeente gewenste ruimtelijke ontwikkelingen initiëren en sturen. Faciliterend grondbeleid wordt echter niet uitgesloten.

Ook de keuze om hoofdzakelijk het instrument Wet voorkeursrecht gemeenten te gebruiken is in de Nota grondbeleid vastgelegd. Als er aanleiding is om geen gebruik te maken van het gemeentelijk voorkeursrecht, wordt dit gemotiveerd aan de gemeenteraad aangegeven. Waar een minnelijke verwerving van gronden niet mogelijk blijkt, zal de gemeente gebruik maken van het onteigeningsinstrument.

Uitvoering grondbeleid

Voor de uitvoering van actief grondbeleid worden grondexploitaties opgesteld. Met een grondexploitatie wordt het financieel kader vastgelegd waarbinnen het beleid uitgevoerd moet worden. Voor enkele gewenste grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen zijn in het verleden grondexploitaties vastgesteld die jaarlijks geactualiseerd worden. Op dit moment zijn er drie grondexploitaties binnen de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht: De Volgerlanden, bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1 en bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1a.

Bij enkele kleinschalige ruimtelijke ontwikkelingen wordt wel faciliterend grondbeleid gevoerd, waarbij kostenverhaalovereenkomsten met de ontwikkelaars worden gesloten.

Prognose verwachte resultaten grondexploitaties

In onderstaande tabel worden de drie actieve grondexploitaties samengevat. Hierin is per project, naast wat algemene informatie, het verwachte financiële resultaat en het gewogen risicobedrag opgenomen. Om de grondexploitaties te kunnen vergelijken en de geprognosticeerde resultaten te kunnen optellen zijn de resultaten contant gemaakt naar 1 januari 2019. Voor de risicoanalyse worden jaarlijks, aan de hand van de RISMAN-methode, de verschillende risico's die van toepassing zijn, benoemd, gekwalificeerd en gekwantificeerd. Vervolgens wordt een gewogen risicobedrag berekend met een zekerheidspercentage van 90%. Dit houdt in dat het voor 90% zeker is dat het genoemde bedrag voldoende is om de risico's af te dekken. In het weerstandsvermogen van de gemeente wordt met dit risicobedrag rekening gehouden.

Na de tabel wordt per grondexploitatie kort het toegepaste grondbeleid beschreven, net als een toelichting op het geprognosticeerde financiële resultaat.

Tabel 5.1 Projectoverzicht (peildatum 1-1-2019)			
Bedragen x €1.000.000,-			
	De Volgerlanden	Ambachtsezoom Fase 1	Ambachtsezoom Fase 1a
Verwachte afronding project	2027	2028	2022
Totale plangebied (ha)	210 ha	22,2 ha	0,7 ha
Areaal nog aan te kopen grond	0,1 ha	3,5 ha	0

Areaal uitgeefbaar		15,6 ha	0,7 ha
Areaal nog te verkopen grond	23,8 ha	15,6 ha	0,7 ha
Gerealiseerde kosten	€ 309,0	€ 16,5	€ 0,4
Gerealiseerde baten	€ 238,3	€ 0,6	€ -
Boekwaarde	€ 70,7	€ 16,0	€ 0,4
Nog te realiseren baten -/-kosten	€ 70,7	€ 18,6	€ 0,9
Resultaat op eindwaarde	€ -0,0	€ 2,7	€ 0,6
Resultaat op netto contante waarde	€ -0,0	€ 2,2	€ 0,5
Risico's	€ 3,7	€ 2,3	€ 0,06

De Volgerlanden

Beleidskader

De gemeente heeft sinds het begin van het project actief grondbeleid gevoerd in het realiseren van woningbouwlocatie De Volgerlanden. De gemeente wilde alle gronden in eigendom verkrijgen om de regie te houden. Veelal werden gronden van particulieren aangekocht en overige benodigde gronden, die in bezit waren van projectontwikkelaars, werden via bouwclaimovereenkomsten bij het gemeentelijke eigendom betrokken.

De verwervingen in het gebied De Volgerlanden-West zijn afgerond. In het gebied De Volgerlanden-Oost is nog niet alle grond in volledig eigendom van de gemeente. Circa 0,06 hectare is in bezit van een private partij. Over de verwerving van de gronden is reeds overeenstemming bereikt.

Financieel kader

De grondexploitatie vormt het financieel kader van het project De Volgerlanden. Dit kader wordt jaarlijks geactualiseerd en opnieuw vastgesteld. Op 7 oktober 2019 heeft de gemeenteraad de geactualiseerde grondexploitatie De Volgerlanden 2019 vastgesteld.

Met de gemeente Zwijndrecht is afgesproken dat het exploitatieresultaat tot € 20 miljoen (voor- of nadelig) gelijk tussen beiden gemeenten verdeeld wordt. Het bedrag boven de € 20 miljoen, komt voor 2/3 deel voor rekening van Hendrik-Ido-Ambacht en 1/3 deel voor rekening van Zwijndrecht.

Bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1

Beleidskader

Bij bedrijventerrein Ambachtsezoom wordt actief grondbeleid toegepast. Sinds 1 januari 2013 richt de planvorming van Ambachtsezoom zich alleen op het westelijke gedeelte van het bedrijventerrein (fase 1 en fase 1a). Nog niet alle grond in het gebied is in eigendom bij de gemeente. Wel is er met de betreffende partijen overeenstemming bereikt over de verwerving van de gronden.

Financieel kader

De geactualiseerde grondexploitatie Ambachtsezoom Fase 1, die het financiële kader van de betreffende fase van het project vormt, is vastgesteld in de raadsvergadering van 8 juli 2019.

Bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1a

Beleidskader

Ook voor Ambachtsezoom Fase 1a geldt dat er actief grondbeleid toegepast wordt.

Financieel kader

De geactualiseerde grondexploitatie Ambachtsezoom Fase 1a geldt als het financiële kader van de betreffende fase van het project en is vastgesteld in de raadsvergadering van 8 juli 2019. Deze grondexploitatie beperkt zich tot de gronden waar in het bestemmingsplan een directe bestemming 'Bedrijventerrein', met nadere aanduiding 'verkooppunt motorbrandstoffen' is opgenomen.

Tussentijdse winstneming

Tussentijdse winstneming geldt vooral bij grote projecten die diverse jaren duren. Hieronder zijn regels opgenomen over hoe wordt omgegaan met (tussentijdse) winstneming:

1. Tussentijdse winstneming kan alleen plaatsvinden indien:
  - a. voldoende zekerheid bestaat over het (verwachte) resultaat van de grondexploitatie, ofwel het resultaat op de grondexploitatie betrouwbaar kan worden ingeschat; én
  - b. De grond (of het deelperceel) is verkocht; én
  - c. De kosten zijn gerealiseerd.
2. Wanneer er wordt voldaan aan de voorwaarden voor tussentijdse winstneming wordt de zogenaamde percentagemethode (POC) toegepast.
3. Bij de bepaling van de tussentijdse winst worden de risico's die specifiek samenhangen met de nog te realiseren kosten en opbrengsten van de grondexploitatie in mindering gebracht.

Bij winstneming gelden in algemene zin de volgende uitgangspunten: de winst wordt naar rato van gerealiseerde kosten (en opbrengsten) genomen. Dus indien 50% van de kosten is gerealiseerd en 50% van de grond is verkocht, dan is de winstrealisatie $50\% \times 50\% = 25\%$. Zowel de realisatie van de kosten als de realisatie van de opbrengsten zijn bepalend in de bepaling van de omvang van de winstrealisatie.

Voor de grex De Volgerlanden geldt een bijzondere situatie omdat deze grex samen met Zwijndrecht wordt uitgevoerd in gezamenlijk winst en risico. Daarom wordt bij De Volgerlanden in zo'n situatie een extra risico afweging gemaakt in relatie tot de omvang van het project.

Reserve en Risico

De aard van de activiteiten binnen het totaal van de exploitaties maakt het noodzakelijk voor afdekking van de algemene risico's een algemene reserve grondbedrijf aan te houden. Deze reserve wordt opgebouwd uit de eindresultaten van alle afgesloten grondexploitaties plus alle tussentijdse winst- en verliesnemingen. Het nemen van winst geschiedt volgens de eerder beschreven methodiek van (tussentijdse) winstneming. Als er bij het opstellen dan wel het actualiseren van een kostprijscalculatie blijkt dat er een verlies op een complex ontstaat, wordt hiervoor een voorziening getroffen ten laste van de Algemene reserve grondbedrijf.

De Algemene reserve grondbedrijf moet op voldoende niveau zijn om de benoemde risico's te kunnen opvangen en moet een minimum niveau hebben afhankelijk van het risicoprofiel. Zodra het saldo van de reserve zich onder het minimum niveau bevindt, moet dit worden aangevuld vanuit de Algemene (concern)reserve. De Algemene reserve grondbedrijf kent geen maximum niveau. Uit onderstaande tabel valt op te maken dat, rekening houdend met het geprognosticeerde resultaat van de grondexploitaties en de ingeschatte risico's, de algemene reserve grondbedrijf voldoende gevuld is.

Tabel 5.2 Overzicht resultaat en risico's			
Resultaat grondbedrijf (Netto Contante Waarde)*	€	2,7	mln. Positief

Totale risico's*	€	4,2	mln.	
Algemene reserve grondbedrijf	€	7,9	mln.	
Voorzien verlies De Volgerlanden (Eindwaarde)	€	0,0	mln.	
*In deze cijfers is voor De Volgerlanden alleen rekening gehouden met deel van Hendrik-Ido-Ambacht				

6. Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn die partijen waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie heeft én waarin zij een financieel belang heeft. Een verbonden partij levert daarmee een bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen van de gemeente. Partijen waaraan een significant (financieel) risico kleeft, worden ook verwerkt in de paragraaf 'Weerstandsvermogen'.

BBV

In de nieuwe BBV is opgenomen dat voortaan een onderverdeling wordt gemaakt naar:

- gemeenschappelijke regelingen;
- vennootschappen en coöperaties;
- stichtingen en verenigingen, en;
- overige verbonden partijen.

In dit hoofdstuk gaan we in op de doelstellingen, taken en financiële aspecten van de gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht participeert. Bij een vennootschap en coöperatie participeert de gemeente in het risicodragend vermogen van een privaatrechtelijke rechtspersoon als aandeelhouder van de betreffende NV of BV.

Hieronder wordt een opsomming gegeven van dergelijke samenwerkingsverbanden.

<i>Gemeenschappelijke regelingen</i>	<i>Vennootschappen en coöperaties</i>
<ul style="list-style-type: none"> • GR Drechtsteden • GR Dienst Gezondheid & Jeugd • GR Veiligheidsregio • GR Omgevingsdienst • GR Drechtwerk • GR Natuur en recreatieschap IJsselmonde • GR Koepelschap Buitenstedelijk groen • GR Openbare Verlichting GR Gevudo 	<ul style="list-style-type: none"> • ROM-D • Oasen (NV) • Eneco Holding (NV) • BNG (NV)

De stichtingen en verenigingen en overige verbonden partijen zijn bij ons niet aan de orde.

<i>Verbonden partijen (x € 1.000)</i>	Relatief aandeel HIA	Bijdrage HIA begroting 2020	Omzet begroting 2020	Eigen vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Vreemd vermogen
				1-1-2018	31-12-2018	1-1-2018	31-12-2018

GR Drechtsteden							
Bureau Drechtsteden en staf	10,3%	889	8.626				
griffie	10,8%	46	427				
Sociale Dienst Drechtsteden	5%	12.747	247.338				
minus rijks-doeluitkering SDD	5,1%	-4.878	-95.459				
Service Centrum Drechtsteden	5,7%	1.958	34.162				
Gemeentebelastingen Drechtsteden	10,1%	573	5.675				
Onderzoekcentrum Drechtsteden	10,6%	95	893				
Totaal GRD	5,5%	16.308	297.121	4.207	-758	57.693	56.206
GR Dienst Gezondheid & Jeugd (zonder SAV)				3.299	4.194	83.840	57.426
DG&J	6,6%	1.673	25.408				
Serviceorganisatie Jeugd	5,7%	6.077	107.159				
GR Veiligheidsregio (incl. boxen)	5,1%	1.869	36.620	7.285	8.364	63.875	60.630
GR Omgevingsdienst	1,8%	430	24.543	2.873	1.736	9.908	6.693
Drechtwerk	4%	240	5.962	1.249	1.130	30.648	30.650
GR Natuur en recreatieschap IJsselmonde	15,3%	215	1.409	3.881	3.988	1.977	1.991
GR Openbare Verlichting	14%	61	436	142	151	210	195
GR Gevudo (aandeel garantierisico ca. 8,6 mln)	7,6%	-73	-958	30	30	509	538

<i>Vennootschappen</i>							
ROM-D Holding NV	2,4%	109	4.601	4.103	4.077	2.151	2.151
ROM-D Capital BV				18.552	18.427	13	0,1
ROM-D Beheer NV				40	44	155	151
ROM-D Capital beheer BV				46	43	0	0
ROM-D KILL III CV	1,3%	141	6.793	9.569	10.389	9.107	9.014
ROM-D Projecten CV				2.481	2.103	2.393	9.492
Oasen (NV)	2,81%			103.668	108.494	162.538	159.959
Eneco Groep (NV)	0,5%			2.869.000	2.939.000	2.804.000	2.787.000
BNG (NV)	0,05%			4.687.000	4.991.000	135.185.000	132.518.000

A. Gemeenschappelijke regelingen

Een groot deel van de gemeentelijke middelen wordt via verbonden partijen ingezet voor realisatie van doelen, uitvoering van processen en ondersteuning van de bedrijfsvoering. Vanwege de vaak aanmerkelijke bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen is inzicht in en effectieve sturing op deze verbonden partijen noodzakelijk.

GR Drechtsteden

De gemeenten in de Drechtsteden zijn gezamenlijk een netwerkstad en netwerkorganisatie op een aantal beleidsterreinen. Inhoudelijke samenwerking, afstemming en voorbereiding van beleid binnen de Drechtsteden vindt plaats op de beleidsterreinen Fysiek, Sociaal en Bestuur. Al een aantal jaren werken de Drechtsteden samen in gezamenlijke uitvoeringsorganisaties: Sociale Dienst Drechtsteden, Servicecentrum Drechtsteden, Gemeentebelastingen Drechtsteden, Onderzoekcentrum Drechtsteden, en de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden (ROM-D) als onderdelen van de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden.

Met die samenwerking zetten de gemeenten in op optimale dienstverlening aan de inwoners, organisatorische en financiële verbeteringen en presentatie van 'De Drechtsteden' naar buiten als economisch krachtige, goed bereikbare en leefbare regio. Zij doen dit elk met behoud van de eigen karakteristieke kenmerken. Daarnaast werken besturen en organisaties van de Drechtstedengemeenten ook samen met partijen in de regio, zoals het regionale bedrijfsleven, woningbouwcorporaties, het onderwijs, de gezondheidszorg, welzijnsorganisaties en culturele instellingen. Participeren in de samenwerking biedt de gemeenten kansen en vernieuwingen voor de regio en daarmee ook voor de inwoners. De diversiteit aan beleidsterreinen en uitvoeringstaken waarop in Drechtstedenverband wordt samengewerkt, is vanzelfsprekend merkbaar in de programma's in onze gemeentelijke begroting.

Naam verbonden partij	GR Drechtsteden
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	<p>Draagvlak te creëren voor een evenwichtige ontwikkeling van het gebied. Om deze doelstelling te realiseren en met inachtneming van de autonomie van de deelnemende gemeenten, behartigt Drechtsteden de gemeenschappelijke regionale belangen op de volgende terreinen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Economie en bereikbaarheid (economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme) • Fysiek (volkshuisvesting, wonen, ruimtelijke ontwikkeling en ruimtelijk beheer, milieu, water, groen, publieke infrastructuur, economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme) • Sociaal (sociale zekerheid en -ontwikkeling, onderwijs en kennisinfrastructuur, sport en cultuur) • Bestuurlijke ontwikkeling en grotestedenbeleid • Staf- en ondersteunende diensten en de bedrijfsvoering • Sociaal- geografisch onderzoek <p>Daarnaast heeft Drechtsteden als doelstelling zorg te dragen voor:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de efficiënte en effectieve heffing en invordering van belastingen, voor de heffing en invordering waarvan de gemeenteraden van de gemeenten belastingverordeningen en de kwijscheldingsregels hebben vastgelegd, elk voor zover het hun gebied betreft; 2. de uitvoering van de WOZ waaronder ook de administratie van vastgoedgegevens en het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden, elk voor zover het hun gebied betreft. <p>NB: naar aanleiding van besluitvorming over het rapport Deetman zal de tekst van de GRD worden aangepast. Dit betekent dat bovenstaande tekst daar ook op zal worden aangepast. Het sociaal domein, bedrijfsvoering en de coördinatie van externe betrekkingen zijn dan de belangrijkste onderdelen van de samenwerking in de Drechtsteden.</p>
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> • de impact van de Visie Sociaal Domein is zeer groot en zal leiden tot extra eenmalige kosten (frictiekosten). • WMO Begeleiding: stijgende uitgaven vanwege vergrijzing van de bevolking. • WMO Huishoudelijke ondersteuning: stijgende uitgaven vanwege invoering abonnementstarief voor eigen bijdragen. • apparaatskosten: uitbreiding personele capaciteit vanwege groei dienstverlening en vertraging automatisering. • Zaak- en archief Systeem leidt mogelijk tot hogere beheerlasten
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Drechtstedenbestuur (collegelid), Drechttraad (raadsleden fracties) en diverse portefeuillehoudersoverleggen/bestuurlijke werkgroepen (portefeuillehouders).
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	<p>Besluitvorming over het rapport Deetman heeft geleid tot nieuwe ontwikkelingen in de regio. De samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering en sociaal domein en de coördinatie van externe betrekkingen worden voortgezet binnen het domein van de GRD. Dit gebeurt onder sturing van de Drechttraad en verantwoordelijkheid van het Drechtstedenbestuur. Naast deze vorm van samenwerking, ontstaat er een spoor van samenwerking op het gebied van de ruimtelijk-economische ambities. De realisatie van de Groeiagenda komt hiermee nadrukkelijk onder de verantwoordelijkheid van de zeven gemeenten. Dit is een samenwerking van onderop, met lokaal behoud van taken.</p> <p>Met de Groeiagenda 2030 is een breed gedragen, grote ambitie voor de verdere ontwikkeling van de regio vastgelegd. De Groeiagenda is een integraal ambitiedocument waarin de opgavelijnen wonen, werken, bereikbaarheid en energiestrategie in samenhang zijn uitgewerkt. In gezamenlijkheid, in de bestuurlijke werkgroepen, worden deze opgavelijnen uitgewerkt in programma's. Daarbij wordt gewerkt vanuit lokale behoeften en mogelijkheden. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor hun lokale uitvoeringsplannen. De rol van het Drechtstedenbestuur en de regionale organisatie richt zich voor wat betreft de Groeiagenda met name op de externe lobby op de gezamenlijke agenda.</p> <p>De tekst van de GRD zal worden aangepast op deze ontwikkelingen.</p>
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 5 (risicoprofiel hoog)
Websites en documenten	www.drechtsteden.nl begroting 2020 en lokale zienswijze

GR Veiligheidsregio ZHZ

Onze gemeente maakt deel uit van de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid. De gemeenschappelijke regeling VRZHZ is aangegaan met de gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hoekse Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht, en Zwijndrecht.

In de veiligheidsregio zijn de brandweertaak en de taken op het terrein van de GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen) en Crisisbeheersing en Rampenbestrijding ondergebracht.

Naam verbonden partij	GR Veiligheidsregio ZHZ
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	De regeling is opgericht voor de uitvoering van de Wet veiligheidsregio's en stelt zich ten doel te allen tijde een gezamenlijke effectieve en efficiënt georganiseerde slagkracht voor crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweezorg en geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen te kunnen leveren en een deskundig en betrouwbare veiligheidsadviseur te zijn.
Risico's	De GR VRZHZ geeft de volgende risico's op: <ul style="list-style-type: none"> • Niet gedekte frictiekosten op langere tgv het overgaan van gemeentes naar de provincie Utrecht (; • Opgelegde taakstellingen; • Voltooiing van de reorganisatie.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	De burgemeester zit in het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio.
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	De Veiligheidsregio heeft veel aandacht voor het afronding van de reorganisatie. Daarnaast is er aandacht voor de (nog) niet gedekte frictiekosten ten gevolge van de uittreding van de gemeenten Leerdam en Zederik (welke naar de provincie Utrecht zijn gegaan). Ook zal er een nieuw regionaal risicoprofiel worden aangeboden waarbij er een herijking heeft plaatsgevonden van de risico's welke onze regio kent.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement: 4 (risico: gemiddeld/hoog)
Websites en documenten	www.vrzhz.nl

GR Omgevingsdienst

We participeren op Zuid-Holland Zuid-niveau in de GR Omgevingsdienst die voor ons de wettelijke milieu- en omgevingstaken uitvoert. De 10 gemeenten uit de regio Zuid-Holland Zuid zijn eigenaar, samen met de provincie Zuid-Holland.

Naam verbonden partij	GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Uitvoeren van de wettelijke milieu- en omgevingstaken voor de 10 gemeenten van Zuid-Holland Zuid en een deel van de provincie Zuid-Holland.
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> • Mate waarin de fluctuatie in omzet opgevangen kan worden door een flexibele schil van personeelsbestand; • Aansprakelijkheid voor adviezen
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (collegelid) en lid van de auditcommissie
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Veel aandacht zal in 2020 uitgaan naar de technische implementatie van de Omgevingswet. De organisatie van OZHZ wordt voorbereid op een werkwijze waarbij er ruimte wordt geboden aan initiatieven uit de samenleving.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement: 4 (risico: gemiddeld/hoog)
Websites en documenten	www.ozhz.nl

GR Dienst Gezondheid & Jeugd

De GR DG&J Zuid-Holland Zuid bestaat uit twee organisatieonderdelen: Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J) en Serviceorganisatie Jeugd (SOJ). DG&J is voor de 10 deelnemende gemeenten verantwoordelijk voor het uitvoeren van taken op het gebied van publieke gezondheid, maatschappelijke zorg, leerplicht en voortijdig schoolverlaten. De dienst stuurt ook de uitvoering van de integrale jeugdgezondheidszorg aan. DG&J is tot 2021 ook vergunninghouder voor de ambulancezorg in Zuid-Holland Zuid. Tweede onderdeel van de GR is de Serviceorganisatie Jeugd. Dit onderdeel is verantwoordelijk voor de sturing op jeugdhulp in Zuid-Holland Zuid. Dit doet de SOJ door contractmanagement, risicomangement en budgetbeheersing, accountmanagement en informatievoorziening voor gemeenten.

Naam verbonden partij	GR Dienst Gezondheid & Jeugd
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	De dienst Gezondheid & Jeugd bewaakt, beschermt en bevordert activiteiten die gericht zijn op het verkleinen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen en het vergroten van de ontwikkelingskansen van onze inwoners. De Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) zorgt namens de gemeenten in ZHZ voor sturing op jeugdhulp.
Risico's	Voor de Dienst Gezondheid & Jeugd worden de volgende risico's gemeld: <ul style="list-style-type: none"> Batenraming: Een deel van de inkomsten van DG&J heeft een fluctuerend karakter, zoals de subsidies in het kader van o.a. Veilig Thuis, OGGZ, de opbrengst van de polikliniek. Hierdoor is er een beperkt risico dat de realisatie van de baten afwijkt van de raming. Bedrijfsvoering/primair proces: Dit behelst de mogelijke extra inzet van mensen en middelen indien er een hoger dan voorzien beroep wordt gedaan op de dienstverlening in brede zin (Veilig Thuis, GGD, LVS en hiermee samenhangende ondersteuning) van de DG&J. De Serviceorganisatie Jeugd noemt als risico: <ul style="list-style-type: none"> De ontwikkeling van de zorgvraag. Het belangrijkste risico zit in groei van de vraag naar jeugdhulp. De maatregelen uit de 'Omdenknotitie' moeten de groei van de vraag naar jeugdhulp een halt toe te roepen en ombuigen naar een daling.
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (collegelid) en de Auditcommissie (collegelid).

Toekomstperspectief en ontwikkelingen	<p>DG&J bereidt zich voor op de nieuwe wet Ambulancezorg. In dit kader is de Regionale Ambulance Voorziening ZHZ (RAV) per 1-1-2019 ondergebracht in een coöperatie waaraan ook het Erasmus MC en het Albert Schweitzer Ziekenhuis deelnemen. Alle medewerkers die al voor 1 april 2018 in dienst waren bij de RAV zijn gedetacheerd aan de coöperatie. Dit brengt voor DG&J geen risico mee omdat de loonkosten volledig worden doorbelast aan de coöperatie.</p> <p>Per 1-1-2019 zijn de gemeenten Leerdam en Zederik uitgetreden uit de GR DG&J. In aanloop naar deze uittreding heeft de GR organisatorische maatregelen getroffen om dit op te vangen. Daar waar de begroting niet direct bijgesteld kon worden, zijn frictiekosten ontstaan. Ter compensatie heeft de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden een uittredingsom betaald van circa € 4,0 miljoen. Deze middelen zijn toereikend om op termijn (2023) de frictie geleidelijk af te bouwen.</p> <p>De druk op de budgetten voor jeugdhulp blijft onverminderd hoog. Medio 2019 heeft het AB DG&J daarom de Omdenknottitie vastgesteld met als doel het budget in 2023 terug te brengen naar € 100 miljoen. Dit vraagt dat op de drie niveaus - SOJ, individuele gemeenten en de stichting Jeugdteams ZHZ - maatregelen integraal worden opgepakt. De Omdenknottitie biedt ruimte voor meer lokale invulling en daarmee beleidsverschillen tussen gemeenten. Dit kan leiden tot een verdere afname van de steun om voor jeugdhulp volledig financieel solidair te zijn.</p>
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 5 (risicoprofiel hoog)
Websites en documenten	<p>www.dienstgezondheidjeugd.nl www.jeugdzhz.nl Begroting 2020</p>

Drechtwerk

Drechtwerk laat mensen met een arbeidsbeperking zinvol en passend bij hun mogelijkheden, deelnemen aan het arbeidsproces. De invoering van de Participatiewet heeft invloed op Drechtwerk, omdat hiermee de Wet sociale werkvoorziening niet meer bestaat waardoor er geen automatische instroom van SW'ers meer is bij Drechtwerk.

Naam verbonden partij	Drechtwerk
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Drechtwerk is in het verleden opgericht om voor de deelnemende gemeenten uitvoering te geven aan de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Per 1 januari 2015 is instroom in de Wsw niet meer mogelijk. De SW'ers die al werkzaam zijn bij Drechtwerk kunnen daar blijven werken tot zij met pensioen gaan.

Risico's	<ul style="list-style-type: none"> • Hoogte van de Rijks subsidie SW: De subsidie is de belangrijkste inkomstenbron van Drechtwerk. Het ministerie bepaalt de hoogte van de subsidie per medewerker. Wijziging in de bekostigingssystematiek heeft gevolgen voor de omvang van de subsidie SW. • Onvoldoende uitstroom van de SW-doelgroep: Voor de verdeling van de subsidiegelden houdt het Rijk rekening met de verwachte daling van de SW-doelgroep geprognosticeerd. Voor Drechtwerk komt dit neer op ongeveer 8 à 9 procent daling per jaar. Het niet realiseren van deze uitstroom leidt tot tekorten op de salarisbetalingen. • Loonkostenstijging ten gevolge van cao-ontwikkelingen. • Uitstaande geldlening aan Assembly Partner B.V.: Drechtwerk heeft bij voormalige dochter Assembly Partner een lening uitstaan van € 1,1 miljoen. Bij faillissement is het risico tot het niet volledig innen van de uitstaande lening reëel. De laatste aflossing is voorzien in 2023.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Oprichtingsrol: via bestuurlijke vertegenwoordiging in de GR Drechtsteden. Eigenaarsrol: wethouder financiën in het Algemeen Bestuur
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	<p>Omdat instroom vanuit de Wsw niet meer mogelijk is, heeft Drechtwerk in 2015 gekozen voor een strategie van gedeeltelijke afbouw, samenwerking met marktpartijen en gedeeltelijke verkoop van onderdelen. Vanuit financieel perspectief is deze strategie in 2017 omgebogen naar een toekomstgericht scenario, waarbij Drechtwerk zich tot een vaste waarde ontwikkelt binnen het sociaal domein van de Drechtsteden. Hierbij richt Drechtwerk zich op het bevorderen van de door- en uitstroom van zowel mensen uit de Participatiewet als uit de oorspronkelijke SW doelgroep.</p> <p>In het licht van deze strategie versterken Drechtwerk en de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) de onderling samenwerking versterkt. Onder andere is een gezamenlijke vennootschap ingericht van waaruit zowel mensen uit de bijstand als SW'ers worden gedetacheerd. Drechtwerk ontwikkelt daarnaast leer-werktrajecten waar cliënten van de SDD werkervaring op kunnen doen en zo doorstromen naar regulier werk. Ook stemmen Drechtwerk en SDD hun investeringen op elkaar af. De extra kosten die voortvloeien uit onderzoek en implementatie van de samenwerking met de SDD worden gedekt uit het transitiebudget voor Drechtwerk.</p>
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement 3: gemiddeld
Websites en documenten	www.drechtwerk.nl Primaire begroting 2020 en zienswijze

Koepelschap Buitenstedelijk Groen en Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde

Naam verbonden partij	Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Het Natuur- en Recreatieschap heeft tot doel de natuur- en recreatieschapsgebieden in de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Ridderkerk en Zwijndrecht efficiënt en effectief te beheren.
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> • Het uittreden van gemeenten uit het schap. • tekorten in de exploitatie vanaf 2022 vanwege uittreden Rotterdam en de provincie
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Wethouder RO is lid van het dagelijks en algemeen bestuur van het NRIJ. Een raadslid is lid van het Algemeen Bestuur van het NRIJ.
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	<p>De provincie heeft besloten haar deelname in het NRIJ per 1/1/2017 te beëindigen. Ook de gemeente Rotterdam heeft besloten per 1/1/18 uit te treden. Er zijn overeenkomsten gesloten tussen het schap en de provincie en het schap en de gemeente Rotterdam over de uitreedvoorwaarden.</p> <p>De uittredingen van de provincie en Rotterdam vragen om een herijking van de samenwerking van de overige gemeenten in het schap. De uittredingen leiden tot tekorten in de exploitatie van het NRIJ vanaf 2022. De komende periode staat dan ook in het teken van de (financiële) toekomst en de transitie van het schap. De vijf deelnemende gemeenten hebben daarbij uitgesproken dat de tekorten bij het NRIJ niet mogen leiden tot een verhoging van de deelnemerbijdragen van de gemeenten. Het schap zal besparingsmogelijkheden in beeld moeten brengen.</p> <p>In april 2018 hebben de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Ridderkerk, Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht uitgesproken de samenwerking tot zeker 2022 te willen continueren en die periode te gebruiken om te komen tot een solide en toekomstbestendig schap.</p>
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 2 (risicoprofiel laag/gemiddeld)
Website en documenten	www.recreatiegebied-ijsselmonde.nl

GR Gemeenschappelijke Vuilverwerking Dordrecht en omstreken (Gevudo)

Gevudo bezit 20 % van de aandelen van NV Huisvuilcentrale Noord-Holland, HVC te Alkmaar en behartigt en coördineert de belangen van de deelnemende gemeenten richting HVC. De GR Gevudo is aangegaan door de gemeenten Alblasserdam, Binnenmaas, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Graafstroom, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Leerdam, Liesveld, Nieuw-Lekkerland, Papendrecht, Sliedrecht, Strijen, Zederik en Zwijndrecht. Waar de regeling in het verleden daadwerkelijk actief was in het verzamelen en verwerken van huishoudelijk afval, wordt het doel nu feitelijk uitsluitend verwezenlijkt door het verwerven, beheren en vervreemden van aandelen in het kapitaal van de N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC) en het partij zijn bij overeenkomsten tussen aandeelhouders van HVC. De GR Gevudo staat naar rato van haar deelname in HVC garant voor het nakomen van de verplichtingen die HVC aangaat met betrekking tot de financiering van verbrandingsinstallaties. Hiervoor wordt een garantstellingprovisie ontvangen. De verdeelsleutel is het gemiddelde tonnage aangeleverd afval over de laatste vijf jaar. Per 1 juni 2015 is de GR Gevudo gewijzigd zodat de GR Gevudo aansluit bij haar huidige taak, namelijk aandeelhouder zijn van HVC en als doorgeefluik van de garantstellingsprovisie fungeren naar deelnemende gemeenten. De GR Gevudo is ook aangepast om te voldoen aan de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

Naam verbonden partij	GEVUDO
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Behartigen van de belangen van de deelnemers op het gebied van het op milieu hygiënisch verantwoorde wijze verwerken van huishoudelijke afvalstoffen afkomstig van de Drechtsteden, Alblasserwaard en Vijfheerenlanden en de Hoeksche Waard.
Onzekerheden	<ul style="list-style-type: none"> De eventuele tekorten van HVC Alkmaar worden via de gemeenschappelijke regeling Gevudo omgeslagen naar de aandeelhouders.
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het algemeen bestuur (collegelid).
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	HVC is financieel robuust, ook op de middellange termijn, en de bedrijfsvoering van HVC is adequaat, uitgaande van de kapitalisering/financiering met gegarandeerde leningen. Als Hendrik-Ido-Ambacht staan wij garant voor € 7,9 miljoen. Maar zolang de verbrandingsinstallaties voldoende aanbod van onder andere de gemeentelijke klanten en waterschappen behouden, is het risico minimaal. HVC is zich hier bewust van en importeert bijvoorbeeld momenteel afval uit Groot Brittannië om de verbrandingsinstallaties zo efficiënt mogelijk te laten draaien en zo de risico's voor de gemeenten zo klein mogelijk te houden. Sinds 2014 is een nieuwe dienstverleningsovereenkomst met HVC van kracht, alsmede voor de gemeente Dordrecht, gemeente Alblasserdam, gemeente Papendrecht en gemeente Zwijndrecht.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	De GR Gevudo heeft een risicoprofiel 1 (laag risico op financieel en bestuurlijk gebied) en daarmee sturingsarrangement 1.

Bureau Openbare Verlichting

Naam verbonden partij	
Vestigingsplaats	Hardinxveld-Giessendam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling

Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Leerdam, Molenwaard, Papendrecht, Krimpenerwaard, Vianen en Zederik hebben zich verenigd in de Gemeenschappelijke Regeling Bureau Openbare Verlichting (Bureau OVL). Kerntaak van deze organisatie is het uitvoeren van het beheer van de openbare verlichting en de centrale aansturing en bewaking op de uitvoering van de onderhoudswerkzaamheden hieraan. Bureau OVL fungeert op dit terrein ook als het kenniscentrum voor de deelnemers en voert in opdracht projecten voor de gemeenten uit.
Onzekerheden	<ul style="list-style-type: none"> Er worden geen risico's genoemd.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het bestuur (collegelid).
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Bureau OVL neemt deel aan landelijke overleggen van het InterGemeentelijk-overleg Openbare Verlichting (IGOV) welke met ingang van 1 januari 2016 is ondergebracht in de stichting OVLNL.nl. Bureau OVL is van daaruit vertegenwoordiger namens de kleine en middelgrote gemeenten in het landelijk overleg van NetbeheerNederland.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement 1: Laag

ROM-D

De Regionale Ontwikkelingsmaatschappij is de grondontwikkelingsmaatschappij van de Drechtsteden. ROM-D is ene publiek-privaat samenwerkingsverband van de gemeenten in de Drechtsteden , de Provincie Zuid-Holland, de BNG en het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam.

De belangrijkste opgave is het versterken van de regionale economie met als belangrijkste activiteiten:

- de uitgifte van kavels
- de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen
- de revitalisering van bestaande bedrijventerreinen
- de promotie van de regio Drechtsteden

Naam deelneming	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden (ROM-D)
Vestigingsplaats	Dordrecht

Rechtsvorm	De structuren na invoering van de doorontwikkeling: <ol style="list-style-type: none"> 1. ROM-D Holding N.V. 2. ROM-D Beheer N.V. 3. ROM-D Capital B.V. 4. ROM-D C.V.
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Het versterken van de economische ontwikkeling van de Drechtsteden.
Financieel belang van de gemeente	Kapitaaldeelname ROM-D Dordtse Kil III CV: Commanditair kapitaal: 140.989 (1,3%) ROM-D Holding NV: Kapitaal: 109.216 (2,4%)
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Bestuurlijk: de wethouder Economie heeft zitting in de Holding N.V..
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Sinds 2017 hanteert ROM-D een nieuwe werkwijze. ROM-D werkt op een pro-actieve manier samen met ondernemers en grondeigenaren met inzet van kapitaal van een eigen revolverend kapitaalfonds. De ROM-D gaat daarbij dus zelf op zoek naar nieuwe ontwikkelingen. De komende jaren werkt ROM-D onder andere aan het Dolderman project (Dordrecht), Veerweg (Hendrik-Ido-Ambacht), en het Nedstaalterrein (Alblasserdam).
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 3 (risicoprofiel gemiddeld)

Eneco

Naam deelneming	Eneco Holding N.V.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Waarborg energielevering
Financieel belang van de gemeente	Aantal aandelen: 22.495 (0,45%). In deze begroting is rekening gehouden met circa € 237.000 aan dividend. Bij de verkoop van Eneco vervallen de dividend inkomsten. In deze begroting is hierop deels geanticipeerd door een stelpost van € 105.000 vanaf 2021.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Per 31 jan. 2017 is de Eneco Holding formeel gesplitst. Dit maakt ons als gemeenten (53) per die datum aandeelhouder in het netwerkbedrijf Stedin Holding NV en het energiebedrijf Eneco Groep NV. Na de splitsing lag het voor de hand om de publiek belang afweging in het energiebedrijf opnieuw te maken. In oktober 2017 heeft onze gemeente in principe besloten tot het afbouwen van het aandelenbelang in Eneco onder nader, in gezamenlijkheid met andere aandeelhouders, te bepalen condities en procesafspraken. Op dat moment koos circa 75% van de aandeelhouders tot afbouw. Na de verkiezingen 2018 heeft ook de gemeente Den Haag tot afbouw gekozen, zodat nu circa 95% in principe kiest voor afbouw. De definitieve besluitvorming moet nog plaatsvinden en wordt eind 2019 verwacht.

Stedin

Naam deelneming	Stedin Holding N.V.
-----------------	---------------------

Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Verantwoordelijk voor het netwerk ten behoeve van de energievoorziening
Financieel belang van de gemeente	Aantal aandelen: 22.495 (0,45%). In deze begroting is rekening gehouden met circa € 237.000 aan dividend
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Per 31 jan. 2017 is de Eneco Holding gesplitst in het netwerkbedrijf Stedin Holding NV en het energiebedrijf Eneco Groep NV.

Oasen

Het doel van deze deelneming is het borgen van publieke belangen met betrekking tot drinkwater.

Naam deelneming	Oasen Zuid-Holland
Vestigingsplaats	Gouda
Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Drinkwater verzorging inwoners Hendrik-Ido-Ambacht
Financieel belang van de gemeente	21 van de 748 uitgegeven aandelen (3%). De laatste jaren is geen dividend ontvangen.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	-

BNG

De gemeente heeft een financieel belang in de Bank Nederlandse Gemeenten.

Naam deelneming	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	De Bank Nederlandse Gemeenten, opgericht in 1914, is een bank van en voor de overheid. De bank biedt financiële diensten aan, zoals kredietverlening, betalingsverkeer en advisering. De BNG heeft de hoogste rating voor kredietwaardigheid (triple A).
Financieel belang van de gemeente	De gemeente heeft 25.818 aandelen (0.05%) in haar bezit. In deze begroting wordt rekening gehouden met circa € 63.000 aan dividend.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder neemt de gemeente deel aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	In de miljoenennota 2017 werd door Kremers gerept over een mogelijke omvorming van BNG Bank, de NWB Bank en FMO (een bank voor ontwikkelingshulp) tot één financieringsinstelling. Bij nader inzien ziet het kabinet 'vooral nog minder toegevoegde waarde' in het samenvoegen van Invest-NL met beide banken.

7. Bedrijfsvoering

Inleiding

Samen met onze inwoners en omgeving staan we voor complexe, maatschappelijke opgaven. De technologische ontwikkeling en de digitalisering van de samenleving denderen onverminderd door. Aan de ene kant zien we krapte op de arbeidsmarkt, maar aan de andere kant staan velen nog langs de kant. Gemeenten hebben met de drie decentralisaties in het sociaal domein een forse, complexe en financieel lastige uitbreiding van het takenpakket gekregen. De Omgevingswet gaat van de gemeente een andere werkwijze en houding vragen. In het ruimtelijke domein ontstaan nieuwe opgaven zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en een het opbouwen en onderhouden van een passende woningvoorraad.

Om onze doelstellingen te kunnen blijven realiseren hebben we een krachtige, zelfstandige organisatie nodig. In 2019 hebben we de nieuwe strategische nota bedrijfsvoering "Op maat verbinden" opgesteld. Met deze nota zetten we de richting uit voor de doorontwikkeling van de organisatie.

Personeel en Organisatie

Al deze ontwikkelingen vragen om een volgende stap. Een groei van rolbewuste naar rolbekwame medewerkers. Het kunnen doorgronden van vraagstukken en samenwerken, vraagt om meer sociale vaardigheden. Goed kunnen praten én luisteren, inlevingsvermogen en een positieve, open houding zijn minstens net zo belangrijk als kennis van verschillende onderwerpen.

Een groei in complexiteit betekent ook een groei in kwaliteit van mensen en middelen. We hebben op korte én langere termijn voldoende kwaliteit van mensen en middelen nodig.

Met de nota bedrijfsvoering als basis bepalen we hoe we dat gaan bereiken. Zo denken we continu na over hoe we het werk organiseren. Specialisme kopen we in waar nodig en op het juiste moment. We verbinden werk, mensen en talenten "op maat".

De arbeidsmarkt is krap. We ondervinden dit bij diverse functiegroepen, zoals in het ruimtelijke, sociale en technische domein. Samen met de regio zetten we in op het verbeteren van de arbeidsmarktcommunicatie. Daarnaast blijven we lokaal inzetten op trainee- en stageprogramma's en het zelf opleiden van medewerkers voor taken. Belangrijk uitgangspunt daarbij is dat we zorgvuldige keuzes blijven maken en bij twijfel "niet inhalen". Professionals moeten we niet alleen in huis halen, maar ook behouden. Daarbij passen onder andere een goed introductieprogramma en beloningsbeleid, aandacht voor persoonlijke ontwikkeling en (regionale) doorgroeimogelijkheden.

Informatisering

De regionale sourcingstrategie krijgt steeds meer vorm. Deze sourcingstrategie vraagt van onze kant een sterke regie en goed opdrachtgeverschap. Goed opdrachtgeverschap en het actualiseren van onze visie op onze informatiehuishouding krijgen in 2020 extra aandacht.

De eerste stappen voor datagestuurd werken zijn gezet. Er bestaan vele mogelijkheden om met behulp van data onze inwoners beter van dienst te zijn. Om tot concrete resultaten te komen werken we nauw samen met het OCD.

Facilitair

Op facilitair gebied volgen wij het facilitair plan waarin onderhoud, modernisering en vervanging in een meerjarenplan uitgewerkt is.

Communicatie

We vinden het erg belangrijk om samen met bewoners en andere partijen te werken aan de toekomst van onze gemeente. We dagen hen uit om hun kennis, ervaring, creativiteit en kunde in te zetten voor Hendrik-Ido-Ambacht. Dit vraagt om een andere manier van communiceren en participeren. In 2020 werken we daarom verder aan en met onze nieuwe visies op participatie en communicatie. Onze uitgangspunten hierbij zijn een open, transparant en benaderbaar gemeentebestuur en goede en open onderlinge relaties. We investeren in deze relaties en in passende communicatiestructuren en werkvormen.

Financiële begroting

1. Inleiding

De financiële begroting bevat een nadere toelichting op de financiële positie van de gemeente. De toelichting begint met een uiteenzetting over de ontwikkeling van de financiële positie na vaststelling van de meerjarenbegroting 2019 en verder. Vervolgens komen een aantal specifieke financiële aspecten aan de orde, zoals het totaal van baten en lasten per programma, de incidentele baten en lasten, een samenvatting van nieuwe en/of geïntensiveerde exploitatiekosten, investeringen en de reservepositie.

NB In alle financiële tabellen zijn de bedragen afgerond op duizendtallen. Hierdoor kunnen in enkele eindtellingen afrondingsverschillen ontstaan. Dit heeft geen invloed op de daadwerkelijke cijfers.

2. Ontwikkeling financiële positie

Van Meerjarenbegroting 2018 naar Meerjarenbegroting 2019

Het financiële overzicht ziet er als volgt uit:

Tabel 1

Financiering: De kosten voor het aantrekken van leningen zijn een afgeleide van hetgeen in de begroting plaatsvindt. Veranderingen in de grondexploitaties en investeringen vinden hun weerslag in de financieringsbehoefte. De rente is momenteel heel erg laag, zodat de prognose voor rentekosten op nog aan te trekken geldleningen naar beneden is aangepast.

Lokale heffingen: de extra inkomsten aan belastingen door onder andere areaaluitbreiding.

Openbare verlichting: Het nieuwe beleidsplan openbare verlichting leidt tot een voordeel.

Grondstoffenbeleidsplan: De financiële vertaling van het grondstoffenbeleidsplan.

GRD taakstelling: betreft de taakstelling zoals in de Drechttraad van 2 juli is vastgesteld.

SOJ: De 1^e burap van 2019 geeft een nadeel van 10,2 miljoen. In de omdenknotitie van het AB van 4 juli is besloten de uitgaven terug te brengen tot 100 miljoen in 2023. De 1^e burap van 2019 geeft een nadeel van 10,2 miljoen. Het is niet duidelijk in hoeverre dit doorwerkt in 2020, vooralsnog hebben we daartoe een stelpost opgenomen.

Stelpost GRD op nivo 2020: Er wordt voorlopig vanuit gegaan dat de taakstelling gaat over 2020.

Toekomstige onvoorziene ontwikkelingen: Vanwege de vele onzekerheden hebben we (wederom) voor onvoorziene ontwikkelingen een stelpost opgenomen.

Begraafplaats: Er is in 2023 niet meer voldoende geld in de reserve begraafplaats om het tekort op de exploitatie af te dekken. Conform de BBV is een negatieve reserve niet toegestaan. Bij ongewijzigd beleid komt het tekort daardoor vanaf 2023 ten laste van de algemene middelen.

Diversen: Diverse kleine aanpassingen. In 2020 hebben we een voordeel in verband met een incidentele onderuitputting van de kapitaallasten.

Uitgangspunten

Tabel 2

	2020	2021	2022	2023
Woningprognose	12.325	12.479	12.626	12.801
Inwonerprognose	31.181	31.571	31.943	32.385

Prijstijging	1,6%	0%	0%	0%
Subsidies	2,6%	0%	0%	0%
Loonstijging	3,3%	1,25%	0%	0%
Omslagrente	1,2%	1,2%	1,2%	1,2%
Kapitaallasten	Annuitair	Annuitair	Annuitair	Annuitair
Algemene uitkering (meicirculaire)	Lopende prijzen	Constante prijzen	Constante prijzen	Constante prijzen

Van realisatie 2018 naar begroting 2019 naar begroting 2020

In navolgend overzicht worden aanmerkelijke verschillen tussen de begroting 2020 en de begroting 2019 en realisatie 2018 toegelicht.

Een aanmerkelijk verschil is een verschil groter dan € 50.000 op taakveldniveau.

Tabel 3

Toelichting:

Vershil begroting 2020 t.o.v. begroting 2019:

Onderwijshuisvesting: Het verschil wordt veroorzaakt door hogere kapitaallasten in 2020, voornamelijk doordat er met ingang van 2020 wordt afgeschreven op nieuwbouw De Dukdalf.
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken: In 2019 zijn zowel de baten als de lasten € 158.000 hoger begroot als gevolg van een (hogere) ontvangen specifieke uitkering voor onderwijsachterstandenbeleid.

Sportaccommodaties: In 2019 staat de afboeking van de boekwaarde van het huidige binnenzwembad begroot ten laste van de reserve boekwaarde zwembad (€ 841.901) en staat een bedrag van € 50.000 begroot voor de betaling aan Optisport ter beëindiging van een geschil. Als gevolg van een nieuwe huurovereenkomst voor zwembad De Louwert zijn de huurinkomsten in 2020 € 74.000 hoger.

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie: In 2019 staan extra kosten (€ 62.000) begroot voor de renovatie van de kleedkamers van de Ridderhal.

(openlucht-)recreatie: Doordat de boekwaarde van het jeugdspeelpark in een keer is afgeboekt, zijn er vanaf 2020 minder kapitaallasten.

Samenkracht en burgerparticipatie: In 2019 is er een bedrag van € 65.000 geraamd voor externe capaciteit voor het preventieplan sociaal domein. Daarnaast zijn er in 2019 meer salarislasten begroot. Bij resultaatbestemming 2018 is er incidenteel € 18.000 beschikbaar gesteld voor 2019 voor passende activiteiten om de integratie van statushouders te stimuleren, een bedrag van € 30.000 voor de implementatiekosten van een digitale sociale kaart en een digitaal vrijwilligersplatform en een bedrag van € 20.000 voor een aandachtfunctionaris dementie.

Wijkteams: In 2019 is € 152.500 begroot voor het incidenteel versterken van het Sociaal Wijkteam. Het budget voor de lokale impuls is in 2020 € 34.000 hoger begroot dan in 2019.

Inkomensregelingen: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de SDD. In 2020 zijn de uitgaven voor inkomensondersteuning hoger dan in 2019. Daar tegenover staan hogere inkomsten vanuit het Rijk.

Maatwerkvoorzieningen (WMO): De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de SDD. De opgelegde taakstelling van de GRD (SDD) is hier opgenomen.

Maatwerkdienstverlening 18+: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de SDD. Zowel voor WMO hulpmiddelen als Begeleiding en Kortdurend verblijf is er meer begroot.

Maatwerkdienstverlening 18-: De 1^e burap 2019 van de Serviceorganisatie Jeugd is nog niet geraamd omdat de burap nog niet is vastgesteld door het AB. Omdat we nog niet weten in hoeverre dit doorwerkt in 2020, hebben we hier vooralsnog een stelpost van € 380.000 voor geraamd. De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de Serviceorganisatie Jeugd.

Geëscaleerde zorg 18-: Het verschil wordt veroorzaakt door toevoeging van de prijsindex bij de begroting van de Serviceorganisatie Jeugd. Daarnaast hebben we in 2019 een incidentele compensatieregeling voorgedij.

Volksgezondheid: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de Dienst Gezondheid en Jeugd.

Vershil begroting 2020 t.o.v. realisatie 2018:

Onderwijshuisvesting: In 2018 zijn kosten gemaakt als gevolg van herstelwerkzaamheden voor vandalisme (€ 24.000) en ontvangen belastingaanslagen uit voorgaande jaren (€ 24.000), en zijn de personeelslasten € 149.000 hoger doordat er meer uren zijn geschreven op dit taakveld dan vooraf waren begroot. Dit betreft een verschuiving met taakveld onderwijsbeleid en leerlingenzaken. De kapitaallasten waren in 2018 € 136.000 lager, voornamelijk doordat er nog niet werd afgeschreven op nieuwbouw De Dukdalf.

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken: In 2018 zijn de personeelslasten € 170.000 lager doordat er minder uren zijn geschreven op dit taakveld dan vooraf waren begroot. Dit betreft een verschuiving met taakveld onderwijshuisvesting. In 2020 is voor Bredeschool € 68.000 meer begroot omdat er meer co-financiering van derden wordt ontvangen en is het begrote bedrag voor leerlingenvervoer € 35.000 hoger, onder andere door een toename van het aantal aanvragen en een verhoging van het lage btw-tarief (is kostenverhogend).

Sportaccommodaties: De kapitaallasten in 2020 zijn hoger, voornamelijk door nieuwbouw binnenbad zwembad De Louwert en de vervanging van het kunstgrasveld voor de korfbal. Als gevolg van een nieuwe huurovereenkomst voor zwembad De Louwert zijn de begrote huurinkomsten in 2020 € 76.000 hoger.

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie: In 2018 zijn de toegerekende kosten voor salarislasten lager dan in 2020 is begroot.

Samenkracht en burgerparticipatie: In 2018 zijn er minder salarislasteren geboekt dan in 2020 begroot.

Wijkteams: In 2020 is de begrote bijdrage SOJ (jeugdteams) hoger dan de werkelijke kosten 2018. Verder is in 2020 € 162.000 begroot voor de lokale impuls en is € 20.000 structureel toegevoegd aan het mantelzorgbudget voor de bekostiging van een mantelzorgmakelaar en huishoudelijke ondersteuning of respijtzorg in huis.

Inkomensregelingen: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting/ afrekening van de SDD.

Arbeidsparticipatie: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting/ afrekening van de SDD.

Maatwerkvoorzieningen (WMO): De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting/ afrekening van de SDD. De opgelegde taakstelling van de GRD (SDD) is hier opgenomen.

Maatwerkdienstverlening 18+: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de SDD. Zowel voor WMO hulpmiddelen als Begeleiding en Kortdurend verblijf is er meer begroot.

Maatwerkdienstverlening 18-: In 2020 zijn met name de begrote kosten voor de individuele voorzieningen Jeugdzorg en het persoonsgebonden budget Jeugdzorg van de Serviceorganisatie Jeugd hoger dan de werkelijke kosten. In 2020 hebben we een stelpost opgenomen voor de eventuele doorwerking van de 1^e burap 2019 van de Serviceorganisatie Jeugd.

Geëscaleerde zorg 18+: In 2018 is er een afrekening ontvangen voor uitvoering beschermd wonen en opvang voor totaal € 633.000 (Dordrecht is centrumgemeente). Voor 2019 is de verwachte afrekening voorzichtig geraamd op € 450.000.

Geëscaleerde zorg 18-: Het verschil wordt veroorzaakt door de hogere begrote kosten voor veilig thuis Jeugd. In 2018 werd dit nog op meerdere taakvelden geboekt. Financieel zat dit toen nog deels bij de Serviceorganisatie Jeugd als de Dienst Gezondheid en Jeugd. Vanaf 2019 wordt dit volledig door de Dienst Gezondheid en Jeugd verantwoord.

Volksgezondheid: : De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting/ afrekening van de Dienst Gezondheid en Jeugd.

2. Ruimtelijke ordening, economie en wonen

Vershil begroting 2020 t.o.v. begroting 2019:

Beheer overige gebouwen en gronden: In 2019 staat de financiële afwikkeling begroot (€ 1.115.000) als gevolg van de ontbinding van de projectorganisatie Noordoever en is een werkkrediet beschikbaar gesteld van € 200.000 ten behoeve van planvorming woningbouw Noordoever.

Economische ontwikkeling: In 2019 is € 19.000 begroot (betreft het restantbudget uit 2018 dat via resultaatbestemming is meegenomen naar 2019) voor het opstellen van een nieuwe

detailhandelsstructuurvisie, € 60.000 begroot voor de oprichting van een ondernemersfonds en € 64.000 begroot als bijdrage aan het subsidiebudget van het MKB-katalysatorfonds Drechtsteden.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur: De bedragen bestaan uit de geraamde kosten en opbrengsten van de grondexploitatie Ambachtsezoom. Deze lasten en baten verschillen doordat het project in ontwikkeling is. De verschillen lopen binnen het programma budgettair neutraal.

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen): De bedragen bestaan uit de geraamde kosten en opbrengsten van de grondexploitatie De Volgerlanden. Deze lasten en baten verschillen doordat het project in ontwikkeling is. De verschillen lopen binnen het programma budgettair neutraal.

Wonen en bouwen: In 2020 zijn de inkomsten op leges bouwvergunningen € 124.000 hoger begroot dan in 2019 als gevolg van de omvangrijke grote projecten die in 2020 worden verwacht.

Verschil begroting 2020 t.o.v. realisatie 2018:

Beheer overige gebouwen en gronden: In 2018 zien we in de realisatiecijfers nog lasten (€ 256.000) en baten (€ 273.000) voor het beheer van Noordoevers, uitgaven voor de ontwikkeling van de gebiedsvisie Centrum (€ 29.000) en zien we een voordeel van € 217.000 op de verkoop van de woning aan de Onderdijk 142. Verder zijn in 2018 de toegerekende kosten voor salarislasten € 104.000 lager dan begroot in 2020.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur: De bedragen bestaan uit de geraamde kosten en opbrengsten van de grondexploitatie Ambachtsezoom. Deze lasten en baten verschillen doordat het project in ontwikkeling is. De verschillen lopen binnen het programma budgettair neutraal. Omdat het project voor de realisatie van circa 5.500 m² nieuwe winkelruimte in het Centrumgebied niet is doorgegaan is in 2017 de (boek)waarde van de grond voor een bedrag van € 368.000 afgeboekt tot de taxatiewaarde.

Milieubeheer: In 2018 zijn bijdragen ontvangen in de kosten van de energiestrategie.

Ruimtelijke Ordening: De gemeentelijke bijdrage voor Bureau Drechtsteden is in 2018 € 25.000 lager dan begroot in 2020. Verder zijn in 2018 minder kosten gemaakt (€ 25.000) voor ruimtelijke ontwikkelingen en zijn de personeelslasten lager (€ 20.000) omdat er minder uren zijn toegerekend.

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen): De bedragen bestaan uit de geraamde kosten en opbrengsten van de grondexploitatie De Volgerlanden. Deze lasten en baten verschillen doordat het project in ontwikkeling is. De verschillen lopen binnen het programma budgettair neutraal. In 2018 is de afboeking van de verliesvoorziening geboekt op het taakveld ad. € 720.000

Wonen en bouwen: In 2018 waren de werkelijk geschreven uren op dit taakveld hoger dan begroot, waardoor de toegerekende loonkosten hoger zijn uitgevallen.

3. Buitenruimte

Verschil begroting 2020 t.o.v. begroting 2019:

Verkeer en Wegen: Naar aanleiding van het nieuwe beleidsplan openbare verlichting wordt er in 2020 € 202.000 aan lasten afgeraamd ten opzichte van 2019. Vanaf 2020 wordt er afgeschreven op de activa aanvullende maatregelen doortrekken Antoniuslaan en Noordeinde. Dit zorgt ervoor dat er voor 2020 hogere kapitaallasten geraamd staan.

Riolering: De baten zijn in 2020 hoger begroot dan in 2019 door het toepassen van de prijsindex. Mede door de hogere baten stijgt de toevoeging aan de voorziening aan de lastenkant.

Afval: In 2019 is er een bedrag begroot van € 25.000 voor het grondstoffenbeleidsplan die in 2020 niet terugkomt. Daarnaast dalen de kapitaallasten in 2020 omdat een grote investering uit 2005 volledig afgeschreven is in 2019. De begrote inkomsten zijn verhoogd met een prijsindexatie en er zijn hogere opbrengsten geraamd vanwege areaaluitbreiding.

Begraafplaatsen en crematoria: In 2019 was er € 60.000 meer begroot om begraafplaats de Waalhof op te knappen. Daarnaast was er in 2019 € 30.000 meer aan onderhoud voor het uitvaartcentrum begroot. In 2020 is er echter bijna € 30.000 meer aan uren begroot.

Verschil begroting 2020 t.o.v. realisatie 2018

Verkeer en Wegen: In 2018 zijn er begrotingswijzigingen geweest waarmee in totaal het budget op het taakveld werd verlaagd met € 462.000. Dit komt voornamelijk door de toevoeging aan de reserve kapitaallasten MN - Noordeinde- N915 ten laste van het geraamde onderhoudsbudget groot onderhoud wegen. Dit is in 2020 niet aan de orde. Daarnaast waren de werkelijke kosten in 2018 op het taakveld € 36.000 lager dan begroot en dit kwam voornamelijk door lagere kosten bij beheer en onderhoud lichtobjecten.

In 2018 is er na de verkoop van de gemeentewerf een bedrag gestort in de reserve kapitaallasten ten behoeve van de Antoniuslaan ad. € 1.275.000. De inkomsten van deze storting verlopen via dit taakveld en de kosten via programma 4. Daarnaast is in 2018 een subsidie ontvangen en een bijdrage voor een inrit van de parkeergarage Hoogambacht. Dit zorgt er ook voor hogere inkomsten in 2018 ten opzichte van 2020 van € 100.000.

Openbaar groen: In 2018 zijn er extra kosten gemaakt voor het verbeteren van het straatbeeld na kap van bomen en voor het herstellen van stormschade aan bomen. Dit heeft in totaal € 200.000 gekost. In 2018 is er € 70.000 meer uitgegeven aan onderhoud groen en € 88.000 meer voor baggerwerkzaamheden dan dat er in 2020 geraamd staat. Daarnaast zijn er in 2018 € 40.000 meer aan uren geschreven ten opzichte van wat er in 2020 geraamd staat.

Riolering: De baten in 2020 zijn hoger begroot dan werkelijk in 2018 ontvangen vanwege het toepassen van een prijsindex en areaaluitbreiding. Mede door de hogere baten stijgt de toevoeging aan de voorziening aan de lastenkant.

Afval: De baten in 2020 zijn hoger begroot dan werkelijk in 2018 ontvangen vanwege het toepassen van een prijsindex en areaaluitbreiding.

Begraafplaatsen en crematoria: In 2018 waren er meer uitvaarten dan begroot.

4. Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen

Verschil begroting 2020 t.o.v. begroting 2019:

Bestuur: De stelpost precario is vrijgefallen en ingezet in de voorziening riolering conform het besluit GRP. De overige verschillen zijn een gevolg van de indexering van lonen en prijzen.

Overhead: Op dit taakveld worden alle kosten die niet direct aan een product toe te rekenen zijn verantwoord. De hogere bedragen zijn het gevolg van de prijsindex en de cao stijging.

OZB-woningen en niet-woningen: De inkomsten OZB laten een stijging zien als gevolg van de stijging van het aantal woningen en door aanpassing van het tarief in 2020.

Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds: De uitkomsten van de circulaires verschillen per jaar. De uitkomsten van de meicirculaire zijn hier meerjarig verwerkt.

Overige baten en lasten: In 2019 is een bijdrage aan het Historisch genootschap voor het tentoonstellen van het Spoor-antiek begroot, vandaar nu een daling in 2020. Een bijdrage aan het pensioenfonds politieke ambtsdragers zorgt in 2019 voor een hoger bedrag dan in 2020. In 2020 is er een stelpost geraamd voor de extra kosten door areaaluitbreiding bij de verbonden partijen. Vanwege de vele onzekerheden hebben we vanaf (wederom) voor onvoorziene ontwikkelingen een stelpost opgenomen.

Crisisbeheersing en Brandweer: De bijdrage aan de Veiligheidsregio is hoger in 2020 als gevolg van de nieuwe verdeelsystematiek.

Verschil begroting 2020 t.o.v. realisatie 2018:

Bestuur: Ten opzichte van 2018 een lager bedrag. Dat komt doordat in 2018 agio is betaald bij het vervroegd aflossen van leningen.

Overhead: Op dit taakveld worden alle kosten die niet direct aan een product toe te rekenen zijn verantwoord. De hogere bedragen zijn het gevolg van de prijsindex en de cao stijging. De bijdrage aan het Service Centrum Drechtsteden was in 2018 éénmalig lager.

Treasury: De verwachte rentelasten laten een daling zien in zowel de korte als de langlopende leningen.

OZB-woningen en niet-woningen: Aan de uitgavenkant is er in 2018 een verschuiving geweest tussen woningen en niet-woningen. Bij de inkomstenkant zien we voor 2020 een stijging van de geraamde inkomsten en daarnaast de toename van het aantal woningen tussen 2018 en 2020.

Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds: De uitkomsten van de circulaires verschillen per jaar. De uitkomsten van de meicirculaire zijn hier meerjarig verwerkt.

Overige baten en lasten: De bijdragen aan de pensioenvoorziening politieke ambtsdragers is lager dan in 2018. In 2020 is er een stelpost geraamd voor de extra kosten door areaaluitbreiding bij de verbonden partijen. Vanwege de vele onzekerheden hebben we vanaf (wederom) voor onvoorziene ontwikkelingen een stelpost opgenomen.

Crisisbeheersing en Brandweer: De nieuwe verdeelsystematiek met de Veiligheidsregio geeft een verhoging van de lasten.

Openbare orde en Veiligheid: Bij de Kadernota 2020 is geld beschikbaar gesteld voor het handavingsplan. Dit en indexering op lonen en prijzen geeft een verhoging van het budget ten opzichte van 2018.

3. Financiële aspecten

Overzicht baten en lastenprogramma's

De volgende tabel toont meerjarig de totale lasten en baten uitgesplitst naar de programma's.

In tabel 4 worden de baten en lasten gepresenteerd exclusief de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves, dit leidt tot het geraamde resultaat van baten en lasten.

Ook worden de totale mutaties met de reserves getoond, en dat leidt tot het geraamde resultaat.

In de daarop volgende tabel 5 zijn de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves uitgesplitst per reserve.

□

Tabel 4

Baten en lasten op programma (bedragen x € 1.000)

Tabel 5 - Uitsplitsing mutaties op de reserves

Bij jaarrekening 2018 is besloten om, via resultaatsbestemming, een deel van het voordelig saldo van de jaarrekening aan diverse reserves toe te voegen.

Dit gebeurt altijd in het jaar daarna, 2019 dus in dit geval.

Deze toevoegingen mogen volgens de BBV regels niet via de exploitatie 2019 lopen, de bedragen moeten direct aan de reserves worden toegevoegd, direct naar de balans.

Deze toevoegingen staan daarom niet in de kolom B (Begroot) 2019.

Ze zitten wel in het saldo van de betreffende reserves. Zie de tabel 10 Reserves en voorzieningen.

Overzicht incidentele baten en lasten

Voor de beoordeling van de meerjarige financiële positie is het belangrijk om inzicht te hebben in de incidentele baten en lasten. Dit zijn posten die niet langer dan 3 jaar in de begroting zijn opgenomen. Structurele lasten dienen gedekt te worden door structurele baten.

In navolgende tabel zijn de incidentele baten en lasten (korter dan 4 jaar) opgenomen met een ondergrens van € 50.000.

Tabel 6

Toelichting

In 2020 komt er een terugontvangst op de kosten voor beschermd wonen.

De kapitaallasten van de scholenbouw, fase 1, worden in 2021, 2022 en 2023 gedekt uit de daarvoor bij KN2020 ingestelde reserve.

Structurele mutaties reserves

Omdat de financiële positie van de gemeente in gevaar zou kunnen komen wanneer structurele lasten uit een reserve worden gedekt, wordt vanaf 2013 een overzicht van de structurele onttrekkingen uit reserves voorgeschreven.

Een onttrekking aan een reserve moet gezien worden als een incidentele baat, omdat een reserve op termijn uitgeput is.

Ook hier wordt een periode van 3 jaar of langer als structureel beschouwd.

Tabel 7

In de tabel worden zowel de toevoegingen als de onttrekkingen weergegeven. Om een eventueel risico van uitputting van de reserve en ongedekte structurele lasten te duiden, zijn alleen de structurele onttrekkingen van belang.

Toelichting

Onttrekkingen:

Het taakveld Begraafplaats is wat begroting betreft een neutraal taakveld, d.w.z. dat het saldo tussen de inkomsten en uitgaven of nul moet zijn, of een bepaald saldo mag zijn.

De komende 4 jaar wordt een bedrag aan de reserve onttrokken om het taakveld neutraal te maken.

Het beleidsplan wegen 2013-2023, vastgesteld in de raad van 13 mei 2013, gaat uit van een jaarlijkse dekking van de extra onderhoudskosten uit de egalisatiereserve wegbeheer.

De reserve is toereikend.

Bij resultaatsbestemming jaarrekening 2017, RVS 7.1, is de bestemmingsreserve Kapitaallasten investeringen met maatschappelijk nut (MN) gevormd voor de afdekking van de afschrijvingslasten van de investeringsbudgetten doortrekken Antoniuslaan.

In de raad van 9 juli 2018, RVS 9.1, is een investeringsbudget aangevraagd voor de ontsluiting Noordeinde. Ook dit is een investering met maatschappelijk nut. In hetzelfde besluit is een reserve investeringen MN - Ontsluiting Noordeinde gevormd ter afdekking van de afschrijvingslasten.

De geraamde kosten voor subsidies uit het "familie Spoorfonds" plus de kosten van beheer en verzekering van het familie Spoor antiek, worden gedekt uit de reserve nalatenschap mevrouw Spoor- van Tichelt.

Aan de reserve MOP, meerjarig onderhoudsplan gebouwen, is de afgelopen jaren het saldo op de onderhoudsposten van de diverse gemeentelijke gebouwen toegevoegd.

Met ingang van 2020 wordt er jaarlijks een bedrag aan de reserve onttrokken.

Toevoegingen:

Jaarlijks wordt een bedrag gestort in de nieuwe reserve Groot onderhoud zwembad.

Overig:

De reserves wegbeheer, openbare verlichting en baggeren worden jaarlijks gemuteerd met het saldo op de betreffende onderhoudsposten. In de uitvoering van de onderhoudsplannen fluctueren de uitgaven. Dit wordt opgevangen door een onttrekking of toevoeging aan de reserve. Het bedrag is op voorhand niet bekend, vandaar de opname als PM.

Investerings

In navolgend overzicht staan de investeringen getotaliseerd naar economisch en maatschappelijk nut en naar programma voor de jaren 2020-2023.

In het raadsbesluit over deze meerjarenbegroting wordt verzocht de routine- en vervangingsinvesteringen voor het dienstjaar beschikbaar te stellen. Ook wordt verzocht de kredieten voor 2020 beschikbaar te stellen zoals aangegeven in het GRP 2019-2023 en het MOP en het Beheer en onderhoudsplan oeverbescherming.

Tabel 8

In navolgend overzicht wordt de ontwikkeling van de financiering, de reserves en de voorzieningen weergegeven. Dit geeft een beeld van het financieringstekort c.q. -overschot.

Tabel 9

Reserves en voorzieningen

In navolgend overzicht wordt de omvang van de reserves en voorzieningen in meerjarig perspectief gepresenteerd.

Tabel 10

*

De egalisatiereserve openbare verlichting zal bij jaarrekening 2019 vrij komen te vallen ten gunste van de Algemene Reserve.

Een bedrag van € 250.000 uit deze vrijval zal worden ingebracht in de nieuw te vormen "Bestemmingsreserve Duurzaamheid".

Geprognosticeerde balans

Tabel 11

EMU-saldo

Op grond van de Europese begrotingsregels mag het landelijk EMU-tekort (het gezamenlijk tekort van het Rijk, lokale overheden en sociale fondsen) van de landen die participeren in de Economische Monetaire Unie niet boven de 3% uitkomen. Een goede informatievoorziening voor het Rijk is essentieel voor het monitoren en beheersen van het EMU-saldo.

In navolgend overzicht wordt deze informatie voor wat betreft Hendrik-Ido-Ambacht gepresenteerd.

Tabel 12

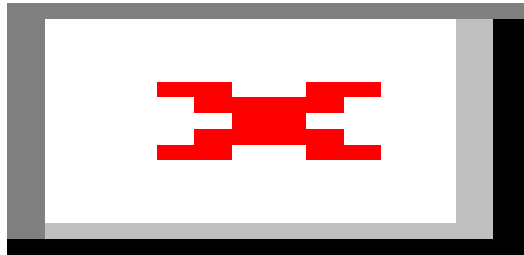

Bijlagen

1. Overzicht baten en lasten op taakveld - programma

1. Overzicht baten en lasten op taakveld - programma

2. Bestuurlijke structuur

2. Bestuurlijke structuur

SGP-ChristenUnie

L.P. Platschorre (fractievoorzitter)

ing. P. Boudewijn

ir. C.W. Timmers

E. van Hartingsveldt

Drs. K. van der Laan MEd

B.P. van Ginkel

M.T. Kamphuis - Stuij

Gemeente Belangen

M.N.P. Vogelaar - Korpershoek (fractievoorzitter)

M.B. Braber

M. Nugteren BPM

H.H.F. van der Lei

A. Mol

CDA

Mr. P. van der Giessen (fractievoorzitter)

drs. W.P. van der Hee - Pasterkamp

A.L. Vlasblom - van der Vlies MSc

VVD

O. Doevendans (fractie voorzitter)
J. Oelfke - ten Seldam
Drs. A. Ouwerkerk

D66

M.C.G. Gommans - Dane (fractie voorzitter)
Mr. J.P. Neijman

PvdA

E. van der Wulp (fractie voorzitter)

Ambacht Uw Belang (A.U.B.)

J. Struik (fractie voorzitter)

Echt voor Ambacht (E.V.A.)

Mr. A. Scheurwater (fractie voorzitter)

Burgerradsleden:

J. Lieben (Gemeente Belangen)
J.M. Dossett BSw (Gemeente Belangen)
G.J.W. Lagendijk MSc RA (CDA)
E.E.G. de Heer (VVD)
M. de Groot (D66)
F.S. Verbrugge (D66)
M.J.H. van den Heuvel (PvdA)
A.L. Scheurwater (PvdA)
J.G. Siefkes (A.U.B.)
H.W.H. Groenendijk (A.U.B.)
A. Cramer (E.V.A.)
H.A. Stam (E.V.A.)

3. Gebruikte afkortingen

3. Gebruikte afkortingen

AB	Algemeen bestuur
----	------------------

AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
------	--------------------------------------

BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
-----	---------------------------------------

BGT	Basisregistratie Grootchalige topografie
-----	--

BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
-----	----------------------------

Bofv	Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen
------	---

BOP	Beheer en onderhoudsplan (oeverbescherming)
-----	---

BOVL	Bureau Openbare Verlichting “Lek-Merwede”
BTW	Belasting toegevoegde waarde (omzetbelasting)
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
COELO	Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden
CROW	Onafhankelijke kennisorganisatie op het gebied van infrastructuur, openbare ruimte en verkeer & vervoer.
DB	Dagelijks bestuur
DCMR	Milieudienst Rijnmond
DGJ	Dienst Gezondheid en Jeugd
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
ECB	Europese centrale bank
Fido	Wet financiering decentrale overheden
GBD	Gemeentelijke belastingen Drechtsteden
GDU	Gebundelde doeluitkering
Gevud o	Gemeenschappelijke vuilverwerking Dordrecht en omstreken
GHOR	Geneeskundige hulp bij ongevallen en rampen
GMSD	Gemeentelijke monitor sociaal domein
GR	Gemeenschappelijke regeling
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GRD	Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden
GREX	Grondexploitatie
GVVP	Gemeentelijk verkeer- en vervoersplan
GZH	Groenservice Zuid Holland
HVC	Huisvuilcentrale
I&A	Informatie en automatisering

ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IRS	Intrest rate swap
KLPD	Korps Landelijke Politiediensten
LAP	Landelijk afval beheerplan
LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
m.b.t.	Met betrekking tot
mln	miljoen
MOP	Meerjarig onderhoudsplan (gemeentelijke gebouwen)
MN	Maatschappelijk nut
MT	Managementteam
Nb	Niet bekend
nbn	nog nader bepalen
NRIJ	Natuur- en recreatieschap IJsselmonde
NUP	Nationaal Uitvoeringsprogramma Diensteverlening
NV	Naamloze vennootschap
OCD	Onderzoekscentrum Drechtsteden
OV	Openbare verlichting
OZB	Onroerend zaakbelasting
P&C	Planning en control
P&O	Personeel en organisatie
PM	pro memorie
RAV	Regionale ambulancevoorziening
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RCP	Regionaal Crisis Plan
RO	Ruimtelijke ordening

ROM-D	Regionale ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden
RUD	Regionale Uitvoerings Dienst
RWS	Rijkswaterstaat
SCD	Servicecentrum Drechtsteden
SDD	Sociale Dienst Drechtsteden
SKB	Schatkistbankieren
TNO	Toegepast natuurwetenschappelijk onderzoek
UvW	Unie van Waterschappen
VAO	Vereniging ambachtse ondernemers
VINEX	Vierde nota ruimtelijke ordening extra
VJI	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
VPB	Vennootschapsbelasting
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VRZHZ	Veiligheidsregio Zuid Holland Zuid
VTA	Visual Tree Assessment
WBW	Wijk- en buurtgericht werken
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WSW	Waarborgfonds sociale woningbouw
Wsw	Wet sociale werkplaatsen
Wvg	Wet voorkeursrecht gemeenten
WWB	Wet werk en bijstand
Wwnv	Wet werken naar vermogen
ZHZ	Zuid-Holland Zuid

4. Beleidskader begroting

4. Beleidskader begroting

	1. Sociaal, Welzijn en Educatie	2. RO, Economie en Wonen	3. Buitenruimte	4. Veiligheid, Dienstverlening, Bestuur en Middelen
VERORDENINGEN				
<u>Afvalstoffenverordening 2009 van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>			x	
<u>Algemene plaatselijke verordening</u>				x
<u>Algemene subsidieverordening gemeente Hendrik-Ido-Ambacht 2016</u>	x			
<u>Archiefverordening gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>				x
<u>Beheersverordening begraafplaatsen Hendrik-ido-Ambacht 2015</u>			x	
<u>Bouwverordening 2012 inclusief 14e wijziging</u>		x		
<u>Brandbeveiligingsverordening 2012</u>				x
<u>Controleverordening gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>				x
<u>Drank- en Horecaverordening Hendrik-Ido-Ambacht 2014</u>		x		
<u>Erfgoedverordening Hendrik-Ido-Ambacht 2010</u>		x		
<u>Exploitatieverordening Hendrik-Ido-Ambacht 2005</u>		x		
<u>Financiële verordening artikel 212 gemeente Hendrik-Ido-Ambacht 2016.</u>				x
<u>Gewijzigde verordening Jeugdhulp Hendrik-Ido-Ambacht</u>	x			
<u>Huisvestingsverordening gemeente Hendrik-Ido-Ambacht 2015</u>		x		
<u>Inspraakverordening</u>				x
<u>Legesverordening 2018</u>		x	x	x
<u>Leidingenverordening Hendrik-Ido-Ambacht</u>		x	x	
<u>Maatregelenverordening Wet werk en bijstand 2004</u>	x			
<u>Mandaatbesluit beheren BAG Hendrik-Ido-Ambacht</u>			x	
<u>Marktverordening gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>		x		
<u>Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>		x		
<u>Reïntegratieverordening Wet werk en bijstand gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>	x			
<u>Subsidieverordening aangepast sporten in de regio Drechtsteden 2013</u>	x			
<u>Subsidieverordening Familie Spoor-fonds</u>	x			
<u>Tarientabel aangaande begraafplaatsen 2017</u>			x	x
<u>Tarientabel, behorende bij de Legesverordening 2017</u>		x	x	x
<u>Telecommunicatieverordening gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>		x	x	
<u>Verordening aanwijzen trouwlocaties Hendrik-Ido-Ambacht</u>			x	
<u>Verordening afvalstoffenheffing 2018</u>			x	
<u>Verordening Algemene voorzieningen maatschappelijke ondersteuning gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>	x			
<u>Verordening alleenrecht Drechtwerk inzake catering enschoonmaak</u>				x
<u>Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2015</u>				x
VERORDENING AUDITCOMMISSIE HENDRIK-IDO-AMBACHT				x
<u>Verordening behandeling bezwaarschriften gemeente Hendrik-Ido-Ambacht 2015</u>				x
<u>Verordening belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2006</u>		x		x
<u>Verordening Beschermd wonen en Opvang</u>	x			
<u>Verordening binnentreden ter uitvoering van noodverordeningen</u>				x
<u>Verordening burgerinitiatieven Hendrik-Ido-Ambacht 2006</u>				x
<u>Verordening Cliëntenparticipatie Wsw</u>	x			
<u>Verordening eenmalig rioolaansluitingsrecht 2018</u>				
<u>Verordening functioneringsgesprekken burgemeester en raad</u>				x
<u>Verordening gegevensverstrekking basisregistratie personen 2014</u>				x
<u>Verordening hondenbelasting 2018</u>				
<u>Verordening inrichting antidiscriminatievoorziening H-I-Ambacht</u>	x			
<u>Verordening inzake de commissie herbenoeming burgemeester</u>				x
<u>Verordening Jeugdhulp Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>	x			
	1. Sociaal, Welzijn en Educatie	2. RO, Economie en Wonen	3. Buitenruimte	4. Veiligheid, Dienstverlening, Bestuur en Middelen

Verordening JeugdhulpHendrik-Ido-Ambacht	x			
Verordening Kwaliteit Vergunningverlening Toezicht en Handhaving Omgevingsrecht		x		
Verordening kwaliteitsregels Peuterspeelzaalwerk 2005	x			
Verordening kwijschelding gemeentelijke belastingen 2017	x			x
Verordening kwijschelding gemeentelijke belastingen 2018	x			
Verordening leerlingenvervoer gemeente Hendrik- Ido-Ambacht	x			
Verordening op de heffing en invoering van lijkbezorgingsrechten 2018				
Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht				x
Verordening op de heffing en de invordering van leges 2017		x	x	x
Verordening op de heffing en de invordering van onroerende zaak belastingen 2017				x
Verordening op de heffing en de invordering van onroerende zaak belastingen 2018		x	x	x
Verordening op de heffing en invordering precariobelasting 2017				x
Verordening op de heffing en invordering precariobelasting 2018				x
VERORDENING OP DE HEFFING EN INVORDERING VAN AFVALSTOFFENHEFFING 2017			x	x
VERORDENING OP DE HEFFING EN INVORDERING VAN EENMALIG RIOOLAANSLUITINGSRECHT 2017			x	x
Verordening op de heffing en invordering van marktgeld 2017		x		x
Verordening op de heffing en invordering van marktgeld 2018			x	
Verordening op de heffing en invordering van rioolheffing 2017			x	x
Verordening op de heffing en invordering van rioolheffing 2018				x
Verordening op de WMO-adviesraad	x			
Verordening op heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten Hendrik-Ido-Ambacht 2017			x	x
Verordening op de heffing en invordering van de hondenbelasting 2018				x
Verordening organisatie en werkgeverschap Griffie Hendrik-Ido-Ambacht 2015				x
Verordening overleg lokaal onderwijsbeleid gemeente Hendrik-Ido-Ambacht	x			
Verordening Persoonsgebonden Budget Begeleid Werken Wsw	x			
Verordening recht van onderzoek gemeente Hendrik-Ido-Ambacht 2015				x
Verordening rechtspositie wethouders, raads- en commissieleden 2006, laatst gewijzigd 10 maart 2014				x
Verordening Reglement van Orde voor de raad van Hendrik-Ido-Ambacht.				x
Verordening Reglement van Orde voor de raadscommissies Hendrik-Ido-Ambacht.				x
Verordening Rekenkamercommissie Hendrik-Ido-Ambacht				x
Verordening Starterslening Hendrik-Ido-Ambacht 2013		x		
Verordening straatnaamgeving en huisnummering		x	x	
Verordening toekennen erepenning				x
Verordening toeslagen en verlagingen 2004				x
Verordening tot beperking verstrekking sterke drank Hendrik-Ido-Ambacht 2004	x			x
Verordening vertrouwenscommissie benoeming burgemeester				x
Verordening vertrouwenscommissie herbenoeming burgemeester Hendrik-Ido-Ambacht 2017				x
Verordening voor de raadscommissies Hendrik Ido Ambacht 2015				x
Verordening Voorzieningen huisvesting onderwijs Hendrik-Ido-Ambacht 2010	x	x		
Verordening winkeltijden Hendrik-Ido-Ambacht				x
Wachtlijstverordening Wsw	x			
Wegsleepverordening				x
BELEIDSSTUKKEN				
Actieplan Duurzaamheid		x		
Actieplan Lokale economie.		x		
Actieplannen preventie en handhaving 2018 - 2019				x
	1. Sociaal, Welzijn en Educatie	2. RO, Economie en Wonen	3. Buitenruimte	4. Veiligheid, Dienstverlening, Bestuur en Middelen

Afvalbeleidsplan 2012-2022			x	
Afwijkingsbeleid				x
Archeologiebeleid		x		
Beeldkwaliteitsplan Groen 2016-2020 (actualisatie)		x	x	
Begraafplaatsenbeleid Achterambacht en Waalhof			x	
Beheerplan Groepsrisico Kijfhoek				x
Beheerplan Straatmeubilair 2015-2019			x	
Beheerplan verkeersvoorzieningen 2015-2019			x	
Beheer- en onderhoudsplan oeverbeschermingen 2018-2026			x	
Beleidsplan Civieltechnische Kunstwerken 2016-2026		x	x	
Beleidsnotitie Harmonisatie van peuterwerk in HIA	x			
Beleidsplan begraafplaatsen 2008-2018			x	
Beleidsplan bomen 2009-2019			x	
Beleidsplan Integrale Veiligheid.				x
Beleidsplan Jeugdhulp	x			
Beleidsplan Openbare Verlichting 2014 - 2019		x	x	
Beleidsplan straatmeubilair 2015-2023			x	
Beleidsplan verkeersvoorzieningen 2015-2023			x	
Beleidsplan wegen 2013-2023			x	
Beleidsplan zwerfafval 2008-2018			x	
Beleidsregels eenmalige huwelijkslocaties				x
Beleidsrijk regionaal transitie arrangement (BRTA)	x			
Bestemmingsplan Bedrijvenpark Ambachtsezoom		x		
Bestemmingsplan Bedrijventerrein Antoniapolder +		x		
Bestemmingsplan Centrum		x		
Bestemmingsplan De Volgerlanden-Oost		x		
bestemmingsplan De Volgerlanden-Oost, 1e partiële herziening 7.10		x		
Bestemmingsplan De Volgerlanden-Oost, zone Rietlaan-Oost		x		
Bestemmingsplan De Volgerlanden-West		x		
Bestemmingsplan Kas Langeweg 97		x		
Bestemmingsplan Krommeweg		x		
Bestemmingsplan Onderdijk 126-128		x		
Bestemmingsplan Sandelingen		x		
bestemmingsplan Scholencluster Kruiswiel		x		
Bestemmingsplan Sophiapolder		x		
Bestemmingsplan Veersedijk.		x		
Bestemmingsplan Warboutsland		x		
Bestemmingsplan Zone Krommeweg, Langeweg, A16		x		
Bestemmingsplan Zuidwende 4		x		
Bestemmingsplan Zuidwende-Noord		x		
Bestemmingsplan Zuidwende-Zuid - Kerkgebouw		x		
Bestemmingsplan Zwembad De Louwert			x	
Bestuursakkoord water april 2011		x	x	
Business case Drechtstedelijk Klantcontactcentrum				x
Coalitieprogramma 2018-2022	x	x	x	x
Communicatievisie 2016-2018				x
Detailhandelsstructuurvisie Hendrik-Ido-Ambacht		x		
Drugsnota 1999 (deel 1 & deel 2)		x		
Energiestrategie Drechtsteden Energieneutraal 2050		x		
Financieringsstatuut HIA				x
	1. Sociaal, Welzijn en Educatie	2. RO, Economie en Wonen	3. Buitenruimte	4. Veiligheid, Dienstverlening, Bestuur en Middelen
Functioneel programma Waterbusplein		x		
Gebiedsvisie Deltapoort		x		
Gebiedsvisie Waalzone		x		

<u>Gedragscode politiek ambtsdragers</u>				x
<u>Gedragscode voor de publicatie van persoonsgegevens op website van de gemeenteraad Hendrik-Ido-ambacht</u>				x
<u>Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2014-2018</u>			x	
<u>Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan 2009-2020</u>			x	
<u>Groenstructuurplan 2013- 2023</u>		x	x	
<u>Grondwaterplan 2015-2018</u>			x	
<u>Huisvestingsplan Baxhuis</u>		x		
<u>Inkoop- en aanbestedingsbeleid</u>	x	x	x	x
<u>Inrichtingsplan SO, sturingsnotitie en bestuursopdracht jeugdhulp</u>	x			
<u>Integraal Huisvestingsplan deel 1 Visiedocument</u>	x			
<u>Integraal Huisvestingsplan deel 2 Kaders voor uitvoering</u>	x			
<u>Integraal Huisvestingsplan Actualisering uitvoeringsdeel</u>	x			
<u>Kadernota Evenementenbeleid</u>	x			x
<u>Kadernotitie Huisvesting Statushouders</u>	x	x		x
<u>Lokale Visie op Dienstverlening 2010</u>				x
<u>Meerjaren Onderhoudsplan 2012-2021</u>			x	
<u>Milieubeleidsplan Drechtsteden 2011-2015</u>		x	x	
<u>Normenkader rechtmatigheid 2009</u>				x
<u>Nota accommodatiebeleid</u>		x		
<u>Nota Afwegingskader Strategische Verwervingen</u>		x		
<u>Nota Borgstellingen</u>				x
<u>Nota bovenplanse voorzieningen 2011</u>		x		
<u>Nota Dierenwelzijn</u>		x		
<u>Nota Grondbeleid "Grond voor Beleid"</u>		x		
<u>Nota Grondprijzen 2014</u>		x		
<u>Nota Hondenbeleid</u>			x	
<u>Nota interactief aan de slag in Hendrik-Ido-Ambacht (beleidsnota burgerparticipatie)</u>	x			
<u>Nota reserves, voorzieningen, risico's & Weerstandsvermogen</u>				x
<u>Nota uitgangspunten gemeentelijk gezondheidsbeleid 2012-2015</u>	x			
<u>Nota Verbonden Partijen 2015</u>				x
<u>Nota Waarden en Afschrijven 2011</u>				x
<u>Notitie bezuinigingen Onderwijs en Welzijn 2012-2014</u>	x			
<u>Notitie Financien Wmo 2015 en benodigde volmachten en machtigingen</u>	x			
<u>Notitie Mantelzorgwaardering 2015</u>	x			
<u>Notitie Schuldenlast</u>				
<u>Notitie Stimuleringsmaatregelen woningbouw De Volgerlanden</u>		x		
<u>Ontwikkel en Realisatiestrategie Structuurvisie 2011</u>		x		
<u>Preventie- en handavingsplan alcohol 2014-2016</u>				x
<u>Privacybeleid Drechtsteden</u>	x	x	x	x
<u>protocol agressie tegen college- en raadsleden gemeente Hendrik-Ido-Ambacht</u>				x
<u>Reclamebeleid 2014-2024</u>		x		
<u>Regionale Detailhandelsvisie Drechtsteden</u>		x		
<u>Regionale Nota Gezondheidsbeleid 2016-2019</u>	x			
<u>Regionale nota gezondheidsbeleid ZHZ 2016-2019</u>	x			
<u>Rioolbeheerplan 2014-2018</u>			x	
<u>Samenwerkingsovereenkomst Drechtsteden</u>				x
	1. Sociaal, Welzijn en Educatie	2. RO, Economie en Wonen	3. Buitenruimte	4. Veiligheid, Dienstverlening, Bestuur en Middelen
<u>Speelruimteplan 2014-2024</u>		x	x	
<u>Stedelijk waterplan 2004-2012 (Waterplan van H tot Z)</u>			x	
<u>Strategisch Communicatie Beleidsplan 2011-2014</u>				x
<u>Strategische notitie personeel en organisatie 2011-2015</u>				x
<u>Structuurvisie Waar de Waal stroomt</u>		x		
<u>Toekomstvisie Bibliotheekwerk Hendrik-Ido-Ambacht</u>	x			

<u>Uitvoeringsplan keten werk en inkomen Drechtsteden</u>	x			
<u>Uitvoeringsprogramma Subsidies 2016</u>	x			
<u>Uitwerking snippergroenregeling</u>		x		
<u>Visie op regionale samenwerking</u>				x
<u>Waalvisie</u>		x		
<u>Welstandsnota 2015</u>		x		
<u>Wmo-beleidsplan Drechtsteden 2015-2018</u>	x			

5. Verplichte prestatie indicatoren

5. Verplichte prestatie indicatoren

Overige gegevens

1. Staat salarissen en formatie

1. Staat van salarissen en formatie

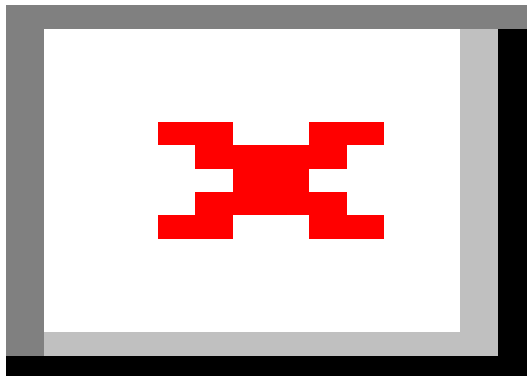
2. Staat langlopende leningen

2. Staat van langlopende geldleningen

3. Staat gewaarborgde leningen

3. Gewaarborgde leningen

4. Staat van Activa - staat C

4. Staat van vaste activa

